

MICI SCRIERI BISERICESTI ȘI CULTURALE

Pr. Vasile Grăjdian

Pr. Vasile Grăjdian

Mici scrieri
BISERICESTI
ȘI CULTURALE
(Articole și predici)

Vol. 2

Editura Andreiana
Sibiu - 2021

ISBN 978-606-989-097-4

Pr. Vasile Grăjdian

MICI SCRIERI BISERICESTI ȘI CULTURALE

Pr.Vasile Grăjdian

MICI SCRIERI BISERICEȘTI ȘI CULTURALE
(ARTICOLE ȘI PREDICI)

ISBN 978-606-989-097-4

Pr.Vasile Grăjdian

**MICI SCRIERI
BISERICEȘTI ȘI CULTURALE
(ARTICOLE ȘI PREDICI)**

Volumul 2

Apare cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului Dr. LAURENȚIU STREZA,
Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului

Editura Andreiana
Sibiu, 2021

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GRĂJDIAN, VASILE

Mici scrieri bisericești și culturale : articole și predici /
dr. Vasile Grăjdian ; apare cu binecuvântarea ÎPS dr.
Laurențiu Streza, Arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul
Ardealului. - Sibiu : Editura Andreiana, 2010-2021
2 vol.

ISBN 978-606-8106-13-7

Vol. 2. - 2021. - ISBN 978-606-989-097-4

252:281.95

242:281.95

Editura Andreiana – 2021
Sibiu, Str. Mitropoliei, nr. 24
Tel.: 0269 / 217863; 0269 / 211584
Fax. 0269 / 215521
www.mitropolia-ardealului.ro
editura_andreiana@yahoo.com

Cuvânt înainte

Acest al doilea volum de "Mici scrieri..." este oarecum o continuare a primului volum, publicat în 2010 și cuprinde mai multe articole apărute pe parcursul ultimilor zece ani în diverse periodice, mai ales bisericești.

Am păstrat gruparea articolelor în "bisericești" și "culturale", chiar dacă, cel mai adesea, caracterul bisericesc este mereu prezent. Succesiunea articolelor nu este neapărat cronologică, după data publicării lor, ci răspunde doar unor criterii subiective ale autorului.

Reiterez sincerele mulțumiri adresate la vremea respectivă, pentru cel dintâi volum, celor care, ca Ierarhi ai Bisericii sau ca responsabili ai publicațiilor bisericești ortodoxe, au făcut posibilă publicarea articolelor, predicilor sau scurtelor eseuri prezente acum și în acest volum.

Pr. Vasile Grăjdian
Sibiu mai 2021

BISERICESTI

Aproapele aproapelui*

”Și iată, un învățător de lege s-a ridicat, ispitindu-L și zicând: Învățătorule, ce să fac ca să moștenesc viața de veci ?” (Luc.10,25).

Această primă frază din Evanghelia care se citește în Duminica a 25-a după Rusalii (Duminica Samarineanului milostiv) ar putea să ne pună serios pe gânduri, deoarece ascunde o serie întregă de aspecte relativ paradoxale, privind întâlnirea și dialogul dintre Mântuitorul nostru Iisus Hristos și un ”învățător de lege” din vremea venirii în lume a Fiului lui Dumnezeu, acum aproape 2000 de ani.

Primul lucru care ar trebui să ne mire este faptul că ”învățătorul de lege” din Evanghelie se întâlnește cu Însuși Dătătorul Legii sau chiar cu Însuși Legea, Logosul, Cuvântul lui Dumnezeu întrupat, Cel a Cărui Lege el o învața, respectiv o predă altora..., dar, cu toate acestea, nu pare a realiza aceasta. Lucrul este cu atât mai de mirare cu cât în aceeași Evanghelie de la Luca, doar un capitol mai înainte, Sfântul Apostol Petru, un pescar foarte posibil analfabet, putea să vadă, să înțeleagă că Cel din fața lui este ”Hristosul lui Dumnezeu” (Luc.9,20), Unsul lui Dumnezeu, Mesia cel așteptat de poporul ales.

---

* Text publicat în “Îndrumător Bisericesc”, Editura Andreiana Sibiu, Anul 168 (2020), p.241-246.

Oarecum obișnuți, după aproape două mii de ani, cu faptul că apostolii și ceilalți ucenici ai Mântuitorului L-au (re)cunoscut pe Acesta, în timp ce învățătorii de Lege, cărturarii și fariseii, adică specialiștii așteptării venirii lui Mesia nu numai că nu L-au recunoscut, ci chiar au organizat uciderea Lui, am putea să nu băgăm de seamă cum, orbiți de orgoliul contemporan al „științei” informațiilor fără număr de pe internet, și noi am putea fi ispitiți a cădea în aceeași greșală, de a nu-L vedea, a nu-L (re)cunoaște pe Dumnezeu lângă noi, întotdeauna lângă noi. *A ști* doar, oricât de bine și dinainte, că *Dumnezeu este* (cu noi/lângă noi/întru noi...) se pare că nu ne poate feri desăvârșit de ispita căderii în orbirea și ispita ispitirii Celui mai presus de orice ispitire – așa cum ne arată și exemplul Sfântului Apostol Toma (Ioan 20,24-29); cunoașterea/vederea/credința în Dumnezeu este nu numai, ci mult mai mult decât părelnică ”știință” omenească, în urma încercării/probării/ispitirii experimentale prin ”logica” (în legătura cu vreun Logos ? al) văzului și a pipăitului...

Dar, ”învățătorul de Lege”, ca un ”specialist” sau ca un ”om de știință” în fața obiectului (Subiectului ?) său de studiu, Îl ”ispitește” pe Însuși Dumnezeu Cel întrupat (și Cel Care este Însuși ”Adevărul și Viața” – Ioan 14,6) pentru a afla ”adevărul” despre ”viața veșnică”. Ne-am putea întreba ce ”adevăr” ar mai putea fi dincolo de Însuși Adevărul descoperit, „față către față” (1 Cor.13,12) și „gură către gură” (2 Ioan 1,12). Poate că aici chiar s-ar potrivi cuvintele lui Porcius Festus cum că ”învățătura... cea multă te duce la nebunie” (Fapt.26,24).

În ceea ce privește termenul de ”ispitire”, care în Evanghelia de la Luca este folosit și în cazul ”ispitei din muntele Carantaniei” la care a fost supus Mântuitorul din partea

diavolului (Luc.2,4 ș.u.), trebuie observat că el și-a păstrat și în limba română o anumită ambivalență a înțelesului, pe de o parte în sensul de ”a încerca/a proba/a pune la încercare”, pe de altă parte în cel de ”a tenta/a atrage într-o capcană pierzătoare”. Fie că este vorba despre ”ispitirea” (cercetarea) Învățătorului și Însuși Dătătorul Legii de către un nepriceput (și/ori poate smerit) ”învățător de lege”, sau (și) despre o ”ispitire” păcătoasă, cu gând ascuns și duh necurat, putem înțelege și ortografi(ere) a subtilă, sugestivă și poate cu o foarte ușoară ironie a deosebirii, în scrierea (uneori) cu majuscule și minuscule inițiale pentru ”învățător de lege”, respectiv ”Învățător” și ”Lege” (Luc.10,25-26).

În continuare, felul în care Mântuitorul îi răspunde învățătorului de lege la întrebarea sa ne descoperă un alt fel de *ispitire*-încercare, de data aceasta din partea Dătătorului Legii către învățătorul de lege, ca un fel de verificare a ceea ce este sau a mai rămas în oameni din Legea descoperită de Dumnezeu încă din vechime poporului ales: ”Ce este scris în Lege ? Cum citești ?” (Luc.10,26). O întrebare este încrucișată de o altă întrebare, întrebării omului creat îi răspunde întrebarea Creatorului (Ce s-a făcut) Om, în taina adâncă a (re)întâlnirii ”după chipul și asemănarea” dintru început (Fac.1.26).

Iar cea de a doua parte a răspunsului-întrebare al Mântuitorului pare să arate că este adresată chiar unui învățător de lege, deoarece nu îl întreabă doar ”Ce este scris în Lege ?” (Luc.10,26), ceea ce ar putea fi înțeles și strict ca un îndemn la redarea *literală* a (literei) textului. Însă, poate ”pentru că litera ucide, iar duhul face viu” (2 Cor.3,6), adaugă Mântuitorul: ”Cum citești ?” (Luc.10,26). Este un îndemn la *tâlcuire*, la

înțelegere, la duhul Scripturii, la care este chemat mai întâi învățătorul, și mai apoi, prin acesta, și învățăceii.

Și trece examenul învățătorul de lege în fața Învățătorului de Lege, pentru că ”răspunzând, a zis: Să iubești pe Domnul Dumnezeuul tău din toată inima ta și din tot sufletul tău și din toată puterea ta și din tot cugetul tău, iar pe aproapele tău ca pe tine însuși” (Luc.10,27). Este o tâlcuire (dacă se poate spune așa) sintetică și rezumativă, folositoare în predarea (predania, transmiterea) Legii, mai ales către cei mai tineri (și adesea mai puțin răbdători), din generație în generație.

Iar Mântuitorul i-a aprobat răspunsul și ”i-a zis: Drept ai răspuns...” (Luc.10,28).

Dar (!), dar adaugă la această încuviințare: ”... *fă* aceasta și vei trăi” (Luc.10,28). Examenul *verbal* reușit, mai are nevoie de *facere*, de întrupare, pentru a dobândi viață. Este o închidere a răspunsului pentru începutul întrebării învățătorului de lege: ”ce *să fac* ca să moștenesc viața de veci ? ... *fă* aceasta și vei trăi” (Luc.10,25-28). Cuvântul trebuie să se întrupeze, pentru a da viață, după cum ”la început *a făcut* Dumnezeu cerul și Pământul” (Fac.1,1) prin Cuvântul Său, iar în Sfânta Liturghie Cuvântul citit pregătește și face loc Prefacerii Sfintelor Daruri spre Împărtășania cu Sfântul Trup și Sfântul Sânge al Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Astfel și noi oamenii, *făcuți* ”după chipul și asemănarea” lui Dumnezeu (Fac.1.26) suntem chemați să fim părtași, după măsura firii noastre, la Taina Întrupării Cuvântului.

Și s-ar fi putut încheia aici întâlnirea Mântuitorului cu învățătorul de lege. Lucrurile păreau lămurite și față de Dumnezeu și față de aproapele, prin tâlcuirea ”aprobată” a Legii și îndemnul la făptuire... *Dar...* da, această conjuncție

adversativă ascunde și ea, în etimologia sa, un oarecare paradox: pe de o parte este menită ”legă(tu)rii” (*conjuncția*), pe de altă parte introduce în relația (legătura) respectivă o ”adversitate” (*adversativă*), adică un fel de ”da, dar...” Și învățătorul de lege o introduce în dialogul cu Mântuitorul, *legând* dialogul de până acum cu cel care urmează, ”dar” (sic!) și adăugând la situația ce părea rezolvată o *adversitate* a încă unei nelămuriri.

Așadar, ”dar el, voind să se îndrepteze pe sine, a zis către Iisus: Și cine este aproapele meu ?” (Luc.10,29). Această întrebare, printre altele, poate și ea stârni o oarecare mirare, în primul rând prin faptul că ar putea subînțelege că toate problemele *iubirii lui Dumnezeu* fuseseră deja lămurite, mai rămânând ceva nelămuriri doar privind identitatea *aproapelui ce trebuie iubit* ”ca pe tine însuți”. Însă iubirea lui Dumnezeu Cel nevăzut pare să aibă totuși o legătură cu iubirea aproapelui, ”pentru că cel ce nu iubește pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe Care nu L-a văzut, nu poate să-L iubească” (1 Ioan, 4,20).

Și cuvântul ”să se îndrepteze” (Luc.10,29) păstrează în traducerea românească o ambivalență semantică asemănătoare ”ispitirii” amintite mai înainte. Să înțelegem că învățătorul de lege dorea ”să devină mai drept”, în sensul bun al dorinței de ”îndreptare”, sau este vorba despre o ”îndreptățire”, adică o scuză ”justificatoare” pentru o nouă ”ispitire” (cu ambivalența respectivă) a Învățătorului ? În orice caz, ambele sensuri ne sunt de folos, pentru că răspunsul Mântuitorului ajută tuturor atât pentru *îndreptare*, cât și prin *muștrarea* (tot spre *îndreptare* a) tuturor celor care își scuză păcatul neiubirii aproapelui prin diverse justificări prea lumești și/sau prea omenești, în sensul rău, căzut, al termenilor.

Iar răspunsul Mântuitorului, iarăși, nu este unul gata rumegat, în sensul că ”aproapele ar fi cutare sau cutare”, nici nu este un răspuns imediat, ci este o nouă întrebare și chemare către lumina din noi, din sufletul nostru, către lumina conștiinței pe care Însuși Dumnezeu a insuflat-o în ființa noastră. Astfel, Cuvântul lui Dumnezeu sădește prin cuvânt în sufletele noastre o parabolă, Parabola Samarineanului milostiv (Luc.10,30-35), după care iarăși interoghează mai mult sufletul decât știința învățătorului de lege asupra înțelesului iubirii prin milostivire către aproapele. Și întrebă Mântuitorul: ”care din acești trei (preotul și levitul care au trecut nepăsători pe lângă omul căzut între tâlhari și samarineanul care a făcut milă cu el – n.n.) ți se pare că a fost aproapele celui căzut între tâlhari ?” (Luc.10,36).

Și iarăși, răspunsul din întrebarea Mântuitorului ne mută mintea și sufletul nu spre grija de cine ar trebui să fie aproapele pe care să-l iubim, ci spre grija ca *noi să fim aproapele* aproapelui pe care să-l iubim ca pe noi înșine. Termenul determinant nu este aproapele, care poate și trebuie să fie orice semen al nostru, ci *iubirea* din partea noastră către aproapele.

Învățătorul de lege dă iarăși răspuns bun, pentru că ”el a zis: Cel care a făcut milă cu el” (Luc.10,37). Și iarăși dialogul s-ar fi putut încheia, odată cu răspunsul învățătorului de lege, răspuns cu care orice bun creștin, orice om bun este de acord, cel puțin în virtutea nevoii și speranței ca în cazul „căderii între tâlhari” și noi să fim cumva aproapele unui aproape milostiv care să ne ajute, într-o reciprocitate firească al iubirii ”ca pe tine însuși” (Luc.10,37).

Dar, prin firea lucrurilor, Dumnezeu are ultimul cuvânt ”și Iisus i-a zis: Mergi și fă și tu asemenea” (Luc.10,37). Acesta este deja un cuvânt greu, pentru că să-i spui unui iudeu învățător

de lege sa facă ceva asemenea unui samarinean, fie el și milostiv, este o muștrare până în marginea jignirii, privind lipsa iubirii între cei ce ar fi trebuit să fie *aproape* unii altora. Dar, din cauza urii reciproce, ”iudeii nu au amestec cu samarinenii” (Ioan 4,9).

Ba chiar, în orbirea urii și Mântuitorului I-”au răspuns iudeii și I-au zis: Oare, nu zicem noi bine că Tu ești samarinean și ai demon?” (Ioan 8,48). Dar Mântuitorul își asumă condiția de samarinean. El *este* Samarineanul Milostiv pentru întreg neamul omenesc, în întreaga sa istorie, un neam omenesc rătăcit, ca un neam de samarineni vrednici de dispreț din partea celor dreți, dar cine este Drept afară de Dumnezeu ? Iar Dumnezeu Cel singur Drept oare îi disprețuiește (?), sau se coboară El Însuși între ”samarinenii” rătăciți, fiecare în parte ca ”un om ...căzut între tâlhari” (Luc.10,30), făcându-se asemenea lor, ”după asemănarea noastră, afară de păcat” (Evr.4,15) !

Samarinean milostiv pentru cei cazuți între tâlharii nevăzuți ai urii și rătăcirii, Mântuitorul chiar a fost tratat ca un samarinean de poporul ales și ca un fără-de-lege (ce ironie, El care era Legea !) de către romanii stăpâni ai lumii de atunci, de la ”atentatul terorist în masă” (am spune astăzi) de la venirea Sa în lume, în vremea lui Irod, cel care va ucide mii de prunci doar pentru a reuși înlăturarea Lui din ”rațiuni” politice (Mat.2,16), până la asasinarea Sa politic-religioasă pe Cruce și chiar și până la întinarea amintirii Sale în această lume, prin ”fake-news”-uri (atunci ca și acum) de genul celor de după Înviere, atunci când ”unii din strajă, venind în cetate, au vestit arhierilor toate cele întâmplare și, adunându-se ei împreună cu bătrânii și ținând sfat, au dat bani mulți ostașilor, zicând: Spuneți că ucenicii Lui, venind noaptea, L-au furat, pe când noi dormeam; și de se va

auzi aceasta la dregătorul, noi îl vom îndupleca și pe voi fără grijă vă vom face. Iar ei, luând arginții, au făcut precum au fost învățați. Și s-a răspândit cuvântul acesta între Iudei, până în ziua de azi” (Mat.28, 11-15).

În sfârșit, să ne mai amintim din nou încheierea răspunsului Mântuitorului pentru începutul întrebării învățătorului de lege: ”ce *să fac* ca să moștenesc viața de veci ? ... *fă* aceasta și vei trăi” (Luc.10,25-28). Și pentru morala finală a parabolei îndemnul Mântuitorului este același – ”Mergi și *fă și tu* asemenea” – adică spre întruparea Învățăturii celei bune și folositoare, a Legii în sensul cel mai larg, mai adânc și mai înalt cu putință, pe care Dumnezeu Însuși ne-a revelat-o nouă oamenilor, spre mântuire.

Este un îndemn, ca o poruncă dumnezeiască, pe care trebuie să-l simțim și să-l înțelegem ca fiindu-ne adresat, fiecăruia în parte și tuturor împreună.

Sibiu, noiembrie 2019

Familia veșnică*

Când vorbim astăzi despre *familie* cel mai adesea aceasta pare să se refere în primul rând la *căsătoria* dintre bărbatul și femeia aflați la vârsta adultă, actul căsătoriei acestora fiind cel care ar defini și constitui familia. Felul acesta oarecum legalist și implicit reduționist de a formula realitatea familiei poate influența gândirea comună, grăbită și comodă, inclusiv a celor care doresc o "lărgire" discutabilă a conceptului, ca privind mai ales "unitatea socială", definită civil, eventual religios, și constituită de minim două persoane adulte. În al doilea rând și ulterior, sunt incluși în familie și cei unu sau mai mulți (nu prea mulți) copii rezultați în urma căsătoriei.

Viziunea aceasta, de neglijență mentală postmodernă, păcătuiește prin multe, începând chiar cu imaginea cam biologista a familiei ca "celulă" a societății. Atunci, dacă individul ar fi un fel de "atom" al societății, familia ca "celulă (vie)" ar fi un fel de treaptă mai sus, indicând probabil potențialul procreațional al perechii heterosexuale ? Da, mai există și conceptul de "familie lărgită", incluzând de obicei și cel mult bunicii care au în grijă copiii abandonati de membrii fondatori ai "celulei" deveniti "părinți", dar supraocupați de carieră, bunăstare, distracție etc. și plecați "cu sorcova" sau la modul foarte propriu undeva aiurea "să se realizeze"...

---

* Articol publicat în "Telegraful român", Anul 165 (2017), nr.9-12 (1-15 martie), p.1-2.

Pe linia aceasta, și copiii, și bătrânii/părinții nu apar ca absolut necesari ”fericirii” împlinirii familiei. Ba, ar fi chiar un fel de piedică, prin grijile suplimentare pe care prezența acestora le-ar implica și care ar afecta ”bunăstarea” tinerilor și puternicilor adulți căsătoriți. De ce ar mai avea nevoie ”singuratatea în (cel mult) doi” a acestora de legătura de dragoste cu rădăcinile dinainte ale părinților sau cu mlădițele viitoare ale urmașilor ? Dar totuși, oare nu această legătură de dragoste este cea care ne leagă de veșnicia existenței, din veac și până în veac și chiar dincolo de acesta ? Și care ar mai fi deosebirea *de fapt* între familia căsătorită și simplul concubinaj egoist și trecător, trecător tocmai pentru că este egoist, în afară de arogarea numelui necuvenit de *familie* ?

Poate însă că păcatul cel mai mare al acestui mod de a concepe realitatea familiei este de factură totodată gnoseologică și ontologică, dar mai ales *teologică*, prin eroarea fundamentală, de gândire și de viață, de a defini Tainele dumnezeiești, cele mai presus de minte, după mintea superficială și căzută a lumii. Un avertisment în acest sens avem în Slujba Sfântei Taine a Cununii – dar, din păcate, cât de puțin ocupă sufletele cele câteva zeci de minute ale Slujbei Bisericii față de grija petrecerii de atâtea și atâtea ceasuri de după !? Însă acolo, în răstimpul acela de până într-un ceas al Slujbei, ni se amintește prezența veșnică a Celui mai important ”fondator” al familiei, a lui Dumnezeu Însuși, Cel care dintru început a creat bărbatul și femeia (Fac.1,27), fără de care căsătoria și familia nu ar putea avea ființă. Dumnezeu este prezent la Cununie și într-un chip foarte ”văzut”, prin părinții mirilor, prezenți sau pomeniți – cei ce au ales să *pro-creeze* împreună cu Dumnezeu – ca și prin noii părinți *duhovnicești*, nașii, cei ce sunt martorii prezenței *Duhului*

lui Dumnezeu, Care covârșește orice altă dorire numai omenească. Astfel, temelia familiei se află în însăși inima Dumnezeirii, a Sfintei Treimi, de unde luminează lumina veșnică asupra chipului lui Dumnezeu din om și care se vedește (se arată în chip văzut) prin prezența celorlalți și mai ales a celor dinainte, a bătrânilor familiei, a părinților mai tinerilor miri.

Cuvântul lui Dumnezeu, Care a răsunat dintru început, atunci când a spus că ”nu este bine să fie omul singur” (Fac.2,18), este și El prezent în această pliromă tainică a Treimii, inclusiv în chipul pruncului încă nenăscut al familiei, atunci când în rugăciunile către Dumnezeu ne rugăm ca Acesta ”să le dăruiască lor bucuria nașterii de prunci buni” (”buni”, oare numai sănătoși biologic sau buni și în partea cea nevăzută, sufletească ?). Pentru că o altă Taină a veșniciei se descoperă acum, în chip profetic și dincolo de înșiruirea temporală a clipelor vieții în lumea aceasta. Familia se zidește din iubire, începând cu iubirea nemăsurată a lui Dumnezeu și apoi a părinților, și crește și înflorește tot în perspectiva iubirii, ce deja izvorăște în chip nespus din însuși rodul iubirii, care este pruncul ce va fi adus la existență prin conlucrarea plină de iubire a părinților cu Dumnezeu și care străluminează în lumina iubirii veșnice, dincolo de trecut, prezent sau viitor, pe chipul Pruncului, Cel ”Unul-Născut, Care din Tatăl S-a născut mai înainte de toți vecii”.

Astfel, familia se zidește doar în al doilea rând prin contribuția (desigur esențială a) *adultilor* aflați în puterea vârstei și a tinereții – cărora înțelepciunea ar trebui să le amintească de vârsta propriei *pruncii* scăldată în iubirea înaintașilor și de căruntețea pe care viața în această lume ne-o pune înainte și ne-o amintește mereu prin *părinții* noștri. Chemarea, vocația

primordială a familiei este, în primul rând, cea a iubirii venind de la cei dinainte și de la cei care urmează a fi, iubire care așteaptă drept răspuns aceeași iubire. Altfel spus, NU cei sau *cele tari* ale momentului acesta trecător zidesc și țin lumea aceasta (oglindită în entitatea familială), adică nu adulții nebuni de ispite, cuceriri, războaie și bogății amăgitoare – cei aflați la vârsta tinereții, dar de obicei nu și ”la starea bărbatului desăvârșit, la măsura vârstei deplinătății lui Hristos” (Ef.4,13). La temelia prezentului și viitorului nostru al tuturor stau mai ales cei și *cele slabe*, smerite, ale lumii acesteia – ”Dumnezeu Și-a ales pe cele slabe ale lumii, ca să le rușineze pe cele tari” (1 Cor.1,27) – așa cum sunt bătrânii și pruncii, prin care și întru care mai întâi a izvorât și izvorăște iubirea și nevoia de iubire, cheamându-ne spre împlinirea în veșnicie a prezentului.

Pentru familie din trecut vine chemarea iubirii împlinite a părinților care, în slăbiciunea bătrâneților se pregătesc de trecerea din această lume. Iubirea lor este încununată de jerfa voii lor pentru împlinirea ființei celor care acum sunt chemați la iubire și jertfă, pentru a da la rândul lor răspuns bun chemării din viitor a iubirii pruncului celui încă nenăscut, dar care așteaptă plin de iubire nu doar vreo clipă trecătoare a plăcerii, ci jertfa fără încetare a părinților, jertfă din care se va naște nu numai viața sa biologică, animală, ci mai ales ființa sa omenească, duhovnicească, veșnică.

Iar ca o icoană dumnezeiască, oare nu din iubirea veșnică a Unui Părinte ceresc am venit cu toții la existență și nu prin iubirea jertfelnică a unei Maici și a Unui Prunc venit în lume întru atâta slăbiciune noi din nou am înviat, trecând de la moarte la viață ? Și, ca o împlinire a ființei celei adevărate și dintru început a familiei, oare nu toți oamenii suntem chemați – doar

prin slăbiciunea mărturisitoare a iubirii nemuritoare și nu prin puterea văzută și vremelnică a vreunei cruciade războinice – la regăsirea rudeniei noastre, întru care toți, și întreaga lume, ne aflăm din nou ca frați în Familia cea mare și plină de iubire a Bisericii și a Împărăției celei veșnice a lui Dumnezeu ?

Sibiu martie 2017

Învierea Domnului, Vitezda omenirii bolnave*

(la Duminica a patra după Sfintele Paști, a slăbănogului)

În rânduiala străveche a calendarului ortodox, în Duminica a patra după Sfintele Paști, însemnată în calendar ca fiind „a Slăbănogului”, prin citirea din Sfânta Evanghelie la Sfânta Liturghie (Ioan 5,1-15¹) și cântările corespunzătoare din Penticostar (cartea de slujbă ce cuprinde imnele primelor opt săptămâni după Înviere, până la Duminica Tuturor Sfinților, cea dintâi după Pogorârea Sfântului Duh), se face pomenirea

---

* Text publicat în "Lumina de Duminică", 11 mai 2014, nr.18 (440), Anul X, p.4-5; titlul *Învierea Domnului, Vitezda omenirii bolnave*, a fost stabilit de către redacția publicației.

¹ 1. După acestea era o sărbătoare a iudeilor și Iisus S-a suit la Ierusalim. 2. Iar în Ierusalim, lângă Poarta Oilor, era o scaldătoare, care pe evreiește se numește Vitezda, având cinci pridvoare. 3. În acestea zăceau mulțime de bolnavi, orbi, șchiopi, uscați, așteptând mișcarea apei. 4. Căci un înger al Domnului se cobora la vreme în scaldătoare și tulbura apa și cine intra întâi, după tulburarea apei, se făcea sănătos, de orice boală era ținut. 5. Și era acolo un om, care era bolnav de treizeci și opt de ani. 6. Iisus, văzându-l pe acesta zăcând și știind că este așa încă de multă vreme, i-a zis: Voiești să te faci sănătos? 7. Bolnavul l-a răspuns: Doamne, nu am om, care să mă arunce în scaldătoare, când se tulbură apa; că, până când vin eu, altul se coboară înaintea mea. 8. Iisus i-a zis: Scoală-te, ia-ți patul tău și umblă. 9. Și îndată omul s-a făcut sănătos, și-a luat patul și umbla. Dar în ziua aceea era sâmbătă. 10. Deci ziceau iudeii către cel vindecat: Este zi de sâmbătă și nu-ți este îngăduit să-ți iei patul. 11. El le-a răspuns: Cel ce m-a făcut sănătos, Acela mi-a zis: Ia-ți patul și umblă. 12. Ei l-au întrebat: Cine este omul care ți-a zis: Ia-ți patul tău și umblă? 13. Iar cel vindecat nu știa cine este, căci Iisus se dăduse la o parte din mulțimea care era în acel loc. 14. După aceasta Iisus l-a aflat în templu și i-a zis: Iată că te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuiești, ca să nu-ți fie ceva mai rău. 15. Atunci omul a plecat și a spus iudeilor că Iisus este Cel ce l-a făcut sănătos.

vindecării minunate a slăbănogului întâlnit de Mântuitorul nostru Iisus Hristos la scăldătoarea numită pe evreiește Vitezda, aflată în Ierusalim, lângă Poarta Oilor.

Pentru noi, credincioșii creștini ce participăm la această prăznuire, cu acest prilej se deschide dinaintea ochilor noștri sufletești o adevărată „scară” a luminării înaltelor înțelesuri ale minunii dumnezeiești vindecătoare săvârșite la scăldătoarea Vitezda. Mai întâi, chiar simplul fapt în sine („simplu” desigur dintr-o perspectivă dumnezeiască), al vindecării celui bolnav de treizeci și opt de ani, prin cuvintele rostite de Însuși Cuvântul lui Dumnezeu, ne vorbește despre atotputernicia Dumnezeirii Celui ce este „Doctorul sufletelor și al trupurilor”² noastre și prin Care „toate prin El s-au făcut; și fără El nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut” (Ioan 1,3). Iar aceasta ne poate întări dintru început în credința noastră, a celor care, la aproape două mii de ani de la săvârșirea minunii de la Vitezda, suntem părtași ai prăznuirii acesteia în fiecare an la Sfânta și Dumnezeiasca Liturghie din Duminica a patra după Sfintele Paști.

Dar suntem chemați și mai departe în înțelegerea Sfintei Evanghelii... Astfel, numărarea Duminicii (a patra) de la Dumnezeiescul Praznic al Învierii Domnului ne descoperă legătura cu aceasta din urmă a tuturor Duminicilor care urmează Sfintelor Paști, la fel cum, spre exemplu, numărarea anilor vieții și istoriei noastre de la Hristos ne arată cum existența întregii lumi aflate sub vremi își are desăvârșita întemeiere numai în Însuși Cuvântul întrupat al lui Dumnezeu. Și la fel cum mai înainte Cincizecimea Postului Mare ne-a purtat ființa către

---

² Ectenia pentru cei bolnavi, în *Litughier*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987, p.387.

Înviere, acum o altă Cinzecime, cea de după Sfintele Paști, ne face martorii revărsării lucrării Învierii peste întreaga făptură, începând din Ierusalim, de la Sfântul Mormânt, apoi continuând prin adunarea Sfinților Apostoli și a femeilor Mironosițe, prin arătarea Mântuitorului nu atât în vederea și atingerea trupeză (a Sfântului Apostol Toma, în prima și a opta zi după Înviere), cât în adevărea credinței, mai apoi prin alegerea noului Apostol Matia, din voia lui Dumnezeu arătată în aruncarea sorților (temelie a chemării preoțești – Fapt.Ap. 1,12-17; 21-26, fragment citit în a doua zi de Paști) și descoperirea Mântuitorului în Taina Sfintei Euharistii, pe drumul Emausului (Luca 24, 21-35, în cea de a treia zi a Sfintelor Paști)... până la Pogorârea Sfântului Duh peste toate limbile pământului, la plinirea Cinzecimii.

În Duminica a patra după Sfintele Paști, cea dintâi lectură liturgică, de dinaintea citirii Sfintei Evanghelii (Fapt.Ap. 9,32-42³), ne mai arată și cum lucrarea vindecătoare avându-și izvorul în Persoana Mântuitorului nostru Iisus Hristos se

---

³ 32. Și trecând Petru pe la toți, a coborât și la sfinții care locuiau în Lida. 33. Și acolo a găsit pe un om, anume Enea, care de opt ani zăcea în pat, fiindcă era paralytic. 34. Și Petru i-a zis: Enea, te vindecă Iisus Hristos. Ridică-te și strânge-ți patul. Și îndată s-a ridicat. 35. Și l-au văzut toți cei ce locuiau în Lida și în Saron, care s-au și întors la Domnul. 36. Iar în Iope era o uceniță, cu numele Tavita, care, tâlcuindu-se, se zice Căprioară. Aceasta era plină de fapte bune și de milosteniile pe care le făcea. 37. Și în zilele acelea ea s-a îmbolnăvit și a murit. Și, scaldând-o, au pus-o în camera de sus. 38. Și fiind aproape Lida de Iope, ucenicii, auzind că Petru este în Lida, au trimis pe doi bărbați la el, rugându-l: Nu pregeta să vii până la noi. 39. Și Petru, sculându-se, a venit cu ei. Când a sosit, l-au dus în camera de sus și l-au înconjurat toate văduvele, plângând și arătând cămășile și hainele câte le făcea Căprioara, pe când era cu ele. 40. Și Petru, scoțând afară pe toți, a îngenunchiat și s-a rugat și, întorcându-se către trup, a zis: Tavita scoală-te! Iar ea și-a deschis ochii și, văzând pe Petru, a șezut. 41. Și dându-i mâna, Petru a ridicat-o și, chemând pe sfinți și pe văduve, le-a dat-o vie. 42. Și s-a făcut cunoscută aceasta în întreaga Iope și mulți au crezut în Domnul.

continuă de-a lungul istoriei Bisericii, prin alte vindecări de slăbănogi (asemănătoare celei de la Vitezda), precum cea a lui Enea (Fapt.Ap. 9,32-35) sau chiar prin învieri, ca cea a Tavitei (Fapt.Ap. 9,36-42). Pentru că tot Hristos lucrează și în aceste vindecări, după cum Sfântul Apostol Petru o și spune în chip deslușit atunci când i se adresează celui în slăbiciune: „Enea, te vindecă Iisus Hristos” (Fapt.Ap. 9,34).

Dar nu este vorba doar despre o simplă analogie, între vindecarea „evangelică” a Mântuitorului și cea „apostolică” a Bisericii. Faptul participării noastre la Sfânta Liturghie și, în particular, a participării noastre la lucrarea a Însuși Cuvântului lui Dumnezeu, prin ascultarea cuvintelor Sfintei Scripturi în lectura liturgică, ne implică într-un mod cât se poate de personal, pe toți credincioșii laolaltă și pe fiecare dintre noi în parte. Adunați în adunare sfântă, pentru o lucrare sfântă și nu în numele oricui, ci în numele chiar al dumnezeiescului nostru Mântuitor, ne facem cu toții părtași la lucrarea Harului Duhului Sfânt, Cel ce face ca cele trecătoare să se facă „vase” sfințite a celor veșnice (2 Cor. 4,7).

Și atunci și „momentele istorice” ale vindecării de la Vitezda, altfel trecătoare în istoria lumii (după cum „chipul acestei lumi trece” - 1 Cor. 7,31) și deci menite uitării, prin prezența Celui veșnic devin și ele părtașe veșniciei atât cât este cu putință, fiind apoi și pentru noi mereu prezente în Sfintele Slujbe ale Bisericii, prin Harul Duhului Sfânt. Iar cuvintele Scripturii nu mai sunt „literă moartă”, litera care „ucide”, ci, prin atingerea dumnezeiască a celor văzute, devin pline de Duhul care „face viu” (2 Cor. 3,6), astfel încât „chiar dacă omul nostru cel din afară se trece, cel dinăuntru... se înnoiește din zi în zi” (2 Cor. 4,16), făcându-ne părtași la chiar realitatea veșnică a

Istoriei Mântuirii – în ceea ce teologii liturgiști numesc actualizare sacramentală.

Și fiecare cuvânt sfânt, ca o „iotă sau o cirtă din Lege (ce) nu va trece” (Mat. 5,18), se arată a fi odor sfânt de mare preț, descoperindu-ne adâncuri de taină și de înțeles. Și astfel Cel care „a făcut... cerul și pământul” (Fac. 1,1) și „a așezat temeliiile pământului” (Pild.8,29) să fi venit în vreun loc și în vreun timp „la voia întâmplării” sau supus vreunui „hazard” după mintea omenească ? Oare nu a venit într-un popor *ales* de El Însuși, ca și într-o Țară Sfântă, de asemenea *aleasă* de El Însuși și la o vreme anume, de fapt „la plinirea vremii”, după socotința cea veșnică a lui Dumnezeu ? Iar Viteza să însemne din întâmplare „Casa milostivirii”, adică locul unde s-a arătat milostivirea lui Dumnezeu pentru omul cel bolnav, „slăbănog”, cel care, prin faptul de a nu avea în Evanghelie vreun alt nume decât cel de „(un) *om*... bolnav” (Ioan 5,5) de fapt poartă numele de „om” al fiecăruia dintre noi, al fiecăruia dintre oameni și al întregii omeniri *bolnave*, *bolnave de moarte*, după ce firea omenească a fost supusă suferinței și morții prin căderea în păcat a primilor oameni ?

Și, de asemenea, acest loc al milostivirii să se afle din întâmplare lângă „Poarta Oilor” ? Dacă Mântuitorul este „Păstorul cel bun”, după cum Însuși ne descoperă („Eu sunt păstorul cel bun...” – Ioan 10,11 și 14), acolo este „poarta” noastră către mântuire, a oilor celor pierdute, așa cum ne mărturisim fiecare a fi, în slujba prohodirii și dezlegării noastre de cele ale lumii acesteia: „eu sunt oaia cea pierdută; cheamă-

mă, Mântuitorule și mă mântuiește.”⁴.

Mai mult chiar, Sfântul Nicolae Velimirovici arăta într-o predică dedicată acestei Duminici că cele cinci pridvoare ale scâldătoarei Vitezda, în care „zăceau mulțime de bolnavi, orbi, șchiopi, uscați” (Ioan 5,3) închipuie cele cinci simțuri naturale ale omului⁵, în a căror robie pătimește firea omenească, așa cum odinioară și Sfântul Maxim Mărturisitorul tâlcuia înțelesul biblic al numărului cinci, ca închipuind cele cinci simțuri ale omului⁶. Și *orb* omul este în lipsa vederii celor dumnezeiești, deoarece aflat fiind sub povara păcatului, acesta l-a robit simțurilor, devenite înșelătoare – singură *credița*, vederea duhovnicească ce „este încredințarea celor nădăjduite, dovedirea lucrurilor celor nevăzute” (Evrei, 11,1) fiind și aceea care, chiar și străbătând prin simțurile firești, poate descoperi rațiunile cele dumnezeiești ale tuturor celor create⁷. Apoi, *șchiop* este omul ce încearcă să pășească pe calea vieții veșnice, căreia i-a fost merit, dar pe care nu mai poate merge în mod firesc, slăbănogit fiind de păcat. În sfârșit, *uscat* omul este în lipsa legăturii (rupte prin păcat) cu Izvorul cel dumnezeiesc, singurul de viață Dătător.

Iar faptul că *păcatul* este pricina bolii care îl face pe om cu totul slăbănogit, cu totul neputincios și chiar de-a dreptul

---

⁴ Prima Stihiră din *Binecuvântărilor Înarmorâtării*, în *Molitfelnic*, ed. III, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, București, 1976, pag.170 ș.u.

⁵ <http://www.razbointrucuvant.ro/2013/05/26/duminica-slabanogului-vitezda-predica-sfantului-nicolae-velimirovici-iata-omul-mila-sambata-fanatismul-legii-suferinta/>, 28.04.2014.

⁶ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Ambigua*, trad. de Pr.prof.dr. Dumitru Stăniloae, în „Părinți și Scriitori Bisericești”, nr. 80, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1983, p.337.

⁷ Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie*, trad. de Pr.prof.dr. Dumitru Stăniloae, în „Filocalia”, vol. III, Tipografia arhiepiscopaliană, Sibiu, 1948, p.85.

paralizat, o arată limpede Mântuitorul după vindecarea *omului bolnav* „încă de multă vreme” (Ioan 5,6), atunci când, de acum sănătos fiind, îl previne pe acesta spunându-i: „Iată că te-ai făcut sănătos. De acum să nu mai păcătuiești, ca să nu-ți fie ceva mai rău” (Ioan 5,14). Înțelesurile cuvintelor „de acum” și „să nu mai...” par să arate că *mai înainte* omul ce fusese bolnav („mai”) păcătuisese și aceasta fusese pricina bolii și neputinței sale, de care fusese vindecat prin Cuvântul dumnezeiesc.

De fapt, ceva despre „diagnosticarea” bolii omului (bolnav) de la Scăldătoarea Vitezda aflăm și mai înainte, din dialogul inițial al Mântuitorului cu el, printr-o adevărată *maieutică* duhovnicească, totodată teologică și antropologică. „Omul” bolnav este cercetat de „Doctorul sufletelor și al trupurilor” – Cel care, în atotștiința Sa dumnezeiască, „știind că este așa încă de multă vreme” (Ioan 5,5), vine să-l cerceteze – mai întâi în privința părții celei mai însemnate a ființei sale, a celei nevăzute, duhovnicești, adică a sufletului („pentru că ce-i va folosi omului, dacă va câștiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde? Sau ce va da omul în schimb pentru sufletul său?” – Mat. 16,26), printr-un dialog, așa cum aminteam mai înainte, cu caracter maieutic, care îl ajută pe cel întrebat să ajungă singur la (re)cunoașterea stării sale existențiale (și esențiale, adică, înainte de toate, duhovnicești), prin „ciocănirea” „vasului de lut” (2 Cor. 4,7) de către „olar” („nu are olarul putere peste lutul lui... ca să facă cunoscută bogăția slavei Sale către vasele milei?” – Rom. 9,21-23) în ceea ce privește *voința sa* de însănătoșire: „Voiești să te faci sănătos?” (Ioan 5,6). Și *omul*, „bolnavul I-a răspuns: Doamne, *nu am om* (s.n.)...” (Ioan 5,7), adică, altfel spus, *aceasta-i boala sau aceasta este cauza bolii sau aceasta este cauza neputinței însănătoșirii...* : lipsa omului pentru om,

lipsa *altui* om, a *celuilalt* (om), până într-atât (de grav) încât – într-un fel de altă, cutremurătoare (re)Facere a omului – să trebuiască să se facă Însuși Dumnezeu om pentru om, pentru omul bolnav – ca să refacă, să restaureze chipul dumnezeiesc al *persoanei* umane, a *prosopon*-ului, în care doar existența „față către față” a unuia cu altul, a unui om cu celălalt, poate face cu putință existența *iubirii*, după chipul iubirii din sânul Sfintei Treimi, între Persoanele Dumnezeiești, „pentru că Dumnezeu este iubire”(1 Ioan 4,8).

Iar faptul că „aflarea omului pentru om” („Iată Omul ! – Ioan 19,5) are legătură cu „aflarea lui Dumnezeu” – în acest caz „*aflarea*” fiind oarecum sinonimă cu „*iubirea*” omului, respectiv a lui Dumnezeu („de ne iubim unul pe altul, Dumnezeu rămâne întru noi” – Ioan 4,12) – o vedem în Evanghelia Duminicii a patra după Sfintele Paști în aceea că „cel vindecat nu știa cine este” Cel ce l-a vindecat (Ioan 5,13), până când, desigur deloc întâmplător și conform cuvintelor grele de înțelesuri ale Sfintei Evanghelii, „Iisus l-a aflat în templu” (Ioan 5,14), adică în Casa Lui, a lui Dumnezeu, în locul rânduit (re)întâlnirii lui Dumnezeu cu omul și (re)aflării lui Dumnezeu de către om. Abia „atunci omul a plecat și a spus iudeilor că Iisus este Cel ce l-a făcut sănătos” (Ioan 5,14).

Mai departe, în aceeași ordine a simboalelor biblice ce descoperă iconomia dumnezeiască a existenței și mântuirii, pare firesc să se săvârșească minunata vindecare de la Viteзда *sâmbata*, în „Ziua Domnului”, chiar dacă cei neînțelegători mai puteau cârți („Dar în ziua aceea era sâmbătă. Deci ziceau iudeii către cel vindecat: Este zi de sâmbătă și nu-ți este îngăduit să-ți iei patul” – Ioan 5,9-10). Iar „scăldătoarea” – în care „un înger al Domnului se cobora la vreme... și tulbura apa” (Ioan 5,4) spre

vindecare – poate și ea preînchipui icoana sfintei „scăldători” menite să ne vindece pe noi oamenii de păcat și de urmările acestuia, Sfânta Taină a Botezului în Biserică, în care „câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați îmbrăcat ... (Gal. 3,27)”.

Cuvintele Duminicii a patra după Sfintele Paști sunt astfel adevărate icoane ale Însuși Cuvântului lui Dumnezeu, Cel Care, semănat fiind ca o sămânță dumnezeiască („cuvântul împărăției..., aceasta este sămânța semănată” – Mat.13,19), ca într-un pământ bun să rodească în sufletele noastre („sămânța semănată în pământ bun este cel care aude cuvântul și-l înțelege, deci care aduce rod” – Mat.13,23), spre desăvârșita înțelegere a Mântuirii la care suntem chemați, spre moștenirea Împărăției celei veșnice, a lui Dumnezeu.

Sibiu, aprilie 2014

Joia Mare în Taină și Descoperire*

În Sinaxarul Zilei din Cartea Triodului ni se spune că ”în Sfânta și Marea Joi, dumnezeieștii Părinți, care au rânduit pe toate bine, urmând predaniile dumnezeieștilor Apostoli și Sfințelor Evanghelii, ne-au predat să prăznuim patru lucruri: sfânta spălare a picioarelor, Cina cea de taină, rugăciunea cea mai presus de fire și vânzarea Domnului.”

Din perspectiva Dumnezeirii Mântuitorului nostru Iisus Hristos toate aceste fapte ne afundă mintea și sufletul în adâncuri parcă de neînțeles, dar care se împletesc totuși cu străfulgerările unor înălțimi oare de neatins ? Lucruri ce după mintea omenească nu pot sta împreună în lumea aceasta se așează într-o cu totul altă rânduială, clătinându-ne sufletul spre presimțirea unei cu totul alte stări, a unui cu totul alt adevăr, pentru toate și peste cele văzute și nevăzute.

Chiar și un fapt atât de simplu, dar totodată atât de neobișnuit și de surprinzător, precum sfânta spălare a picioarelor ucenicilor de către Învățătorul lor, ne reamintește și recapitulează alte fapte, care toate împreună ne înfățișează nouă, tuturor oamenilor, marea Jertfă a Celui Întrupat, Jertfă făptuită tocmai pentru mântuirea noastră din suferință și moarte.

Cel care Se arătase săvârșind lucruri pe care doar Dumnezeu Atotputernicul și Atotstăpânitorul le putea săvârși, punând stavilă dezlănțuirii stihilor neînsuflețite (“S-a sculat

---

* Text predat spre publicare în ”Mitropolia Ardealului”, serie nouă, 2021.

atunci, a certat vânturile și marea și s-a făcut liniște deplină” - Mat.8,26), vindecând oamenilor până și ceea ce era de nevindecat, precum moartea – prin învierea fiicei lui Iair (Marc.5,22-43), a fiului văduvei din Nain (Luc.7,11-16) și a lui Lazăr (Ioan 11,43-44) – învățând ceea ce nimeni altul nu putea învăța (“niciodată n-a vorbit un om așa cum vorbește Acest Om” – Ioan 7,46), până într-atât încât ucenicii Săi L-au recunoscut ca fiind Mesia, Hristosul, ”Unsul lui Dumnezeu” (“Răspunzând Simon Petru a zis: Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu” – Mat.16,16), El este Acela Care acum se pleacă înaintea ucenicilor Săi pentru a le spăla picioarele de întinăciunea trupească a țărânei, spre curățirea împreună și a părții nevăzute, a sufletului, a părții celei mai însemnate a ființei omenești, care odată pierdute nu poate fi recâștigată nici cu prețul lumii întregi (“Pentru că ce-i va folosi omului, dacă va câștiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde? Sau ce va da omul în schimb pentru sufletul său?” – Mat.16,26). Căci Fiul lui Dumnezeu Cel Întrupat, ”Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat” nu se coboară până sub demnitatea ucenicilor Săi ca să le spele doar picioarele, ci mai ales ca să cutremure sufletele, spre o nouă clădire a lor, la starea vrednică de Împărăția lui Dumnezeu.

Însă oare nu ne reamintește aceasta cum încă la Nașterea Sa, Dumnezeiescul Mântuitor S-a deșertat de slava Sa cea nespusă și a binevoit a se naște ”în iesle dobitocească”, pentru a ne scoate pe noi din starea dobitocească, mai apoi fiindu-le supus părinților Săi Iosif și Maria (Luc.2,51), iar la Botez S-a plecat sub mâna Sfântului Ioan Botezătorul, atunci când și ”cetele îngerești văzându-L s-au cutremurat, și râul Iordanului ..., temându-se s-a întors înapoi, ridicându-ne la înălțimea mântuirii, pe

noi cei stricați cu patimile” (din Mineiul pe luna ianuarie).

Și dacă oarecând o femeie păcătoasă ”plângând, a început să ude cu lacrimi picioarele Lui, și cu părul capului ei le ștergea. Și săruta picioarele Lui și le ungea cu mir” (Luc.7,37-38), iată cum acum Mântuitorul Însuși se coboară și El spre cele mai de jos ale lumii acesteia, arătând iubirea Sa dumnezeiască în apropierea Sa către stările cele mai umile ale ființelor create de El Însuși. Iar dacă El ”șezând la masă, a venit o femeie având un alabastru, cu mir de nard curat, de mare preț, și, spărgând vasul, a vărsat mirul pe capul lui Iisus... spre înmormântare” (Marc.14,3-8), oare acum a vestit ucenicilor Săi și soarta Apostoliei lor în lumea aceasta – ”dacă M-au prigonit pe Mine, și pe voi vă vor prigoni” (Ioan 15,20) și ”vă vor da pe voi spre asuprire și vă vor ucide” (Mat.24,9) ?

Cutremurați de Taina de neînțeles a smereniei dumnezeiești suntem chemați apoi să fim martori ai Cinei celei de Taină. Cina este de taină nu pentru că ar fi fost o reuniune secretă, în ascuns, a vreunor complotiști cu interese oculte, care ar fi îngrijiți de dezvăluirea unor secrete ale lor, până la urmă pământești și care dezvăluite nu ar mai avea nici o putere sau importanță. Dacă este vreo conspirație secretă și după mintea lumii acesteia, uneori infantilă, aceasta este trădarea urzită de Iuda împreună cu mai marii templului (”Iuda, cel numit Iscarioteanul, care era din numărul celor doisprezece... a vorbit cu arhieriei și cu căpeteniile oastei, cum să-L dea în mâinile lor” Luc.22,3-4), de a-L vinde/cumpăra (asociere de comerț ticălos, cu clauze de confidențialitate) pe Cel cu totul de neprețuit, pentru 30 de arginți cu totul și de îndată devalorizați, până la sinucidere – după chipul (/ scenariul) mereu repetat al sinucigașilor crizelor (”judecăților”) financiare... Și oricum, și

acest secret, oarecum ca un detaliu murdar, este repede descoperit în lumina Tainei Cinei celei dumnezeiești ("cel care a întins cu Mine mâna în blid, acela Mă va vinde" Mat.26,23).

La Cina cea de Taină ni se descoperă, se revelează Însăși Taina, Taina Celui Care, în chip atât de străin minții celei create, neîncetat descoperindu-Se rămâne mereu de nedescoperit, precum Moise și Ilie nu L-au putut vedea pe Însuși Dumnezeu (Ieș.33, 20-23; 3 Regi 19,11-12), dar L-au văzut întrupat pe muntele Taborului (Luca 9,28-36). Noi, cei creați după chipul și asemănarea lui Dumnezeu (Fac.1,26-27) ieșim acum la marginea lumii celei create, văzute și nevăzute, ca să-L vedem nevăzându-L pe Făcătorul a toate, prin Cuvântul lui Dumnezeu, în chipul pâinii și al vinului, prefăcute tainic în Însuși Trupul și Însuși Sângele Lui. "Taina cea din veci ascunsă" (Col.1,26) este luminată în Slujba Comuniunii noastre de Mulțumire pentru toți și pentru toate, în Sfânta Liturghie și Euharistie a înainte-arătării și totodată a amintirii până în veac a Jertfei veșnice împlinite pe Cruce în lumea aceasta și pentru lumea aceasta.

Și cântarea Axionului din Joia cea Mare ne îndeamnă întocmai: "din ospățul Stăpânului și din Masa cea nemuritoare veniți credincioșii la loc înalt cu gânduri înalte să ne îndulcim prin Cuvântul Cel Preaînalt, din cuvântul său cunoscându-L, pe Care Îl mărim."

Iar cântarea de Laudă pe care, după împlinirea Cinei celei de Taină, Mântuitorul o înalță împreună cu ucenicii Săi ("au cântat laude/cântări de laudă" Mat.26,30; Marc.14-26) – Dumnezeu cântând împreună cu oamenii – ne arată tocmai starea cea de dincolo de veacul acesta, în care rostirea noastră ternă și prozaică va fi cu totul preschimbată în cântarea Cuvântului de mulțumire și slavă adus de către toți și de către

toate Făcătorului tuturor celor văzute și nevăzute, împrejurul Tronului veșnic al Dumnezeirii.

La ”rugăciunea cea mai presus de fire” (Mat.26,36-45) poate nu am fi vrednici nici să fim de față, dacă nu s-ar fi întrupat Cuvântul lui Dumnezeu ca om, cu toate neputințele firii omenești asumate, fire care nu poate cuprinde ”firesc” Firea cea dumnezeiască. Suntem părtași, în neputința trezviei și în adormirea noastră doar aparent ocrotitoare (”a venit la ucenici și i-a găsit dormind” – Mat.26,40;43;45), de fapt atât cât ne este cu putință nouă oamenilor și prin comuniunea cu Mântuitorul părtaș la firea noastră, la Însăși Taina Sfintei Treimi, când Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu se roagă Tatălui ceresc, în Duhul Sfânt, ca o prefigurare a Patimilor ce vor urma, încât ”sudoarea Lui s-a făcut ca picături de sânge care picurau pe pământ” (Luc.22,44).

La fel de neînțeleasă de mintea omenească rămîne și vânzarea Domnului, legată de Sfânta Împărtășire cu Însuși Trupul și Sângele Acestuia, deoarece ”când marelui ucenici la spălarea cinei s-au luminat, atunci Iuda cel rău credincios, cu iubire ade argint bolnăvindu-se, s-a întunecat, și judecătorilor celor fără de lege, pe Tine, Judecătorul cel drept, Te-a dat” (Denia de miercuri seara). Astfel, deși dezvăluit la Cina cea de Taină, Iuda perseverează și își desăvârșește vânzarea cu... o sărutare, ca un atât de trist și pervers semn al iubirii pierdute – ”Iisus i-a zis: Iuda, cu sărutare vinzi pe Fiul Omului?” (Luc.22,44).

Dar lumina rugăciunilor dimineții (Utrenia), care nu mai rabdă întunericul nopții și de cu seara luminează noaptea ca slujbe ale Deniei, ne anunță deja zilele Săptămânii Luminate, cele ce biruiesc cu totul întunericul nopții și al morții, după Învierea Domnului cea cu totul luminată...

”Taina nu suferă cercetare”, ne învață o stihiră la Nașterea Domnului.

La fel și acum, în ”sfânta spălare a picioarelor, Cina cea de taină, rugăciunea cea mai presus de fire și vânzarea Domnului”, Taina Dumnezeirii ni se descoperă în dumnezeiască Descoperire, ca neasemănată Taină dumnezeiască...

Sibiu, februarie-martie 2021

Sfântul Gheorghe alături de noi în încercări*

Viețile și faptele minunate ale Sfinților nu se sfârșesc odată cu trecerea lor din această lume. Și nu trebuie să credem că este vorba doar de amintirea lor, păstrată în mințile și sufletele oamenilor ce au urmat în curgerea generațiilor, așa cum rămâne memoria unor evenimente mai importante sau a unor oameni mai deosebiți, fie acestea și aceștia de bine sau de rău. Prezența Sfinților în viața urmașilor este strâns legată mai ales de adevărarea puterii și lucrării neîncetate a lui Dumnezeu în lume și între oameni.

Așa stau lucrurile și în ceea ce privește viața, mărturisirea și minunile săvârșite de Sfântul și Marele Mucenic Gheorghe, purtătorul de biruință, cu ajutorul lui Dumnezeu, atât în timpul petrecerii sale pământești, cât și după aceea. Iar dincolo de minunile cu totul suprafirești ale Sfântului Gheorghe, însemnate încă din vechime și mereu amintite, este de mare folos și pilda încercărilor și faptelor sale pentru viața și încercărilor oamenilor din oricare alte vremuri, așadar și pentru noi, în vremurile acestea, ca o învățătură nu doar de vorbe printre altele, ci ca învățătură lucrătoare, luminându-ne oricând sufletele și inimile în fața primejdiilor de tot felul, și mai ales a celor care ne primejdiesc mântuirea.

Sfântul și Marele Mucenic Gheorghe, purtătorul de biruință, a fost un vrednic oștean, așa cum ni-l și înfățișează

---

* Text predat spre publicare în "Mitropolia Ardealului", serie nouă, 2021.

icoanele sale, înveșmântat și înarmat cu toate însemnele și armele cuvenite ale demnității sale: platoșă și pavăză, sabie, sulia, uneori arc, la care se adaugă mantie purpurie și coif sau diademă ce se unește cu aura sfințeniei sale, fiind cel mai adesea călare pe un cal totdeauna alb. Aceste ultime însemne ne atrag atenția că Sfântul Gheorghe a fost un ostaș mare chiar și pentru ordinea și ierarhia lumească, fiind un general al Romei, marea putere a lumii antice, în vremea împăratului Dioclețian, pe la anul 300 după Hristos. Însă armele purtate de Sfântul Gheorghe și care sunt zugrăvite în icoane, ne trimit gândul și la armele mai însemnate, cele duhovnicești, cuvenite oricărui creștin și pe care Sfântul Apostol Pavel le tâlcuia încă mai înainte: ”luați toate armele lui Dumnezeu, ca să puteți sta împotriva în ziua cea rea, și, toate biruindu-le, să rămâneți în picioare..., având mijlocul vostru încins cu adevărul și îmbrăcându-vă cu platoșa dreptății, și încălțați picioarele voastre, gata fiind pentru Evanghelia păcii. În toate luați pavăza credinței, cu care veți putea să stingeți toate săgețile cele arzătoare ale vicleanului. Luați și coiful mântuirii și sabia Duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu” (Ef.6,13-17).

Iar însemnarea aceasta de *ostaș*, a Sfântului Gheorghe, ne poate ajuta să înțelegem mai bine și împlinirea chemării sale de mărturisitor al Mântuitorului Iisus Hristos, nu numai în viața aceasta, ci – și ceea ce este mai greu de înțeles cu mintea acestei lumi – chiar și dincolo de marginile vieții pământești. Pentru că ostașul face parte dintr-o categorie aparte, care, prin depunerea unui *jurământ de credință* și ascultare până la moarte față de o instanță recunoscută drept superioară, primește din partea acelei puteri mai înalte și mai mari, investitura și dreptul de a apăra sau de a lua viața, ca o mai mică icoană a puterii dumnezeiești. Aceasta ne-o arată și spusele sutașului ce vine în Întâmpinarea

Mântuitorului și care se asemuie (doar aparent necuvenit) cu însuși Mântuitorul Iisus Hristos, căruia, prin cererea sa de vindecare a slugii sale doar cu Cuvântul, ceea ce numai Dumnezeu poate face, îi recunoaște în fapt Dumnezeirea Sa: ”sutașul, răspunzând, I-a zis: Doamne, nu sunt vrednic să intri sub acoperișul meu, ci numai zi cu cuvântul și se va vindeca sluga mea. Că și eu sunt om sub stăpânirea altora și am sub mine ostași și-i spun acestuia: Du-te, și se duce; și celuilalt: Vino, și vine; și slugii mele: Fă aceasta, și face. Auzind, Iisus S-a minunat și a zis celor ce veneau după El: Adevărat grăiesc vouă: la nimeni, în Israel, n-am găsit atâta credință” (Mat.8,8-10).

Credința ascultătoare până la moarte – și prin aceasta *peste* moarte și chiar dincolo de moarte, după chipul Celui ce ”S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, și încă moarte pe cruce” (Filip.2,8) – îi așează pe ostașii credincioși ai acestei lumi alături de puterile cerești, care au și ele această însemnare de *oștiri*, prin aceasta arătându-se credincioșia lor statornică față de menirea rânduită lor de la început de către Făcătorul a toate și lucrarea puterii date lor în biruirea duhurilor celor potrivnice, căzute și rătăcite din demnitatea cea dintâi, cu răsfrângere atât în lumea nevăzută, cât și în cea văzută. De o iconomie asemănătoare a rostului ostășesc s-a învrednicit și Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, purtătorul de biruință, care și-a început drumul mărturisirii sale ca ostaș al împărăției pământești a Romei, urcând prin cinstea și vrednicia sa treptele înalte ale ierarhiei militare și fiind chiar în vederile favorabile ale însuși împăratului. Și această parte a vieții Marelui Mucenic ne poate fi pildă pentru o cinstită viață cetățenească în toate timpurile.

Criza relativului echilibru pașnic între autoritatea

imperială credincioasă unor panteoane păgâne și credincioșii singurului Dumnezeu adevărat, Mântuitorul nostru Iisus Hristos, s-a pornit atunci când gândurile necurate ale împăratului păgân și ale apropiatilor săi s-au tulburat, hotărându-se prigonirea până la moarte trupească – dacă nu se putea și cea sufletească – a tuturor creștinilor. Desigur, puterea ostășească avea rol activ în punerea în aplicare a hotărârii împărătești. Însă – și de aici începe lupta sa mântuitoare, văzută și nevăzută – Sfântul Gheorghe era creștin, din părinți creștini. Aceasta ar trebui oare să ne facă să credem că și în sufletul Sfântului Gheorghe s-a provocat o altă criză, de data aceasta interioară, un zbucium între credința și loialitatea juruită Romei și credința în Hristos, Mântuitorul lumii ? Puțin probabil, dacă ar fi să luăm mărturie hotărârile Sfântului Gheorghe sau măcar dacă am înțelege și cuvântul ”criză” într-un sens mai puțin modern, de tensiune cu mare potențial distrugător (ceea ce este de asemenea adevărat), reamintindu-ne că acest cuvânt mai înseamnă în limba sa originară, în limba greacă, și *judecată* sau *discernământ*. Judecata, discernământul sănătos, ca o icoană a Logos-ului dumnezeiesc, ne poate ajuta să înțelegem mai bine și mai limpede multe lucruri, în măsura în care respectiva judecată nu este tulburată de patimi păcătoase și înșelătoare, care încearcă uneori să pervertească adevărul chiar cu aparenta corectitudine formală a raționamentului.

Și putem înțelege o judecată pe care un ostaș creștin cinstit și curajos, înțelegător al ordinii dumnezeiești văzute și nevăzute, așa cum s-a arătat a fi și Sfântul Gheorghe, o putea urma în hotărârile sale... În viața militară (un sinonim relativ al ostășiei) se poate întâmpla un conflict în sufletul subordonatului, între ascultarea de ordinul superiorului, care ”se execută, nu se

discută” și dreptatea sau moralitatea respectivului ordin. Dacă timpul o permite și subordonatul se simte îndreptățit în dezacordul său cu superiorul său imediat, în armate mai ierarhizate (nu neapărat democratice, că, nu-i așa, în armată nu este democrație), el se poate adresa, pe cale ierarhică, superiorului superiorului său, pentru a primi o lămurire sau o hotărâre.

În cazul Sfântului Gheorghe deasupra împăratului pământesc nu mai era nici un superior văzut, dar Sfântul știa bine, ca orice credincios, că deasupra tuturor este Stăpânul tuturor, al tuturor celor nu numai văzute, dar și nevăzute, Cel de la Care vine și orice stăpânire (“căci nu este stăpânire decât de la Dumnezeu” Rom.13,1), fie și nedreaptă, dar aceasta doar după înțelegerea noastră neputincioasă, sau poate pentru pedepsirea păcatelor celor ascunse, sau spre încercarea și vădirea celor cu adevărat buni... Și Acestuia rugându-se și în Acesta punându-și toată nădejdea, nu s-a răzvrătit pământeste Sfântul Gheorghe, precum alți conducători de oști, dintre care unii cu oștirile din subordinea lor chiar au răsturnat împărați, punându-se ei pe tron în loc acelor. Așadar știind că lupta creștinească nu este pentru dobândirea vreunui câștig vremelnic, trecător, ”căci lupta noastră nu este împotriva trupului și a sângelui, ci împotriva începătoriilor, împotriva stăpâniilor, împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății, care sunt în văzduh” (Ef.6,12), spre mântuirea sufletului și spre viața veșnică – dacă ar fi cu putință, pentru toți... – a dus lupta Sfântul Gheorghe numai su sabia cuvântului, propovăduind înaintea împăratului și a tuturor celor potrivnici, cu nădejdea încredințării măcar a unora dintre aceștia, spre mântuire – așa cum s-a și întâmplat cu împărăteasa Alexandra, cu vrăjitorul Atanasie și

alții care au crezut și au mărturisit...

Desigur, după multe adevăruri minunate ale puterii dumnezeiești în timpul muceniei sale, Sfântul Gheorghe a sfârșit și el viața pământească, prin tăierea capului. Dar și această asumare eroică a sfârșitului pământesc are o logică duhovnicească, deoarece lupta mucenicilor este mai ales duhovnicească, împotriva înfricoșărilor celor fără socotință. Căci oare nu este o înfricoșare cu totul fără socotință cea care duce la lepădarea de Cuvântul cel dumnezeiesc doar de dragul unei vieți știută vremelnică pe acest pământ, fie ea cât de desfătătoare aici, dar care totdeauna sfârșește în moartea trupească.

Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, la fel ca toți mărturisitorii Mântuitorului Iisus Hristos, nu au dus atât o luptă a vreunei biruințe trupești, cât a fost lupta împotriva înspăimântărilor duhurilor necurate ale răutății, spre demnitatea veșnică a făpturii omenești celei făcute de Dumnezeu "după chipul și asemănarea" Sa (Fac.1,26-27). Și aici aflăm mai ales biruința asupra morții de orice fel a Sfântului Mare Mucenic Gheorghe, pentru că, după trecerea din lumea aceasta prin moartea sa pământească, încă mult mai mult s-au arătat faptele sale de ajutor și biruință pentru credincioșii creștini. Dacă a biruit frica de chinuri și de moarte trupească și chiar a trecut biruitor prin toate acestea Sfântul Mare Mucenic Gheorghe în timpul patimilor mărturisirii sale pământești, cu cât mai mult nu a ajutat după trecerea sa din această lume pe cei chinuți de balauri văzuți și nevăzuți, pe cei lipsiți de apărare, pe cei răpiți de vrăjmași sau în alte nevoi ?

Și dacă a biruit licorile otrăvitoare menite "manipulării" sale (cum am spune astăzi) și chiar uciderii sale, până la înspăimântarea și convertirea vrăjitorului Atanasie, cu cât mai

mult nu este Sfântul Mare Mucenic Gheorghe totdeauna alături de noi în toate ispitirile înșelătoare ale lumii acesteia ? Pentru că el nu este un general care dă ordine de uneva de sus sau de departe celor aflați în prima linie a morții, ci este mereu lângă noi în tranșeea înecată de glodul țărâniei noastre trupești, nelăsând pe nimeni vreodată în urmă și nepărăsindu-ne nici o clipă singuri în marginea întunecată a morții, el fiind asemenea Celui pe care și el L-a slujit și Care pentru noi ”S-a pogorât în părțile cele mai de jos ale pământului” (Ef.4,9), zdrobind porțile iadului, ca să ne scoată din suferință și moarte la Învierea cea spre viața veșnică și fericită în Împărăția lui Dumnezeu.

Asemeni tuturor Sfinților lui Dumnezeu, Sfântul Mare Mucenic Gheorghe, purtătorul de biruință, ne îndeamnă să ne asumăm cu consecvență participarea la ”lupta cea bună” (2 Tim.4,7) a acestei vieți, alăturându-ne singurei oștiri care poate birui și aduce cununa adevăratei și veșnicei biruințe, cea a Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Sibiu, februarie-martie 2021

Sfinții Apostoli Petru și Pavel niciodată singuri*

Oare cu câtă uimire privea atât de învățatul Apostol Pavel, mai înainte Saul din Tars și ucenic al dumnezeieștilor descoperiri mozaice, la atât de simplul și neșcolitul sau chiar necioplitul pescar Petru, totuși și el Apostol al Domnului și Dumnezeuului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos !? Poate că înainte de descoperirea de pe drumul Damascului (Fapt.9,3-8) nici nu l-ar fi băgat în seamă, el, din înaltele și respectatele cercuri ale cărturarilor iudei, din imediata apropiere a puterii și bogăției vremii, pe el pescarul trudit și neobservat, dintr-o cu totul altă ”despărțitură” socială și culturală a lumii. Dar după drumul Damascului..., el atâtea-știutorul în cele dumnezeiești, cât de greu o fi fost să pună în ordine știința sa dinainte despre un Mesia devenit cam teoretic între savanții literei Scripturilor cu descoperirea până la orbire a luminii Cuvântului Întrupat ? ”Apoi, după trei ani, m-am suit la Ierusalim, ca să-l cunosc pe Chefa...” (Gal.1,18).

Pare răvășitor să vezi cum Taina Întrupării Mântuitorului se descoperă unui om simplu, direct și sincer, așa cum se înfățișează adesea Sfântul Petru (”Răspunzând Simon Petru a zis: Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu” Mat.16,16), care răspunde fără șovăială la auzul chemării la Apostolie (”a văzut pe Simon și pe Andrei, fratele lui Simon, aruncând mrejele în mare, căci ei erau pescari. Și le-a zis Iisus: Veniți

---

* Text predat spre publicare în ”Mitropolia Ardealului”, serie nouă, 2021.

după Mine și vă voi face să fiți pescari de oameni. Și îndată, lăsând mrejele, au mers după El” Marc.1,16-18), este gata să meargă pe ape la fel ca Învățătorul (“Petru, răspunzând, a zis: Doamne, dacă ești Tu, poruncește să vin la Tine pe apă. El i-a zis: Vino. Iar Petru, coborându-se din corabie, a mers pe apă și a venit către Iisus” Mat.14,28-29), și după Înviere, ”auzind că este Domnul, și-a încins haina, căci era dezbrăcat, și s-a aruncat în apă” (Ioan 21,7).

Iar el, Saul, atât de râvnitor în înțelegerea Scripturilor, să se înșele până într-atât, să fie atât de orb, deși credea că știe, că ”vede” adevărul dumnezeisc, încât să se facă chiar părtaș la uciderea Sfinților lui Dumnezeu (“martorii și-au pus hainele la picioarele unui tânăr, numit Saul. Și îl băteau cu pietre pe Ștefan... Și Saul s-a făcut părtaș la uciderea lui” Fapt.7,58-59; 8, 3). Poate că se gândea cum Dumnezeu i-a trecut toate (s)căderile sau inconsecvențele lui Petru – ”El, întorcându-se, a zis lui Petru: Mergi înapoia Mea, satano!” (Mat.16,23), ”Puțin credinciosule, pentru ce te-ai îndoit?” (Mat.14,31), ”Petru și-a adus aminte de cuvântul Domnului, cum îi zisese că, mai înainte de a cânta cocoșul astăzi, tu te vei lepăda de Mine de trei ori” (Luc.22,61) – pentru nevinovăția și curăția sinceră a credinței sale, în timp ce neșovăiala sa în apărarea celor părintești și sfinte oare devenise mândrie ucigașă de frați, și încă în numele Adevărului celui Sfânt (“Și Saul pustia Biserica” Fapt. 8,3) ?! În timp ce lui Petru Însuși Mântuitorul îi oprise sabia să lovească în noaptea vânzării Sale: ”Simon-Petru, având sabie, a scos-o și a lovit pe sluga arhierelui... Deci a zis Iisus lui Petru: Pune sabia în teacă” (Ioan 18,10-11).

Cum oare, ca un alt fel de Toma necredinciosul, el, Saul nu a crezut mărturia celor prigonii dintre ai săi de către ai săi,

până nu i s-a arătat Însuși Mântuitorul pe Drumul Damascului, ca să vadă și să creadă, el care era dintre cei mai îndreptățiți să creadă în întruparea lui Mesia cel așteptat de poporul ales doar din *auzire* (cum avea să spună el însuși mai târziu, în Epistola către Romani 10,17: ”credința este din auzire, iar auzirea prin cuvântul lui Hristos”), din auzirea Legii și a mai înainte-propovăduirii proorocilor Vechiului Testament, pe care îi cunoștea atât de bine. Poate de aceea se și număra pe sine între ”cei păcătoși, dintre care cel dintâi sunt eu” (1Tim.1,15), numindu-se chiar nevrednic ”născut înainte de vreme” (1Cor.15,8).

Dar oare, la rândul său, cum l-o fi privit Sfântul Apostol Petru pe nou-venitul Saul între propovăduitorii Evangheliei Cuvântului Întrupat, atât de altfel decât majoritatea celorlalți Apostoli, care, cei mai mulți, fuseseră împreună cu Mântuitorul în anii de propovăduire ai Acestuia ? Aflăm în spusele sale și, de fapt, în spusele fiecăruia despre celălalt o blândă recunoaștere, mirare și chiar admirație pentru rosturile rânduite de Dumnezeu pentru fiecare în parte, în epistolele Noului Testament. Astfel, Sfântul Apostol Petru recomandă și se sprijină pe cele învățate de ”iubitul său frate” în apostolie Pavel, dar atrage atenția asupra pericolului răstălmăcirii învățăturilor celor grele de către cei neîntăriți – oare nu aduce aminte aceasta de rătăcirea de început a tânărului Saul, de care nu l-a ferit multa sa învățătură cărturărească, înainte de a fi întărit de Descoperirea dumnezeiască: ”îndelunga-răbdare a Domnului nostru socotiți-o drept mântuire, precum v-a scris și iubitul nostru frate Pavel după înțelepciunea dată lui, cum vorbește despre acestea, în toate epistolele sale, în care sunt unele lucruri cu anevoie de înțeles, pe care cei neștiutori și neîntăriți le răstălmăcesc, ca și

pe celelalte Scripturi, spre a lor pierzare” (2 Petr.3,15-16).

La fel, Sfântul Apostol Pavel arată cum l-a cunoscut pe Chefa mai înainte de toți Apostolii: ”când a binevoit Dumnezeu... să descopere pe Fiul Său întru mine..., îndată nu am primit sfat de la trup și de la sânge, nici nu m-am suit la Ierusalim, la Apostolii cei dinainte de mine, ci m-am dus în Arabia și m-am întors iarăși la Damasc. Apoi, după trei ani, m-am suit la Ierusalim, ca să-l cunosc pe Chefa și am rămas la el cincisprezece zile. Iar pe altul din apostoli n-am văzut decât numai pe Iacov, fratele Domnului” (Gal.1,15-19).

Între cei doi Apostoli, la fel ca între toți Apostolii, s-a sălășluit mereu Duhul înțelegerii frățești, pentru lucrarea deosebiră a fiecăruia: ”cunoscând harul ce mi-a fost dat mie, Iacov și Chefa și Ioan, cei socotiți a fi stâlpi, mi-au dat mie și lui Barnaba dreapta spre unire cu ei, pentru ca noi să binevestim la neamuri, iar ei la cei tăiați împrejur” (Gal.2,9).

Și vedem cum în lucrarea lor împreună, uneori dificilă, se descoperă noutatea Evangheliei, și ea uneori atât de dificilă. Dacă lui Petru i se descoperise primirea tuturor neamurilor la mântuire, înainte de întâlnirea cu familia sutașului Corneliu, prin întreita coborâre din cer a bucatelor amestecate, curate și necurate (Fapt.10,9-16), Pavel a fost cel care a deslușit profundele implicații ale acestui fapt, muștrându-l pe Petru, desigur cu iubire frățească, de fățarnicia silirii neamurilor la respectarea vechilor tradiții mozaice, pe care nici iudeii nu le mai respectau întru-totul, arătând cum atunci ”când Chefa a venit în Antiohia, pe față i-am stat împotriva, căci era vrednic de înfruntare. Căci înainte de a veni unii de la Iacov, el mânca cu cei dintre neamuri; dar când au venit ei, se ferea și se osebea, temându-se de cei din tăierea împrejur. Și, împreună cu el, s-au

fățarnicit și ceilalți iudei, încât și Barnaba a fost atras în fățarnicia lor. Dar când am văzut că ei nu calcă drept, după adevărul Evangheliei, am zis lui Chefa, înaintea tuturor: Dacă tu, care ești iudeu, trăiești ca păgânii și nu ca iudeii, de ce silești pe păgâni să trăiască ca iudeii ?” (Gal.2,11-14).

Și la fel de mult a fost folositoare cărturăria lui Pavel pentru tâlcuirea adâncă a tainelor dumnezeiești, mai ales în vremea propovăduirii Evangheliei între neamuri, prin tâlcuirea acesteia nu numai poporului ales risipit în lumea antică, ci chiar și înseși neamurilor între care iudeii erau risipiți.

De aceea, în lucrarea lor este greu să-i despărțim pe cei doi Apostoli unul de altul, așa cum greu este să-i despărțim pe oricare dintre Apostoli de întregul Sobor al Apostolilor și al tuturor celor asemenea lor. Niciodată singuri, poate pentru că nemărginirea Descoperirii Dumnezeiești nu se poate purta de unul singur, fie acesta om sau chiar înger, ci trebuie să fie mai mulți adunați în Numele Său ca să fie și Dumnezeu de față, după Însuși Cuvântul Său: ”unde sunt doi sau trei, adunați în numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor” (Mat.18,20).

Doar împreună, oarecum la fel cum Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil între oștile îngerești sunt împreună întâistătători ai tuturor acestora și totodată împreună cu acestea, iar nu doar unul sau altul singur, tot așa și Sfinții Apostoli Petru și Pavel ne sunt înfățișați ca Întâistătători, dar totdeauna împreună între ei și împreună cu toți ceilalți Apostoli ai Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Iar Tradiția Bisericii a păstrat amintirea nedespărțitei lor lucrări apostolice până și în sfârșitul mucenicesc al mărturisirii lor împreună, în vremea prigonitorului împărat Nero.

Împreună, ei sunt credincioșilor de pretudindenea și

dintotdeauna pildă folositoare de iubire și împreună lucrare, amintindu-ne că doar cel rău este singur, iar toți cei ai lui Dumnezeu sunt totdeauna împreună, după chipul iubirii celei dumnezeiești, arătate de Dumnezeu în chipul Sfintei și Celei de o Ființă și de viață făcătoarei și nedespărțitei Treimi, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh.

Sibiu, februarie-martie 2021

Înțelepciunea iconomului*

O parabolă a Mântuitorului nostru Iisus Hristos care, de-a lungul timpului, a pus pe gânduri pe mulți dintre cititorii și tâlcuitorii Sfintelor Scripturi, este cea păstrată în Sfânta Evanghelia de la Luca, cap.16,1-9¹:

”Era un om bogat care avea un iconom și acesta a fost pârât lui că-i risipește averiile. Și chemându-l, i-a zis: Ce este aceasta ce aud despre tine? Dă-mi socoteala de iconomia ta, căci nu mai poți să fii iconom. Iar iconomul a zis în sine: Ce voi face că stăpânul meu ia iconomia de la mine? Să sap, nu pot; să cerșesc, mi-e rușine. Știu ce voi face, ca să mă primească în casele lor, când voi fi scos din iconomie. Și chemând la sine, unul câte unul, pe datornicii stăpânului său, a zis celui dintâi: Cât ești dator stăpânului meu? Iar el a zis: O sută de măsuri de untdelemn. Iconomul i-a zis: Ia-ți zapisul și, șezând, scrie degrabă cincizeci. După aceea a zis altuia: Dar tu, cât ești dator? El i-a spus: O sută de măsuri de grâu. Zis-a iconomul: Ia-ți zapisul și scrie optzeci. Și a lădat

---

* Text predat spre publicare în vol. dedicat Pr.Mihai Iosu la împlinirea vârstei de 65 de ani (2021).

¹ <https://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/A118/pdf> (Ilie Melniciuc-Puică, *Paradoxurile parabolei iconomului necredincios – Lc.16,1-8*), 17.03.2021; <https://poruncaibirii.agaton.ro/articol/2259/c%C3%A2nd-laud%C4%83-dumnezeu-nedreptatea> (Pr. prof. dr. Ciprian Valentin Bilbă, *Când laudă Dumnezeu nedreptatea? - crâmpie exegetice pe seama pildei cu iconomul nedrept*), 18.03.2021.

stăpânul pe iconomul cel nedrept, căci a lucrat înțelepțește. Căci fiii veacului acestuia sunt mai înțelepți în neamul lor decât fiii luminii. Și Eu zic vouă: Faceți-vă prieteni cu bogăția nedreaptă, ca atunci, când veți părăsi viața, să vă primească ei în corturile cele veșnice.”

Un paradox sau o aparentă contradicție care ar putea să ne sară curând în ochi este lauda adusă de stăpân iconomului de două ori dovedit că îi este necredincios, primă oară când ” a fost pârât lui că-i risipește avuțiile” (Luc.16,1), iar a doua oară când ni se arată cum, spre folosul său viitor, iconomul anulează din datoriile celor care erau datori stăpânului său, părănd a-l păgubi pe acesta din nou (Luc.16,5-7). Și dacă înțelesul unei alegorii cum este parabola depinde de cei sau cele asociate celor istorisite în parabolă, mai ales dacă ”omul bogat”, respectiv ”stăpânul” din parabola de față am considera că-l închipuie pe Însuși Dumnezeu, iar ”iconomul” necredincios pe omul păcătos, oare am putea crede că Însuși Dumnezeu ar fi nedrept, lăudînd necinstea și necredincioșia ?

Ba încă mai aflăm și morala sau îndemnul Mântuitorului din finalul parabolii, în care oare pare să recomande ca ”bogăția nedreaptă” să fie folosită chiar și pentru dobândirea celor veșnice ? – ”Și Eu zic vouă: Faceți-vă prieteni cu bogăția nedreaptă, ca atunci, când veți părăsi viața, să vă primească ei în corturile cele veșnice” (Luc.16,9). Eventual să fie aici vreo umbră de ironie la adresa celor care cred posibilă o astfel de cale a mântuirii, ironie care însă ne-ar putea deranja imaginea – poate chiar clișeul – ”înțelegerii” omenești comode a seriozității Celui care, totuși, este de necuprins, inclusiv de către mintea omenească ?

Desigur, avertismente privind riscurile înțelegerii necuvenite (sau chiar pe dos) a celor dumnezeiești există atât pentru cazul particular al acestei parabole², cât și la modul mai general. Astfel, cum că ”logica” omenească este uneori departe de Logos-ul dumnezeiesc ne este reamintit doar câteva versete mai târziu, atunci când Însuși Cuvântul lui Dumnezeu ne spune că ”ceea ce la oameni este înalt, urâciune este înaintea lui Dumnezeu” (Luc.16,15). Iar ”cât de departe sunt cerurile de la pământ, așa de departe sunt căile Mele de căile voastre și cugetele Mele de cugetele voastre” (Is.55,9) a spus Dumnezeu oamenilor prin gura proorocilor Săi încă în Vechiul Testament.

Și Noul Testament abundă în dificile înțelegeri sau chiar neînțelegeri și răstălmăciri ale Cuvântului dumnezeiesc, fie că e vorba despre învățături, pilde și parabole sau chiar fapte petrecute cu totul real, unele de atât de mare însemnătate, precum învierea din morți. Astfel, la învierea fiicei lui Iair iudeii ”râdeau de El, știind că a murit” (Luc.8,53), iar la învierea lui Lazăr chiar ”Marta, sora celui răposat, I-a zis: Doamne, deja miroase, că este a patra zi” (Ioan 11,39). Nici chiar Sfinții Apostoli, încă înainte de Toma ”necredinciosul”, nu au acceptat vestea Învierii de la femeile mironosițe, deoarece ”cuvintele acestea au părut înaintea lor ca o aiurare și nu le-au crezut” (Luca 24,11). Și cât de ”nepricepuți și zăbavnici cu inima” erau cei doi ucenici pe drumul Emausului, ca să creadă ”toate câte au spus proorocii” (Luca 24,25) despre Hristos !

Ca să-i ajute, Însuși Mântuitorul Iisus Hristos tâlcuiește ucenicilor Săi unele pilde ale Sale, precum cea a semănătorului

---

² Sf.Teofilact Arhiepiscopul Bulgariei, *Tâlcuirea Sfintei Evanghelii de la Luca*, Ed. Sofia-Ed.Cartea Ortodoxă, București, 2007, p.223 ș.u.

(Mar.4,3-20) sau pilda neghinei (Luc.13,24-30; 36-43), pentru ca să nu fie și ei precum cei care ”văzând, nu văd și, auzind, nu aud, nici nu înțeleg” (Mat.13,13).

Tot pentru a ajuta înțelegerea cuvintelor dumnezeiești, Sfinții Părinți tâlcuitori ai Sfintelor Scripturi au arătat cum toate cele cuprinse în acestea nu stau despărțite, ci împreună se luminează unele pe altele, toate luminate fiind de Harul Duhului celui Sfânt al Tradiției Bisericii, care dă viață literelor scrise, altfel moarte de înțeles.

În Sfânta Evanghelia de la Luca, chiar înainte de parabola despre iconomul necredincios este așezată pilda fiului risipitor (Luc.15,11-32), unde este de asemenea vorba despre o *risipire* a averii, de data aceasta primită de un fiu mai tânăr de la tatăl iubitor (oarecum stăpânul și izvorul averii fiilor din pildă), însă acolo este chiar direct acuzat tatăl de nedreptate de către fiul mai mare și mai cuminte, pentru că nu numai că nu-l muștră și nu-l pedepsește pe fiul risipitor, dar chiar se bucură de întoarcerea sa, trupească și sufletească.

Iar îndată după parabola iconomului necredincios, apare iarăși problema raportării la bogăție în lumea aceasta, fiind muștrați ”fariseii, care erau iubitori de argint și-L luau în bătaie de joc” (Luc.16,14) și cărora le spune: ”voi sunteți cei ce vă faceți pe voi dreți înaintea oamenilor, dar Dumnezeu cunoaște inimile voastre” (Luc.16,15), avertizându-i că nu pot sluji și ”lui Dumnezeu și lui mamona” (Luc.16,13), demonului iubirii de avuții pământești.

O culme a ”nedreptății” lui Dumnezeu, după mintea omenească robită iubirii de avuții și desfătări doar pământești, este pilda care urmează apoi, tot privind raportarea la bogăție, a *bogatului nemilostiv* – un exemplu totuși de reușită socială și

materială, ”o poveste de succes”, s-ar spune astăzi – și a săracului Lazăr, un exemplu cu totul negativ pentru orice societate bazată pe valori doar materiale (Luc.16,19-31), a căror răsplătire cu totul diferită în ”corturile veșnice” întărește atenționarea că ”ceea ce la oameni este înalt, urâciune este înaintea lui Dumnezeu” (Luc.16,15).

De aceea, abia încercând să gândim ”dumnezeiește”, atât cât este cu puțință oamenilor și altfel decât suntem ispitiți să gândim de obicei, ne-au arătat Sfinții Părinți că putem să înțelegem cum Dumnezeu, Stăpânul sau Tatăl sau singurul cu adevărat Bogat – căci de la El vine ”toată darea cea bună și tot darul desăvârșit” (cum ne spune Rugăciunea Amvonului) – este doar aparent nedrept în toate situațiile când dăruiește nădejdea mântuirii și vameșilor și păcătoșilor, în pofida nemulțumirii ”îndreptățite” a ”dreptilor” farisei...

Asemănător, și Stăpânul din parabola iconomului necredincios este doar aparent nedrept pentru că El nu este un stăpân hapsân și egoist, după mintea lumii căzute în păcate și patimi, unde a fi stăpân pe o bogăție sau putere totdeauna limitată este legat de spaima de nu pierde bogăția sau puterea respectivă, așa cum vedem de atâtea ori că se întâmplă cu mai marii și bogații lumii.

Și atunci dăruirea nu e risipire, ci nedăruirea este risipire a darului, dăruit spre a fi dăruit. Abia gândind ”necinstit” lumește despre averea Stăpânului, iconomul din parabolă a devenit cu adevărat credincios în logica mai dumnezeiască a *iconomiei* Darului viu, lucrător, iar nu teaurizat pentru un viitor care nu este în puterea noastră...

Abia la urmă, când a împărțit averea stăpânului celor în nevoi, doar atunci a folosit drept și nu a risipit averea stăpânului,

cea dată în grija lui. Dacă înainte doar o păstra (de frica Stăpânului aspru, ca cel cu un singur talant – Mat.25,14-30) sau o fura pentru el, atunci cu adevărat o risipea și îi risipea menirea ei și nu era iconom, ci doar un simplu hoț, fără îndoială deloc înțelept.

Așadar, abia făcând părtași pe alții la bogăția Stăpânului, iconomul își împlinește menirea sa de iconom înțelept și credincios.

Iar ”ca ei să vă primească în corturile cele veșnice” (Luc.16,9) poate însemna că prin prietenii făcuți (pe drept !) cu bogăția nedrept folosită mai înainte, Însuși Dumnezeu este cel care ne primește în corturile cele veșnice, ca pe niște iconomi care și-au regăsit drumul spre menirea rânduită lor...

*

Să mai încercăm să înțelegem măcar încă puțin din negura norului duhovnicesc ce acoperă Cuvântul acestei Parabole dumnezeiești, printr-o parabolă mai mică, mai școlărească, precum o icoană zugrăvită de mână omenească neîndemânică, dar care năzuiește să ridice sufletul nostru spre Sfânt, spre Dumnezeu... :

”Tatăl, care era și priceput olar, avea acasă un vas cu totul deosebit, ținut la loc de cinste, pentru ca toți ai casei să se bucure de vederea lui. Și mai ales fiului mai mic și mai neastâmpărat îi dădu în grijă vasul cel ales, atrăgându-i atenția ca nu cumva să-l strice, atunci când nu va fi prin preajmă vreunul dintre cei mai mari, care să-l păzească.

Cu toate acestea, într-o clipă de rătăcire – adică socotind că poate face ce vrea el cu vasul de preț, ca și când ar fi numai al lui – și din neatenție copilărească, doborâ mezinul la pământ vasul neprețuit și-l sparse în cioburi. Tatăl fu îndată vestit de

către fiul mai mare despre isprava fratelui mai mic, și acestuia i se promise o strașnică pedepsire la întoarcerea acasă.

Speriat de pedeapsa viitoare, cel mic se tot gândi ce să facă pentru ca să dreagă stricăciunea făcută. Și deoarece văzuse pe alții mai mari reparând câte un lucru stricat, se gândi să încerce și el ceva asemănător. Căută și scotoci printre uneltele din casă până găsi o cutie cu clei de încheiat, cu care începu să dreagă vasul spart. Nepriceput ca un copil – și deși își chemase și câțiva prieteni ca să se ajute unul pe altul – reuși el ceva până la urmă, dar așa, doar pe dinafară, că vasul nu mai putea ține apa înăuntru ca mai înainte și nu prea mai era de nici un folos până la urmă. Ba chiar spori și mai mult paguba, murdărind prin casă cu cleiul lipicios, din care a și risipit mult, din păcate cel mai adesea degeaba.

Tatăl, la întoarcerea acasă, deși la mânie promisese să-l pedepsească, i se făcu milă de dorința și străduința de îndreptare a copilului, așa încât îl iertă, spunându-i însă ca altădată să fie cuminte și să nu mai facă rele, pentru că un așa vas prețios de lut trecut prin foc, precum cel spart, anevoie mai poate fi reparat, ba chiar trebuie cu totul sfărâmat și îngropat în pământ, ca doar apoi să fie făcut altul, cu totul nou.

Fratele mai mare, care era mai cuminte și de obicei nu ieșea din cuvântul tatălui, s-a supărat că tatăl nu a făcut așa cum a promis și l-a iertat pe fratele mai mic. Tatăl însă i-a răspuns: ”vezi cum tu numai l-ai pârât pe fratele tău mai mic, dar nu l-ai ajutat în ostenele sale de îndreptare. Astfel, și tu și el ați greșit fiecare în felul vostru, chiar dacă ați avut fiecare și câte o parte de dreptate sau de îndreptare. Însă dreptatea nu poate sta amestecată cu greșeala. Așa încât fiecare va trebui să-și lepede partea sa de greșeală și să ia din partea bună, de dreptate a

celuilalt, pentru ca apoi, doar împreună, ca niște frați buni, să puteți birui greutățile și să creșteți să ajungeți la măsura bărbatului desăvârșit...”

*

Apocalipsa (Revelația, Descoperirea) dumnezeiească își păstrează Taina, chiar descoperindu-se neîncetat în fiecare clipă a veacului... Iar înțelepciunea iconomului este Dumnezeu.

Sibiu, februarie-martie 2021

Ortodoxia, tinerețea veșnică și calea cea adevărată a vieții*

Oare Ortodoxia ar mai fi bună doar pentru băbuțe și moși ramoliți, iar post-modernismul sau post-modern-ismele pentru cei tineri, vioi, frumoși, inteligenți și vioioși ?

”O parte a presei” (ca să preluăm o formulă mai recent încetățenită și care poate s-ar dori și ”îndătinată”, deși nu este cazul încă) ne *presează* în acest sens, că poate și de aceea rostirea românească asociază presa *presei* și *presării* (nu numai tipografice, mai nou și teribil-istic IT&C-iste), altfel spus constrângerii de a merge într-o anumită direcție. S-ar mai putea spune chiar și ”o *bună* parte a presei”, dar ”bună” în acest caz nu înseamnă neapărat *bună*, ci doar tot mai multă (cantitativ numai), adică dacă tot e multă, poate fi și proastă, sau rea.

Dar să nu ne îndepărtăm de subiectul Ortodoxiei și al tinereții... Astfel, se opune uneori, și ”uneori” mai ales în vremurile mai noi, *tinerețea-bătrâneții*, așa, cam teoretic și general. Tinerețea fiind cea de dorit, prin toate avantajele sănătății, ca și prin închipuirea de sine strălucitoare a vioiciunii inteligenței antreprenoriale, caracteristice vârstei. Și, prin consecință, este indicat, mediatic și publicitar, ca tinerețea să fie păstrată cât mai mult, pe *orice cale* și cu *orice preț*.

Care ar fi *căile* oferite și care ar fi *prețul* ? Păi, să amintim câteva „căi” de păstrare a tinereții (biologice, mai ales

---

* Articol publicat în "Telegraful român", Anul 164 (2016), nr.9-12 (1-15 martie), p.1-2.

și bineînțeles; ”bine-înțeles” ?) și care tind să devină tot mai ”de la sine înțeles” (care ”sine” ?), foarte de ”bon ton”, la modă și, mai ales corecte politic (ai, ai, ai !). Mai întâi, deși putem s-o luam și în altă ordine, ar fi ”calea dietetică”, a dietei ecologice etc. Avantajul acesteia este inclusiv acela că așa îți umple sufletul și îți ocupă/astupă mintea în așa măsură încât nu mai trebuie deloc să-ți pui problema cât de ticălos sau nemernic/mârșav/idiot/etc. ești, că dacă mănânci ce trebuie, adică vegetarian, vegan etc., aceasta este deja un fel de ”sfințire” (iarăși) ”de la sine înțeleasă”, că doar seamănă și cu postul – dar, totuși, *postul* nu este doar ”vegetarian-ism”...

Apoi ”calea sportivă”, o(h), ce minune ! Asemănător, poți fi toate cele mai sus plus destrăbălat/desfrânat/etc., dar, dacă mergi ”la sală”, ”tragi de fiare”, faci jogging sau ”măcar o jumătate de oră de mișcare pe zi” fericita tinerețe îți va surânde ”în prelungiri”, după 40 de ani și gândind ”inclusiv”, adică pentru bărbați, femei etc.

Prin caile amintite deja și prin dietele sau procedurile asociate lor ne apropiem în sfârșit (în ”sfârșit”) de calea medicală și mai ales de ”miracolul” căii medical-farmaceutice, cea mai ”hocus-pocus”, precum otrava dulce, dar și puternică. Cu siguranță nu întâmplător imagistica simbolică a farmaceuticii medicale asociază și imaginea șarpelui, acela cu care încă din rai omul a avut o relație cel puțin complexă, ca să nu spunem ucigătoare (Fac.3,1-15). Dar aici, atenție, nu trebuie să privim medicamentul/drogul (vezi, pe vremuri, uitata ”droguerie-farmacie”) doar la modul chimical-biologic. Dincolo de faptul că drogul medicamentos adesea ne afectează și *mentalul* conștient, este vorba aici și despre ceva mai *sufletesc*, despre un aspect mai *spiritual*, cum este *nădejdea*, despre în ce sau în cine

ne punem nădejdea ?

Nădejdea doar în medicația care ne mai oferă câteva luni (uneori doar zile/săptămâni) sau câțiva ani de viață vegetativă/chinuită poate să împiedice nădejdea mai adevărată (totuși, în Dumnezeu) și pregătirea mai demnă pentru viața veșnică – dacă mai ne aducem aminte ce înseamnă *viața*, viața cea adevărată și *veșnică* și cu adevărat fericită în Împărăția lui Dumnezeu, iar nu doar cea atât de *trecătoare* de aici, ca o ”trecere” (”Paști”) pregătitoare numai, pentru viața veșnică.

Dar, altfel, este firesc ca boala, suferința, asociată vai ! atât de adesea bătrâneții, să sperie pe tinerii altfel foarte curajoși – curajoși ”ca-n filme” – și atunci este bine să ascundem sau să uităm/ocultăm neplăcutul lumii acestea ? ”Căile” de mai sus ne ajută destul de sigur în acest sens sau măcar până la o vreme, deoarece dezvoltă bine și aspectul distractiv-plăcut-comod, cel dezodorizant, îmbătător (la propriu) etc., per total euthanasiant...

A mai spus odată cineva că numărul închisorilor (pentru infractori, desigur) este invers proporțional cu numărul bisericilor. Adică dacă sunt mai mulți oameni buni, credincioși, în mod firesc ar fi și mai puțini infractori și deci mai puține închisori. Și invers. Astăzi poate ar trebui să actualizăm și să adaptăm zicerea în sensul că foarte probabil și numărul farmaciilor și al spitalelor (inclusiv de nebuni – ”ne-buni”, ce să-i faci ? înțelepciunea cuvântului !) este invers proporțional cu numărul bisericilor. Depinde cum privești, dar mai ales de cum vezi.

Ar mai fi de spus câteva cuvinte și despre *prețul* păstrării tinereții lumești. Aici iluzia și dezbinarea este mult mai mare între noi oamenii. Bogăția lumească poate da impresia – doar ”impresia”, adică oarecum ”iluzia” – că banul poate cumpăra

orice, inclusiv sănătatea tinereții. Și cei bogați și/sau puternici pot fi invidiați de cei frustrați de lipsa bogăției și a puterii lumești pentru faptul că multe slugi le păzesc și le plimbă fundul acelora, deși dacă ar privi mai cu răbdare (prin timp) ar vedea că și ”bogatul și săracul se întâlnesc unul cu altul” (Pild.22,2) și tot acolo merg, cel puțin întru cele văzute, adică spre cimitir/mormânt sau altele corespondente. Pe termen lung (uneori și pe termen scurt, în caz de accident, asasinat etc.) și bogăția, ca și puterea, este până la urmă doar încă un ”preț” amăgitor pentru ”tinerețe fără bătrânețe”.

Apoi, nu doar teoretic, ci și mai concret și dezbinător, se mai opun uneori politic și social, *tinerii-bătrânilor*. Aceasta poate naște disprețul față de bătrâni și față de bătrânețe în general, întru atitudinea ”firească” a tânărului neascultător (oare să fie prostia ”firească”, sau numai în sensul *firii* căzute ?) – neascultător față de bătrâni desigur, că altfel tinerii sunt ”bine” ispitiți să fie foarte ascultători unii de alții, întru rătăcirii... Și trebuie spus că poate exista o oarecare justificare în acest dispreț, justificare care însă nu ar trebui să fie legată de decrepitudinea biologică, ci mai ales de cea morală, spirituală. Astfel, dacă înaintarea în vîrstă către bătrânețe ajunge să însemne înaintare în răutate și ticăloșie, iar înțelepciunea să însemne doar a ști mai bine (deși acest ”*mai bine* este dușman al binelui”, un fel de *know-how* jalnic) ”cum merg treburile” sau ”cum se fac lucrurile” în această lume (cam coruptă uneori), atunci disprețuirea unei astfel de bătrâneți este justificată pentru că într-adevăr, în acest caz suntem pradă păcatului și morții, uneori pană într-atât încât nici nu mai putem să ne dăm seama (oare ce mai înseamnă ”a da seama” ?!).

Însă oare coruperea treptată a sufletului trebuie să fie

neapărat după chipul stricării și stricăciunii biologice a trupului, mai încete sau mai rapide ? Sfinții pustiei au arătat din contra și dintotdeauna că „uscarea” trupului poate ajuta ”stăpânirii de sine” și ”prezenței de spirit”, prezenței Duhului, care să pnevmatizeze, să înduhovnicească și trupul – și nu invers, adică să se coboare lumina din om la condiția țărânei întoarse întru nimicul din care a fost creată (“Dar întorcându-ți Tu fața Ta, se vor tulbura; lua-vei duhul lor și se vor sfârși și în țărână se vor întoarce” - Ps.103,30).

Nu căile mai la început pomenite sunt căile ortodoxe ale tinereții și ale vieții, pentru că nu aceea este *tinerețea* și nu aceea este tinerețea *adevărată*. Acelea mai înainte amintite sunt doar o jalnică prosteală, care nu are nimic de a face cu tinerețea adevărată, ci reprezintă doar o tristă prelungire a copilăriei, nu prin păstrarea, ci prin pervertirea curăției acesteia în infantilismul bolnav al vreunei sau oricărei alte vârste.

Tinerețea adevărată are de a face cu biologia cel mult simbolic, pentru că tinerețea biologică, trupească, cea atât de amar de trecătoare, poate fi totuși o icoană ajutătoare a adevăratei și veșnicei tinereți, care este cea a Duhului, sau, fără Acesta, nu mai este deloc.

Tinerețea este ”starea bărbatului desăvârșit, la măsura vârstei deplinătății lui Hristos” (Ef.4,13), în care se unește curăția copilăriei, a pruncului veșnic (“Cine nu va primi împărăția lui Dumnezeu ca un prunc nu va intra în ea” Luc.18,17), cu puterea tânărului adult și cu zorii (tot veșnici) ai înțelepciunii arătate (de asemenea) din veșnicie de ”Cel vechi de zile” (Dan.7,22). De aceea tinerețea viază sau moare numai în Duh, spre veșnicie și în veșnicie.

Iar Ortodoxia, înțeleasă și trăită, iar nu maimuțărită de

vreun spirit rătăcit, este calea adevărată a vieții întru tinerețea cea veșnică a Duhului. Pentru că *orto-doxie* înseamnă amintirea veșnică a *dreptății*, adică și a *căii* celei *drepte*, întru și către viața cea adevărată ("Eu sunt Calea, Adevărul și Viața. Nimeni nu vine la Tatăl Meu decât prin Mine" Ioan.14,6), care nu poate fi decât (de) la "Dumnezeu, Tatăl atotțiitorul, Făcătorul tuturor celor văzute și (atât de uitate astăzi, celor) nevăzute", Căruia, pentru aceasta, doar Lui putem să-I aducem cuvânt de slavă, de laudă, *doxologie*, întru slujirea cea cuvenită, liturgică, a Bisericii.

Dincolo (de fapt dincoace) de lumina Împărăției celei veșnice a lui Dumnezeu, care se poate străvedea inclusiv în toate cele văzute și trecătoare ale acestei lumi, nu poate fi decât rătăcire, de foarte multe feluri, mulțimea feluririi rătăcirilor nefiind altceva decât strâmbarea întru păcat a (altfel) minunatei și de necuprins cu mintea Creații Dumnezeiești.

Sibiu, martie 2016

CÂNTAREA „TUTUROR CELOR VĂZUTE ȘI NEVĂZUTE” *

Din perspectiva atâtor muzici care răsună pretutindeni în jurul nostru în acești ani de la începutul celui de al treilea mileniu de istorie de după venirea Mântuitorului nostru Iisus Hristos, și *cântarea bisericească* ar putea părea a fi încă o muzică oarecare, între multe alte muzici, încă o muzică menită a fi cântată sau ascultată oricând (sau nicicând) și oriunde (sau nicăieri), cu rost sau fără rost, după dispoziția, bunul plac sau “cheful” unuia sau altuia, al unora sau altora, dintre oameni.

Ne îndeamnă sau ne ispitesc spre o astfel de înțelegere îndeosebi ambientul cultural (post-)modern și noile obișnuințe (mass-)mediatice, care ne pun la îndemână și ne permit accesul la “înregistrări” sau chiar “transmisii live” a nenumărate manifestări muzicale, într-o ofertă de o bogăție și concomitență electro-acustică, respectiv digital-informatică aiuritoare, sub înfățișarea unui caleidoscop muzical sincretic ce nu ar putea fi epuizat nu numai în cei 70 (plus-minus) de ani ai unei vieți pământestești, dar nici chiar în (răs)timpul mult mai multora astfel de vieți. Pentru că ascultarea sau “cântarea” respectivelor muzici cere inevitabil timp, muzica fiind în mod evident o artă “temporală”, “materia” oricărei muzici, sunetul, evoluând în timp – și astfel “consumînd”, în mod firesc, din timpul vieții

---

* Text publicat în “Îndrumător Bisericesc”, Editura Andreiana Sibiu, Anul 163 (2015), p.308-312.

omenești.

Dar aceasta este o viziune greșită asupra muzicii în general și, în particular, și asupra muzicii sau cântării bisericești, deoarece o bogăție de informație muzicală nu înseamnă totodată și o neapărată “înțelegere” a acestei arte și a rosturilor sale.

Pe de altă parte, prezența necesară a cuvintelor în cântarea bisericească ortodoxă impune părtășia practicantilor și ascultătorilor acestei cântări la “informația” esențială a Revelației Dumnezeiești, la “Buna Vestire” mereu nouă și mereu actuală a Mântuirii, deoarece respectivele cuvinte sunt totdeauna icoane ale Cuvântului lui Dumnezeu. Și cântările bisericești au astfel o anume viață în sine, pe care o pot transmite și prin care îi pot lega pe cântăreți și ascultatori de Izvorul cel veșnic al vieții, care este Dumnezeu. Altfel spus, cântările bisericești și cuvintele lor sunt oarecum asemănătoare semințelor din pilda semănătorului (Mat. 13,3-23), purtând în ele o putere de rodire, care însă ajunge la lucrare doar dacă semințele ajung într-un pământ bun. Dar atunci când cântările bisericești sunt amestecate sau sunt puse împreună cu muzici și cântări de orice fel, bune și/sau rele, rostul lor poate fi întunecat, până spre stingere și uscare. Aceasta se poate întâmpla atunci când cântarea bisericească este “aliniată” între toate felurile de *alte* muzici din rastelurile de CD-uri ale uriașelor market-uri culturale, mai “materiale” sau mai virtuale, sau în programele și grilele posturilor de radio și de televiziune...

Locul și viața cântării bisericești este în cu totul altă parte și însuși numele ei, acela de cântare *bisericească* arată foarte limpede aceasta, pentru cei ce doresc să vadă și să înțeleagă. Locul ei este în Biserică, unde rânduielile dumnezeiești ale Slujbelor Acesteia îi asigură cântării viața ei

adevărată. Aceste rânduieli “aliniază” cântarea – de fapt o *rânduiesc*, după cum arată și numele *rânduielilor* bisericești – la o ordine mai înaltă, a însăși Creației celei Mari, Dumnezeiești, “a tuturor celor văzute și nevăzute”, ce este cu totul și nespus dincolo de orice “creație” artistică sau culturală, “de autor” (cu *copy-right*-ul financiar aferent) subiectiv și mai mult sau mai puțin conjunctural. Cântarea bisericească nu ține de vreo oarecare “inspirație” a vreunui “creator” individual sau de “pofa” generatoare de rating a vreunui “ascultător-consumator de muzică” omenesc și/sau lumesc. Fără a ne teme de vreo exagerare nepotrivită, cântarea bisericească este mai întâi și la modul cel mai propriu o cântare *cosmică*, fiind o cântare conexată la marile ritmuri ale ciclurilor lumii văzute. Și aceasta pentru că ea se încadrează și face corp cu slujbele bisericești, care ele însele sunt organizate în primul rând conform ciclurilor cosmice văzute.

Cărțile de slujbă (care chiar aceasta sunt, adică nu spre lectură întâmplătoare sau trecătoare, ci “de slujbă”, de slujire a unor lucrări totodată și împreună omenești și dumnezeiești) cuprind și orânduiesc întotdeauna și cântările bisericești și oglindesc în chip cu totul limpede respectiva situație “cosmică”. Spre exemplu, *Ceaslovul* (sau *Orologiul*), după cum arată și numele său, este cartea care cuprinde slujbele, cu cântările respective, ale tuturor *ceasurilor* (*orelor*) de slujbă, de *laudă* (*Laudele bisericești*), din cuprinsul zilei – *ziua* aparținând *evidenței cosmice a alternației luminii cu întunericul*, cu toate momentele sale intermediare, de trecere, de la răsărit la apus – alternanță sub care își “*pe-trece*” și își *măsoară* omul întreaga sa existență pământească. În ceea ce privește cântările bisericești, atrag atenția mai ales slujbele de dimineață (*Utrenia*)

și de seară (*Vecernia*), care cuprind cea mai mare parte a cântărilor/imnelor menite și rânduite a fi cântate în Biserică.

O altă *evidență cosmică*, observabilă prin *vederea* trupească, este asocierea luminii zilei cu prezența și mișcarea “luminătorului celui mare” care este *soarele* și asocierea întunericului nopții cu prezența și mișcarea celui alt “luminător mare” (dar mai mic decât soarele) care este *luna*, aceasta din urmă însoțită de nenumărații “luminători mici” care sunt *stelele*. Observarea *mișcării* acestor “luminători” (sau astre/aștri, de unde “*astro-nomie*”) permite constatarea unor *periodicități*, cum este *ciclul fazelor lunii* (nouă-plină-nouă), ce ne permite și stabilirea unei alt “răs-timp” folositor pentru măsurarea timpului, cuprinzând mai multe zile, care se numește chiar *lună* (după numele *lunii* – “luminătorul” mare de noapte). Pentru cântările bisericesti din cuprinsul unei astfel de *luni* este rânduită o carte specială, numită chiar după numele lunii, *Minea* (*Menaion* – cartea “lunară”, în limba greacă), ce cuprinde cântările bisericesti rânduite pentru fiecare zi din cuprinsul unei luni, mai ales pentru slujbele Utreniei și Vecerniei.

Observarea atentă a *mișcării* (văzute/aparente a) *soarelui* pe durata mai multor zile și luni poate duce la constatarea unei alte *periodicități*, aceasta de o durată mult mai mare decât a lunii și legată de schimbarea vremii după anotimpuri, dar și în legătură cu durata mai lungă sau mai scurtă a luminii zilei (respectiv a întunericului nopții), în funcție de lungimea și înălțimea drumului/traiectoriei soarelui față de orizont, în fiecare zi. Astfel, într-o anumită zi din vară soarele urcă cel mai mult față de orizont la amiaza zilei (solstițiul de vară), iar într-o altă anumită zi, din iarnă, soarele urcă cel mai puțin față de orizont la amiaza zilei (solstițiul de iarnă), această situație astronomică

repetându-se mereu și putând defini și delimita o perioadă mai mare de timp (de luni și zile), între două maxime sau două minime ale mișcării solare, perioadă care este *anul* solar – ce cuprinde *12 luni* și căruia îi corespunde în economia cărților de slujbă (cu cântări/imne bisericești) ciclul celor *12 Minee*, fiecare Minei cuprinzând cântările speciale ale slujbelor fiecărei zile ale uneia dintre cele 12 luni din cuprinsul anului – *an* care, prin slujbele neconținute ale Bisericii pe tot parcursul său, devine astfel *an bisericesc*. Se poate aminti că ciclul anual (calendaristic) mai are o altă evidență cosmică/astronomică (“văzută”) și în poziția (conformă unei periodicități tot anuale a) grupurilor de stele observabile noaptea și numite *constelații* – ce formează *zodiacul* (anual).

Aceste cicluri ale slujbelor bisericești (cu cântările respective), *cicluri liturgice* care au o evidență cosmică, observabilă astronomic, prezintă o corespondență și în Descoperirea dumnezeiască despre Facerea lumii, când “La început a făcut Dumnezeu cerul și pământul” (Fac.1,1), revelație cuprinsă în primul capitol al Sfintei Scripturi, unde ni se arată cum “a zis Dumnezeu: "Să fie lumină!" Și a fost lumină. Și a văzut Dumnezeu că este bună lumina, și a despărțit Dumnezeu lumina de întuneric. *Lumina a numit-o Dumnezeu ziua* (s.n.), iar întunericul l-a numit noapte. Și a fost seară și a fost dimineață: *ziua întâi*”(Fac.1,3-5). Iar apoi “a zis Dumnezeu: "Să fie luminători pe țaria cerului, ca să lumineze pe pământ, să despartă ziua de noapte și să fie *semne ca să deosebească anotimpurile, zilele și anii* (s.n.)...” A făcut Dumnezeu *cei doi luminători mari* (s.n.): luminătorul cel mai mare pentru cârmuirea zilei și luminătorul cel mai mic pentru cârmuirea nopții, și *stelele* (s.n.)” (Fac.1,14-16).

Așadar, se poate spune că în rânduiala Slujbelor și cântărilor Bisericii se (re)descoperă ordinea și armonia Creației văzute, descoperită (și întărită astfel) și în Sfânta Scriptură, respectivele Slujbe și cântări bisericești făcându-ne părtași la ordinea dumnezeiască a *zilelor, lunilor și anilor* pentru care “*semne*” sunt “*luminătorii*” creați prin Cuvântul lui Dumnezeu.

*

Dar Biserica a rânduit ca prin Slujbele și cântările Sale să ne facem părtași și la *realitățile nevăzute* (trupește), dar Descoperite de Dumnezeu spre a fi văzute prin ochiul duhovnicesc al *creдинței*, cea care “este încredințarea celor nădăjduite, dovedirea lucrurilor celor nevăzute” (Evrei 11,1).

Din acest “punct de vedere” (duhovnicesc, al *creдинței*) *zilele* existenței și vieții pământești, în curgerea lor, nu sunt grupate doar în *lunile și anii* evidenței astronomice văzute, ci mai există o *perioadă* de timp și totodată *ciclu bisericesc* (și calendaristic) deosebit de important, pentru care nu există o evidență cosmică “văzută” (astronomică) și care este *săptămâna*, ca și ciclu de *șapte zile*. În lipsa unei evidențe “cosmice” și în legătură cu obișnuințele noastre curente, ne-am putea întreba de ce nu folosim un alt “ciclu mic”, pentru doar câteva zile, așa cum este *decada* (ciclul de *zece zile*), mai la *înde-mână*, că tot avem 10 degete, dacă le punem împreună pe cele de la fiecare *mână*, pe care le putem folosi pentru socoteli și numărători simple și pentru că, oricum, de obicei folosim sistemul *zecimal* – dar și alte cicluri, mai “pătrate”, de două, patru, opt zile, ne-ar putea sluji la fel de bine ?

Ciclu săptămânal, de *șapte zile*, dacă nu are (și) o evidență astronomică, văzută, are în schimb o evidență revelată,

scripturistică, prin aceasta cu atât importantă pentru credință. Este vorba despre *cele șapte zile ale Creației* (*Facerii/Genezei* – Fac.1), parte a credinței pe care toți cei ce “Cred întrunul Dumnezeu, Tatăl atotțiitorul, Făcătorul cerului și al pământului, al tuturor celor văzute și nevăzute” o mărturisesc ca și *Crez* al lor. Trăind mereu în *zilele săptămânii* ne mărturisim credința în purtarea de grijă a Celui care a făcut toate și, desigur, pe noi toți, dintru început. Și cea dintâi zi a Săptămânii este chiar *Duminica, Ziua Domnului*, care se plinește desăvârșit odată cu reiterarea ei în fiecare cea de *a opta zi* și întâia zi a oricărei săptămâni, ca și chip și icoană a zilei celei *una*, a Zilei celei veșnice a Împărăției lui Dumnezeu.

Însă *ciclul săptămânal* (al Creației), care ca și *ciclu liturgic* își are începutul în fiecare duminică – de fapt începând de sâmbătă seara – și încheierea (odovania) prăznuirii în sâmbăta următoare, ne pune în legătură și cu alte Dumnezeuiești și *nevăzute* Descoperiri. Putem astfel observa că începutul oricărui *an calendaristic* (precum 1 ianuarie), fie el și *bisericesc* (de la 1 septembrie), în “mecanicismul” său numeric (stereotip) nu coincide neapărat cu începutul duminical al vreunei săptămâni, putând începe, “după cum cade”, în orice zi a săptămânii. Dar obârșia unei Zile atât de însemnate cum este Duminica, ca și început al Sfintei Săptămâni descoperite dintru începutul Creației dumnezeiești nu poate să fie după vreo numărătoare omenească. De aceea, începutul și numărarea Duminicilor și a săptămânilor se face începând din acel nou început – și Nouă Creație sau Restaurare a întregii Creații – care este *Învierea Domnului* nostru Iisus Hristos.

Ziua Învierii, Duminică Sfintelor Paști, chiar dacă are o determinare calenderistică “văzută” astronomic (prima

Duminică, după prima lună plină, după echinocțiul de primăvară), ea este totodată și mai ales începutul unei *Săptămâni luminate* care, liturgic și sacramental, “în Duh și adevăr”(Ioan 4,23) ne reazează în Raiul redobândit, în Împărăția lui Dumnezeu, în lumina “Zilei celei neînserate”, la fel ca la începutul tuturor lucrurilor, atunci când “a fost seară și a fost dimineață” (Fac.1,5) doar, fără noapte sau vreun alt întuneric. Sfântul Vasile cel Mare ne mai descoperă cum *Săptămâna luminată* este de fapt doar una și aceeași *Zi a Învierii*, care se revarsă covârșind întreaga Creație, întreaga Făptură. Și la fel, cele șapte săptămâni de la Înviere până la Pogorârea Duhului Sfânt, ca o “*Săptămână*” de *săptămâni*, sunt tot una cu aceeași Zi veșnică de Duminică a Învierii.

În această realitate cu totul schimbată a luminății și veșniciei *Zile a Învierii* nu mai este mișcarea astrelor cea care organizează calendaristic slujbele bisericești și cântările acestora, ci chiar înseși cântările “cerului și ale pământului” împreună, cele înălțate Slavei Dumnezeirii, sunt cele care dau ritmul veșniciei în “roata” (sau “hora”) *glasurilor bisericești*, cele rânduite în *Octoih* (“opt glasuri”) după *numărul opt ca icoană a veșniciei*, numărul *Zilei cea de a opta*, a Învierii, care este tot una cu Ziua cea dintâi, de fapt *Ziua cea una*, cea veșnică, a Creației dintâi și totodată a restaurării acesteia prin Înviere, ca Împărăție a lui Dumnezeu. În *Săptămâna Luminată*, cea tot una cu veșnica și “neînserata” Zi de Duminică a Învierii, glasurile cântărilor se schimbă în fiecare zi, iar apoi în fiecare săptămână. Iar “*Săptămâna*” de *săptămâni* de la Înviere până la Pogorârea Duhului Sfânt, “săptămână” plinită până la numărul veșniciei prin cea de a opta săptămână a perioadei *Penticostarului* (după numele cărții de imne folosită de la Înviere până la Duminica

Tuturor Sfinților), toată această perioadă constituie o primă *serie de opt săptămâni* (a celor opt glasuri/Octoihului), după care începe chiar *perioada Octoihului* însuși, care durează până la Duminica Învierii din anul următor; rânduiala celor opt glasuri se păstrează chiar și în perioada celor zece săptămâni dinaintea Sfințelor Paști, perioada Triodului, în a cărei carte de imne, la sfârșit, sunt adăugate și cântările Octoihului.

Astfel, de la o Înviere la următoarea, reluându-se la fiecare opt săptămâni șirul celor opt glasuri (câte unul pe săptămână), *Anul Pascal*, ca o realitate *nevăzută*, sacramentală și duhovnicească, a Zilei celei veșnice a Învierii, se “*supra-pune*” și luminează *Anul bisericesc mineal (calendaristic)*, cel orânduit după mișcarea *văzută* a astrelor/luminătorilor cerești – *prefăcând*, înduhovnicind (/pnevmatizând) cele văzute ale lumii după cele nevăzute, cerești, dumnezeiești. Iar cântările bisericești ale ceasurilor/laudelor, zilelor și lunilor anului calendaristic (cuprinse în Ceaslov și cele 12 Mineie) se unesc în slujbele Bisericii cu cântările Învierii, care, începând din Sfânta Duminică a Învierii se revarsă peste toate ceasurile, zilele și lunile anilor pământești (și Slujbele/Laudele lor), ca și cântări ale veșnicei și luminatei Zile a Împărăției lui Dumnezeu – cântări cuprinse în cartea Penticostarului pentru săptămânile ce urmează îndată după Înviere și apoi în cartea Octoihului, cea care, după cum arată chiar însemnarea completă a titlului său, cuprinde “(*Octoihul sau*) *Cântările Învierii pe cele opt glasuri, pentru toate zilele săptămânii*”.

De aceea cântările bisericești, în venerabila lor rânduială liturgică, reprezintă și constituie o *cântare “a tuturor celor văzute și nevăzute”*, a celor aduse la ființă și descoperite de Însuși Dumnezeu în Iconomia Creației și a Mântuirii, o cântare

pe care omul, cel creat “după chipul și asemănarea” lui Dumnezeu (Fac.1,26), împreună cu puterile nevăzute, cerești, o înalță Sfintei și Celei de o Ființă și de viață Făcătoarei și Nedespărțitei Treimi.

Sibiu, octombrie-noiembrie 2014

„Ceea ce este da, da și ceea ce este nu, nu” (Mt. 5,37)*

Mai înainte de cuvintele amintite în titlul acestor rânduri, în Predica de pe munte Mântuitorul nostru Iisus Hristos vorbise despre jurăminte, învățând despre necesara smerenie a condiției umane în fața „marilor cuvinte”: „Ați auzit ce s-a zis celor de demult: "Să nu juri strâmb, ci să ții înaintea Domnului jurămintele tale." Eu însă vă spun vouă: Să nu vă jurați nicidecum nici pe cer, fiindcă este tronul lui Dumnezeu, nici pe pământ, fiindcă este așternut al picioarelor Lui, nici pe Ierusalim, fiindcă este cetate a marelui Împărat, nici pe capul tău să nu te juri, fiindcă nu poți să faci un fir de păr alb sau negru” (Mat.5,33-36).

După aceste îndemnuri la reținere în privința jurămintelor, bine argumentate – de fapt *revelate*, descoperite – de însuși Cuvântul lui Dumnezeu, urmează învățătura despre chipul în care trebuie să fie cuvântul nostru, și anume „Ceea ce este da, da; și ceea ce este nu, nu” (Mat.5,37), Mântuitorul adăugând avertismentul că „ce e mai mult decât acestea, de la cel rău este” (Mat.5,37).

Chiar plecând de la o înțelegere cât se poate de simplă a acestei învățături, am putea ajunge curând la concluzia că se poate trăi într-adevăr doar cu aceste două cuvinte, suficiente pentru lucrurile esențiale ale existenței noastre. „Da” ar însemna

---

* Text publicat în “Îndrumător Bisericesc”, Editura Andreiana Sibiu, Anul 161 (2013), p.221-225.

acceptarea a ceva *bun* pentru noi, începând de la gânguritul satisfăcut al pruncului și până la numeroasele și diversele întruchipări lingvistice afirmative sau atitudinile și semnele aprobative ce suplinesc, la nevoie, eventuale neputințe lingvistice. Iar „nu” ar reprezenta orice refuz sau împotrivire la ceva *rău* pentru ființa noastră, iarăși începând cu plânsul nemulțumit al nou-născutului când ceva îi dăunează sau lipsește și până la cuvintele și atitudinile/semnele negative ale atâtor limbi și culturi.

Astfel, pe de o parte, suntem înarmați cu puțința de a exprima cele două cuvinte/atitudini încă de la venirea noastră pe lume, iar pe de altă parte, aceste două cuvinte ne sunt relativ suficiente pentru continuarea vieții noastre pe această lume. Desigur, s-ar putea obiecta că, după ce învățăm să vorbim, folosim foarte multe alte cuvinte în viața cea de toate zilele. Dar trebuie chiar să le folosim pe toate cu adevărat sau le folosim oare cu un real folos ? Dacă am face măcar pentru un timp oarecare exercițiul tăcerii („tăcerea e de aur” spune un vechi proverb), am descoperi destul de ușor că cele mai multe cuvinte folosite nu prea folosesc nimănui la nimic, ele nefiind altceva decât niște „vorbe aruncate în vânt” – deși, cel puțin în limba română, și cuvântul adevărat își manifestă, își întrupează duhul/pnevma inclusiv „cu vânt”.

„Da” și/sau „nu” ar însemna atunci nu atât sporovăială, clevetire, „comunicare” eventual gălăgioasă, dar numai ca o refulare generală de nimic, cât înseamnă *răspuns* după o necesară *ascultare*, ascultare a unei alte persoane, a celuilalt, de fapt a Celui care poate să spună ceva. Putem noi spune ceva, ceva nou, noi care, prin condiția de creatură, nu putem crea realmente nimic nou (în afară de falsa noutate „combinativă” a

celor deja existente) și care să merite să fie rostit, cuvântat ? Celor create le putem da nume, așa cum „a pus Adam nume tuturor animalelor și tuturor păsărilor cerului și tuturor fiarelor sălbatice” (Fac.2,20), dar toate cele existente își manifestă existența și dincolo de numele-cuvinte ale limbilor noastre. *Existența* lor este manifestarea Cuvântului dumnezeiesc, a Celui al Cărui Duh este dincolo de împărțirea limbilor omenești, când, încă înainte de împărțirea limbilor omenești, ”la început... a zis Dumnezeu: Să fie... !” (Fac.1,1-3).

Noi, prin „da” și/sau „nu” putem în schimb să fim *părtași* (sau nu) Cuvântului a toate creator, pe care îl primim – sau îl refuzăm. Putem participa la viața plină de duh a întregii existenței sau putem să ne pierdem în iluziile și fantezmele pline de infatuare ale nimicului.

Prin numai „da” și „nu” ne situăm permanent în starea paradisiacă de la începutul existenței omenirii, când porunca dumnezeiască a pus în fața omului nou creat puțința de a alege între „da”-ul ascultării de Cuvântul lui Dumnezeu sau „nu”-ul refuzului Său. Și atunci, ca și mai târziu, „ceea ce este mai mult decât acestea”, celelalte cuvinte spuse de ispititor spre înșelarea omului sau de către acesta din urmă spre dezvinovățirea greșelii sale (Fac.3,1-12), au fost „de la cel rău”. Iar ceea ce a urmat apoi, ține de istoria căderii și mântuirii noastre – *a noastre*, adică a noastre a tuturor și a fiecărui în parte.

Care mai este starea rostirii noastre astăzi ? Cum ne mai raportăm noi astăzi la Cuvântul Mântuitorului despre cuvântul nostru, care ar trebui să fie „Ceea ce este da, da; și ceea ce este nu, nu; iar ce e mai mult decât acestea, de la cel rău este” (Mat.5,37) ?

Avalanșa mediatică și informatică de cuvinte la care

suntem martori în vremurile mai de pe urmă pare să întruchipeze mai ales partea de sfârșit a învățaturii Mântuitorului, cea despre „ce e mai mult decât acestea”. „Informația” pare a izgoni sufletul cuvintelor, *Duhul lor*, spre a le corupe pe acestea și a le face să devină, cu orice preț, numai „vorbe în vânt” – iar nu și „cu vânt”, cu suflare a Duhului. Uneori, chiar și unele dintre cele mai sfinte Cuvinte par înregimentate, doar cantitativ, între rândurile strânse de „vorbe goale”.

Totuși, prin ascultarea Cuvântului Mântuitorului și prin abținerea de la „vorbele goale”, ca un fel de postire/infrânare de la cuvintele rătăcite, încă ni se mai deschide o cale spre trezirea, învierea Duhului Cuvântului în noi – prin și spre priceputa și buna folosire a lui *da* și *nu* pentru „Ceea ce este da... și ceea ce este nu” și spre a ne apăra astfel oarecum de invazia „vorbilor de nimic”.

Însă nu numai înmulțirea bolnavă a cuvintelor-vorbe ne poate afecta grav ființa. Chiar și partea sănătoasă a învățaturii („cuvântul vostru să fie: Ceea ce este da, da; și ceea ce este nu, nu”), fără o bună măsură a folosinței sale ne poate aduce în greșală. Pentru că poate exista și o ispitire a folosirii „prea bune” a cuvintelor. În acest sens, putem să cădem într-un fel de simplistă și mecanică „idolatrie” în privința cuvintelor, potrivit căreia „da” ar simboliza binele și „nu” răul. „Da” ar fi un fel de simbol al „ascultării” mereu pozitive, iar „nu” ar fi exponentul negării, cântirii neîncetate. Comodă, o astfel de simplificare (simplistă) poate fi totuși mortală spiritual.

Altfel spus, a spune totdeauna „da” din „ascultare” ar putea fi la fel de rău cu a spune mereu „nu” din „neascultare”. Pentru că a spune mereu „da” ar putea însemna a accepta în egală măsură și într-o mare confuzie, și răul, și binele. Dar ce

bine mai este acela amestecat cu răul ? O formulă contemporană de limbă engleză vorbește despre „yes-men”-i, numindu-i astfel pe cei care spun mereu „da”, într-o totală depersonalizare în raport cu părerea unui superior. Altădată se numeau, mai simplu, „lingușitori” sau „lipsiți de caracter”, aplicându-li-se și alte apelative, mai puțin elegante... – fiindcă, dacă „nu este stăpânire decât de la Dumnezeu; iar cele ce sunt, de Dumnezeu sunt rânduite” (Rm.13,1), invocarea „ascultării” nu poate acoperi întotdeauna ceea ce se numește altfel *lașitate*. Așa că a rosti „da” și/sau „nu” nu este chiar atât de simplu, ci ține de adevărul ființei noastre. Aici este locul înalt și eroic al martirilor, al *mărturisitorilor* adevărului, a „Ceea ce este da... și ceea ce este nu” (Mt.5,37).

Necesitatea iconomică atât a lui *da*, cât și a lui *nu* pare a fi reprezentată în Cuvîntul Mântuitorului (despre cuvîntul nostru) prin smerita conjuncție *și*: „cuvîntul vostru să fie: Ceea ce este da, da; *și* ceea ce este nu, nu” (Mt.5,37). Nu trebuie să fie numai „ceea ce este da, da”, ci, potrivit înțelepciunii dumnezeiești, „*și* ceea ce este nu, nu”.

Și astfel, la fel cum *a nega*, a spune „nu” la orice, înseamnă o anihilare personală a întregii existențe (care își are izvorul la Dumnezeu), și a spune „da” la orice, dintr-un tâmp spirit (pseudo-) pozitiv înseamnă a ajunge la același rezultat distrugător, doar că pe o cale mai perversă, în care „binele de moment” – prevalând asupra binelui și adevărului veșnic – duce la acceptarea și amestecarea celor rele cu cele bune. Iar aceasta poate fi un pas, doar un pas, dar un pas hotărâtor, spre a se ajunge chiar la inversarea celor rânduite în ordinea dumnezeiască, până acolo unde, în orgoliul întunecat al unei false libertăți „demiurgice” – dacă tot am fost creați „după

chipul și asemănarea” Făcătorului a toate (Fac.1,26) – de ce nu am inversa cu totul „valorile” lui *da* și *nu* ? Atunci tot ce era înainte *da*, ar putea deveni „normal” să fie declarat *nu*, ca un „drept” bine câștigat. Și ceea ce era înainte *firesc*, după *firea* lucrurilor rânduite de dumnezeiescul Creator a toate, ar putea face loc *nefirescului*, într-o „nouă normalitate”. „Vechiul” *firesc* ar trebui atunci să se mulțumească timid cu un loc tolerat în „noul” *firesc* (fost *nefiresc*).

Cum ar arăta „noua ordine” a lucrurilor, mai concret ? Spre exemplu, hoția ar căpăta nume *de cinste* (ce era înainte *nu*, ar căpăta drept de *da*), însoțită de o suită impresionantă de argumente mediatice privind abilitatea politică sau managerială. Iar „vechea” *cinste* ar mai fi definită și acceptată doar cel mult ca o limită a prea puținei hoții. Asemănător, orice perversitate sau perversiune ar ține de „normalitate”, „vechea” normalitate constituind un caz limită, o situație învechită, cel mult cu condescendență tolerată în noua ordine a „normalității”. Sună deja cunoscut ? Dacă *da*, atunci mersul mai departe pe această cale poate într-adevăr însemna începutul „sfârșitului lumii”, a lumii create „bună” de Dumnezeu, atunci când dintru început „a privit Dumnezeu toate câte a făcut și iată erau bune foarte.” (Fac.1,31). „Noua orânduire” a „lumii noi” pare altceva, dar foarte departe de Raiul gătit de către Dumnezeu omului creat „după chipul și asemănarea” Sa (Fac.1,26). Este, într-un fel, „urâciunea pustiirii... stând în locul cel sfânt” (Mt.14,15)...

Față de toate acestea, în Cuvîntul Mântuitorului despre cuvântul nostru se mai descoperă ceva privind adevăratul *discernământ* (spiritual) la care suntem chemați, atunci când *da*-ul și *nu*-ul nostru sunt puse în legătură cu „Ceea ce este” (Mt.5,37), față de care cuvântul nostru „**să fie: Ceea ce este** *da*,

da; și *ceea ce este* nu, nu” (Mt.5,37). Este vorba despre adevărata legătură sau despre *adevărul* legăturii dintre (adevărata și reala) *Existență* și descoperirea ei prin Cuvânt, în ”Duhul adevărului”. Ontologic și gnoseologic totodată, totul este ca o icoană a împreună-ființării treimice, în care „Cel ce este” din veac este descoperit de Cuvântul Său, întru Duhul Sfânt. La fel ca la începutul tuturor lucrurilor, când „a zis Dumnezeu: «**Să fie** lumină !»” (Fac.1,3), din nou Cuvântul lui Dumnezeu răsună pentru a reface legătura noastră cu adevărata noastră menire, atunci când ne învață cum „**să fie**” cuvântul nostru, a celor creați „după chipul și asemănarea” lui Dumnezeu Cel în Treime (Fac.1,26). Astfel încât „*Ceea ce este* da, (trebuie să fie *cuvântat* ca) da; și *ceea ce este* nu, (asemenea, trebuie să fie *cuvântat* ca) nu” (Mt.5,37), conform cu *Duhul adevărului*. Altfel, „ce e mai mult decât acestea, de la cel rău este” (Mat.5,37).

Așadar, și da-ul, și nu-ul își au locul în viața și cuvântul nostru, atunci când ele împreună sunt un chip și (astfel) o descoperire a „ceea ce este” – ca un nume al lui Dumnezeu – și numai atunci când da-ul și nu-ul nostru corespund Adevărului lui Dumnezeu, statornicit pentru vecie, ca „Ceea ce este da, (să fie) da și ceea ce este nu, (să fie) nu” (Mat.5,37).

Sibiu, martie-aprilie 2012

Viața și moartea Sfinților *

*(la Praznicul Sfântului slăvitului Marelui Mucenic
Dimitrie, izvorătorul de mir și făcătorul de minuni,
prăznuit la 26 octombrie)*

Atunci când citim, spre exemplu, cum oarecând, în timpul persecuțiilor din primele veacuri creștine, „un oarecare tânăr creștin anume Nestor... merse de se luptă cu Lie și-i puse semeția lui jos, omorându-l” – după ce mai înainte „mergând la Sfântul Dimitrie unde se afla în temniță, îi zise: Robule al lui Dumnezeu, vreau să mă lupt cu Lie; roagă-te pentru mine. Iar sfântul însemnându-l la frunte cu semnul crucii, îi zise: Și pe Lie îl vei birui și pentru Hristos vei mărturisi”¹ – ne-am putea întreba (retoric desigur și fără a pune în nici un fel la îndoială dumnezeieștile temeuri ale canonizării celor doi sfinți, Dimitrie și Nestor) totuși cum se împacă propovăduirea iubirii creștine, inclusiv spre convertirea unor păgâni precum Lie, cu uciderea acestora, fie și numai cu caracter excepțional, de „excepție care confirmă regula”, așa cum și este exemplul de mai sus între nenumărate alte exemple din istoria Bisericii, în care cei uciși au fost aproape întotdeauna creștinii, de către cei cărora aceștia le

---

* Text publicat în “Îndrumător Bisericesc”, Editura Andreiana Sibiu, Anul 162 (2014), p.302-307.

¹ Din *Sinaxarul* Sfântului slăvitului Marelui Mucenic Dimitrie, izvorătorul de mir și făcătorul de minuni, cf. *Mineiul pe octombrie*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, ed. a V-a, București, 1983, p.326.

vesteau iubirea lui Dumnezeu, Cel Care „așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică” (Ioan 3.16), iar Acesta „Dumnezeu fiind în chip, n-a socotit o știrbire a fi El întocmai cu Dumnezeu, ci S-a deșertat pe Sine, chip de rob luând, făcându-Se asemenea oamenilor, și la înfățișare aflându-Se ca un om, S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, și încă moarte pe cruce” (Filip.2,6-8) ?

Uciderea și violența îndeobște le este străină creștinilor, după pilda Celui al cărui Nume îl poartă, Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Cel Care a învățat că „toți cei ce scot sabia, de sabie vor pieri” (Mat. 26,52), atunci când „unul dintre cei ce erau cu Iisus, întinzând mâna, a tras sabia și, lovind pe sluga arhiereului, i-a tăiat urechea. Atunci Iisus i-a zis: Întoarce sabia ta la locul ei, că toți cei ce scot sabia, de sabie vor pieri” (Mat. 26,51-52). Și asemenea, atunci când un sat de samarineni nu a vrut să-L primească pe El și pe cei împreună cu El și „văzând aceasta, ucenicii Iacov și Ioan I-au zis: Doamne, vrei să zicem să se coboare foc din cer și să-i mistuie, cum a făcut și Ilie? ... El, întorcându-Se, i-a certat și le-a zis: Nu știți, oare, fiii cărui duh sunteți? Căci Fiul Omului n-a venit ca să piardă sufletele oamenilor, ci ca să le mântuiască” (Luc.9,53-54). Și astfel, cei „care-L vedeau pe Hristos că făcea tuturor totdeauna bine și că n-a făcut nimănui nici cel mai mic rău, socoteau că are numai puterea de a face bine și nicidecum puterea de a face rău. Dar Stăpânul, fiind iubitor de oameni, n-a vrut să arate asupra oamenilor că poate face rău. Ca să convingă deci poporul cel nerecunoscător că are putere îndestulătoare și spre a pedepsi, ca un bun nu vrea să-și arate puterea sa de a pedepsi cu omul, ci cu

ceva care are o fire neînsuflețită și nesimțitoare”², precum smochinul cel neroditor, pe care l-a blestemat spre uscare și nerodire veșnică.

În general este greu de înțeles și de acceptat realitatea tragică a morții în cadrul Iconomieii dumnezeiești a Mântuirii, mai ales atunci când moartea pare să afecteze ființe omenești pe care le socotim nevinovate sau persoane sfinte. Mai lesne putem înțelege moartea păgânului Lie și chiar moartea Sfântului Nestor și a Sfântului Dimitrie. *Teroarea păgânească a morții* care își găsisse întruchiparea în campionul împărătesc Lie este biruită de puterea dumnezeiască a semnelor Crucii lui Hristos, prin mărturisirea Sfântului Dimitrie întrupată în fapta vitejească a Sfântului Nestor – a căror *mărturisire* pentru Hristos a devenit îndată *martiriu*, mucenicie, oarecum și ca o împlinire a Cuvântului dumnezeiesc (căci „o iotă sau o cirtă din Lege nu va trece, până ce se vor face toate” – Mat.5,18), după care „toți cei ce scot sabia, de sabie vor pieri” (Mat.26,51-52), mai ales că „nu este stăpânire decât de la Dumnezeu” (Rom.13,1), precum și stăpânirea împăratului persecutor Maximian, stăpânirea împotriva căreia se ridicase „sabia” mărturisirii celor doi Sfinți. Și atunci, de moartea lui Lie „împăratul rușinându-se, s-a mâhnit și s-a mâniat. Și fiindcă s-a aflat că Sfântul Dimitrie a îndemnat la aceasta pe Nestor, a trimis ostași și le-a poruncit să-l străpungă cu sulițele pe sfântul în temniță. Pentru că a fost pricină înjunghierii lui Lie și făcându-se aceasta, îndată marele Dimitrie și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu, făcând după moartea sa multe minuni și uimitoare tămăduiri. Apoi din

---

² *Sinaxar* în Sfânta și Marea Zi Luni, în *Triodul*, ed. a VII-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune Ortodoxă, p.541-542.

porunca împăratului s-a tăiat și capul Sfântului Nestor.”³

Așadar moartea păgânului Lie nu a fost o moarte sau oucidere spre salvarea vieții trecătoare a Sfinților Nestor și Dimitrie, ci doar o biruință adevărată, spirituală, asupra morții, asupra morții spirituale care este spaima în fața morții a celor lipsiți de credință – o biruință întruchipată în actul văzut de vitejie al tânărului Nestor. Mai departe, în mersul firesc al lucrurilor în această lume și cei doi Sfinți s-au făcut părtași morții – la fel cum și Lie și atâtea generații de viețuire păgânească se făcuseră părtași morții, aceștia însă fără speranța. Nu așa este moartea Sfinților; aceasta este după chipul Mai Marelui Tuturor Sfinților, Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Cel Care a biruit moartea, cu toate spaimetele ei (mortale spiritual) „cu moartea pre moarte călcând”, adică făcându-se chiar El Însuși părtaș mării *treceți* prin moarte, iar aceasta spre nădejdea Învierii tuturor.

Dar cum rămâne cu moartea celor nevinovați, sau a celor pe care noi oamenii îi socotim nevinovați, cum au fost pruncii uciși de Irod la Nașterea Mântuitorului (Mat.2,16) sau, mai ales, cum putem să înțelegem chiar Patimile și Moartea pe Cruce a Mântuitorului ? Dacă privim acestea în lumina înșelătoare a egoismului individual(ist), atunci fiecare om în parte își are moartea sa, eventual după măsura faptelor sale – ceea ce ar însemna că este multă nedreptate în moartea celor curați. Dar aceasta ar însemna totodată, într-o orbire spirituală a necredinței, să uităm *legătura* așezată de la început de către Dumnezeu între toate cele create și mai ales între acestea și El

---

³ Din *Sinaxarul* Sfântului slăvitului Marelui Mucenic Dimitrie..., *Mineiul pe octombrie...*, loc.cit.

Însuși, „Tatăl Atotțiitorul, Făcătorul cerului și al pământului” (din Simbolul de credință). Această legătură constituie „urzeala” dumnezeiască a existenței, cea care ne leagă în mod necesar și pe noi oamenii unii cu alții și pe noi cu toate cele create și, mai ales, „pe toți și pe toate” cu Dumnezeu, dincolo de vremuri și peste toate timpurile. Iar atunci când strămoșii noștri, ai tuturor oamenilor, au fost ispitiți a se ridica împotriva Cuvântului (poruncii) lui Dumnezeu, rupând legătura de viață cu Însuși Dătătorul Vieții, prin legătura noastră ființială am devenit cu toții părtași la cea mai mare fărădelege, la cea mai mare ucidere cu putință oamenilor. Pentru că păcatul strămoșesc a avut un caracter oarecum absolut, în sensul că un rău mai mare nu se poate nici măcar imagina și aceasta deoarece nu este vorba despre un păcat împotriva vreunei *creaturi* – fie chiar și uciderea acesteia, adică afectarea existenței sale, existență dăruită de Însuși Dumnezeu – ci este păcatul împotriva Însuși *Creatorului a toți și toate*, păcat prin care toți și toate cele create de Acesta suferă, „căci (toată) făptura a fost supusă deșertăciunii” (Rom.8,20).

Toți oamenii suntem părtași la păcatul primilor oameni oarecum inevitabil și în virtutea ființei noastre *personale*, de față sau chip ce implică prin definiție alte fețe sau chipuri, de fapt toate celelalte *chipuri* omenești, fiecare în parte „aproapele” nostru („și cine-i aproapele meu ?” Luc.), toți frații noștri din „neamul lui Adam... făcut după chipul lui Dumnezeu” (Fac.5,1), așadar după chipul și asemănarea Sfintei Treimi, Dumnezeu Cel Unul și întreit în dumnezeieștile Ipostasuri⁴.

---

⁴ Sf. Ioan Damaschin, *Dogmatica*, ediția a III-a, trad.de Pr.D.Fecioru, Editura Editura Scripta, București, 1993, p.23 ș.u.

Apoi, ispășirea și vindecarea de păcatul acesta adânc din firea omenească a avut legătură mereu cu *moartea*, pedeapsa sau darul lui Dumnezeu, ajutor pentru *nimicirea* păcatului, pentru că moartea este *nimicitoarea* a toate, fiind cea care întoarce toate în nimicnicia, în nimicul de dinaintea de facerea a toate. Dacă păcatul strămoșesc însemna deja moarte, prin ruperea de Izvorul existenței a toate și a tot binele, moartea „firească” dată oamenilor (după pătimirea în viața trecătoare a lumii văzute, care „moare” în trecerea fiecărei clipe) înseamnă oarecum a „călca cu moartea (aceasta) pe moarte (aceea a păcatului)”, deoarece pentru a nimici păcatul trebuie nimicită sau este nimicită și ființa care s-a lipit de păcat până la a deveni „chip” al ruperii de Dumnezeu spre moarte pentru toată făptura. Dar mai mult decât moartea pentru păcat, care este „firească” și, într-o anumită măsură, chiar în puterea omului de a o grăbi prin (sin)ucidere, nimic nu mai este „firească” la îndemâna omului. *Nădejdea Învierii* nu mai este decât la Dumnezeu (Cel Care „așa a iubit lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică” - Ioan 3.16), Cel Ce a făcut cu puțință, prin Iconomia Mântuirii, părtașia noastră la Moartea și Învierea Mântuitorului în Taina Sfântului Botez...

În ceea ce privește *suferința* care premerge sau însoțește moartea, aceasta poate ține oarecum de partea trupească, cea „văzută” prin simțuri, în care și-a pus greșită nădejde omul la cădere și și-a pus la fel de greșit nădejdea și mai apoi (către cele la fel de „materiale” ca și fructul oprit). Dar „cele văzute” nu au existență în sine, fără reflectarea lor în partea sufletească a omului și de aceea suferința ține mai ales de partea sufletească, deoarece chiar cele „trupești”, cele la care accedem prin simțuri

și care se reflectă în suflet, „există” pentru om prin acesta.

Și poate, mai mult decât suferința fizică este *frica, spaima de moarte*, adevărată suferință și chiar moarte spirituală – fiindcă ce suferință mai mare poate exista decât prăbușirea spre neființă a celor meniți existenței, ființării, prin creație ?

Pentru că mincinos „dezlegați” prin păcat de Dumnezeu, de fapt ruți prin păcat din iubirea de viață dătătoare a lui Dumnezeu, suntem totodată orbi, sau rămași la „vederea” mincinoasă a celor trupești, cele prin care s-a lucrat amăgirea și păcatul nostru de către cel rău. Mai avem în cele materiale doar o icoană trecătoare a celor netrecătoare, pe care însă nu o înțelegem și prin care nu mai vedem cele netrecătoare, rămânând la cele pieritoare, pe care le idolatrizăm astfel: mancare, băutură, plăceri și „stăpâniri” de lucruri „materiale” („trupești” sau simțuale, cele mijlocite doar prin simțurile trupești), pseudo-satisfacții spirituale de factură „culturală” sau ale părelnicii stăpâniri a altora, dar de fapt nici măcar a noastră... toate „nimicuri”, dacă nu este prezent „Vistierul bunătăților și Dătătorul de viață”, Împăratul ceresc.

Nu așa este viața și moartea Sfinților, sau mai bine spus viața în această lume și *trecerea la cele veșnice* (sau la viața veșnică) a Sfinților, a celor ce prin stăruință și cu ajutorul Harului dumnezeiesc și-au păstrat sau redobândit curăția și nevinovăția în viața aceasta. Prin viața și moartea lor, amândouă martirice, mărturisitoare, ei s-au făcut părtași la răscumpărarea dumnezeiască a lumii din păcat și moarte, (potențial) chiar și a prigonitorilor și ucigașilor lor – întru iubirea dumnezeiască la care cei sfinți sunt părtași. Și poate așa vom putea înțelege și cuvântul celor mai de curând sau mai demult aflați întru credință în închisori, prigoniri și moarte, un cuvânt pentru prigonitorii și

ucigașii lor: „Să nu ne răzbunați !”⁵.

Iar citirile care se fac la prăznuirea Sfântului mare Mucenic Dimitrie, ca și la prăznuirea altor Sfinți mucenici, ne descoperă limpede care a fost „Calea, Adevărul și Viața” (Ioan 14,6) Sfinților lui Dumnezeu: „Sufletele dreptilor sunt în mâna lui Dumnezeu și chinul nu se va atinge de ele. În ochii celor fără de minte, dreptii sunt morți cu desăvârșire și ieșirea lor din lume li se pare mare nenorocire. Și plecarea lor dintre noi, un prăpăd, dar ei sunt în pace. Chiar dacă, în fața oamenilor, ei au îndurat suferințe, nădejdea lor este plină de nemurire. Și fiind pedepsiți cu puțin, mare răsplată vor primi, căci Dumnezeu i-a pus la încercare și i-a găsit vrednici de El. Ca pe aur în topitoare, așa i-a lămurit, și ca pe o jertfă de ardere întreagă i-a primit. Străluciv vor în ziua răsplătirii și ca niște scânteii care se lasă pe miriște, așa vor fi. Judeca-vor neamurile și stăpâni vor fi peste popoare și Domnul va împărăți întru ei, în veci. Ei vor înțelege adevărul, ca unii care și-au pus încrederea în Domnul; cei credincioși vor petrece cu El în iubire, căci harul și îndurarea sunt partea aleșilor Lui” (Înțelepciunea lui Solomon 3.1-9).

Sibiu, octombrie 2013

---

⁵ Vezi, spre exemplu, Monahul Moise, *Să nu ne răzbunați. Marturii despre suferințele romanilor din Basarabia*, Alba Iulia, 2012.

Considerații despre pace și dreptate în prezent, din perspectiva tradiției biblice și duhovnicești*

(„dreptatea și pacea s-au sărutat” - Ps. 84,11)

Consultarea Internațională în problemele Păcii, care a avut loc la Berlin, în perioada 28 septembrie-1 octombrie 2016, a rezumat în subtitlul său obiectivul principal al manifestării și anume *Cum se poate realiza o Biserică a păcii și dreptății – schimbare socială și reînnoire a Bisericilor în spiritul unei păci drepte (How to become a Just Peace Church – Social Change and the Renewal of the Churches through the Spirit of a Just Peace)*.

Subtitlul de mai sus ar putea avea darul de a introduce la modul cam abrupt pe ortodoxul răsăritean într-un foarte activist spirit (ca să nu spunem neapărat mai slavonescul ”duh”) al unei impresionante (/uriașe/globale) **lupte pentru pace – și dreptate**, desigur. Dar activismul respectiv ar putea avea și darul de a ne readuce involuntar aminte și o veche glumă de sub regimul comunist, după cel de-al doilea război mondial: ”după acest război mondial va urma o așa de aprigă luptă pentru pace, încât nu se știe dacă va mai scăpa cineva” sau, altfel spus,

---

* Textul a fost publicat în Evangelische Pressedients, epd 4, 24 Januar 2017, p.44-45 (<https://www.eaberlin.de/nachlese/dokumentationen/2017-04-epd-friedenskonsultation/2017-04-epd-friedenskonsultation.pdf>). A fost republicat în limba română sub titlul *Considerații despre pace și dreptate în prezent, din*

situația seamănă oarecum cu cea a unui chirurg foarte optimist, căruia însă îi mor cam toți pacienții. Pentru că după o lungă și bine verificată perioadă de pace poate că s-ar putea vorbi despre un bun și optimist model al păcii, dar după un război cu zeci de milioane de morți violente, a proclama ”știința” (*know-how-ul*) păcii viitoare pare cel puțin ciudat de pretențios... Coreea, Vietnamul, nenumăratele războaie africane sau sudamericane, războaiele mai europene din Irlanda de Nord sau fosta Yugoslavia etc. care au urmat, la fel ca și post-modernele și actualele arsenale (nu numai) nucleare oare (nu) confirmă gluma mai înainte amintită ?

Pentru noi, ca și aparținători ai Bisericii Creștine – unii dintre noi chiar credincioși ai Bisericii Ortodoxe – numeroase întrebări asemănătoare (doar retorice ?) despre pace și dreptate ne pot încerca sufletele, după cei două mii de ani de creștinism. Spre exemplu, ne putem întreba (dacă nu ne întreabă cei mai puțin credincioși) ce fel de pace a adus în lume Mântuitorul nostru Iisus Hristos – ”Pace vă las vouă, pacea Mea o dau vouă” (Ioan 14,27) ? Oare mai multe și mai mari războaie decât înainte de venirea Sa în această lume ?

Este adevărat că El i-a avertizat pe ucenicii Săi și prin ei și pe noi: ”Nu socotiți că am venit să aduc pace pe pământ; n-am venit să aduc pace, ci sabie” (Mat. 10.34) – dar atunci care este înțelesul cuvintelor Sale ?

Iar în ceea ce privește Biserica (sau Bisericile), ce fel de pace și/sau dreptate s-a reușit în cei două mii de ani de istorie a creștinătății... ? Dacă există oarecari rezultate, atunci putem fi de

---

perspectiva tradiției biblice și duhovnicești, în “Îndrumător Bisericesc”, Editura Andreiana Sibiu, Anul 165 (2017), p.272-276.

acord pentru viitor cu îndemnurile mobilizatoare și într-un spirit optimist și social și economic și științific etc., despre cum ”noi oamenii, împreună cu ceilalți oameni, pentru oameni, vom construi punți între oameni” (precum cele din prezentarea Prof.Dr. Tobias Faix despre *Schimbarea socială ca provocare pentru o Biserică a Păcii și Dreptății / Social Transformation as a Challenge for a Just Peace Church*, în cadrul Consultării de la Berlin).

Dar să încercăm, totuși, să vedem măcar ”jumătatea plină a paharului”, din punctul de vedere al Tradiției, în chip spiritual/duhovnicesc și biblic ! Astfel, și iarăși, ce fel de pace ne-a dat nouă Mântuitorul nostru Iisus Hristos ? Oarecum ironic (!?), oare Crucea Sa ? De fapt, în acest caz nu există nici un fel de intenție de ironie, pentru că, după Cruce, a urmat Învierea – desigur, dacă noi credem în Învierea Sa, și a noastră !

Dar încă, după Învierea Sa, atât de mulți oameni au continuat să moară în această lume, generații întregi, miliarde, inclusiv în războaie, fără vreo înviere (văzută), ori doar cu nădejdea într-o înviere viitoare ! În acest caz, oare ”pacea Mântuitorului Hristos”, raportată la moarte, înseamnă doar o oarecare pace spirituală/duhovnicească în această viață și/sau (doar...) speranța și credința în învierea viitoare, aceasta incluzând și învierea trupurilor ?

Un astfel de răspuns pare probabil, dacă ne reamintim că Mântuitorul nostru Iisus Hristos, atunci când ne-a dat ”pacea Sa” (”Pace vă las vouă, pacea Mea o dau vouă...”), a adăugat că ”nu precum dă lumea vă dau Eu. Să nu se tulbure inima voastră, nici să se înfricoșeze” (Ioan 14,27). ”Tulburarea și înfricoșarea inimii”, inevitabil privind partea sufletească/spirituală a noastră, ne poate aminti și atenționarea Mântuitorului nostru Iisus

Hristos privind diferența între moartea sufletului și moartea trupului, sau moartea amândouă: ”Nu vă temeți de cei ceucid trupul, iar sufletul nu pot să-lucidă; temeți-vă mai curând de acela care poate și sufletul și trupul să le piardă în gheena” (Mat.10,28). Partea sufletească a omului pare a fi foarte importantă, deoarece supraviețuirea sufletului dă de asemenea o șansă și învierii trupului, dar moartea sufletului înseamnă moartea definitivă a amândouă, a sufletului și a trupului. În acest sens, strigătul după ajutor al corăbierilor naufragiați pe ”marea vieții” acesteia, SOS (Save Our Souls) ”Salvați sufletele noastre”, atunci când pentru trupuri pare să nu mai fie nici o nădejde, pare să rămână foarte actual...

Și de aceea, chiar dacă un Stalin (cât o fi fost el de seminarist ortodox, dar prea puțin teolog) sau Hitler au putut avea atât de triste și de trecătoare ”victorii” împotriva Bisericii și Creștinismului, însă doar în ceea ce privește partea ”văzută”, trupească și temporară a Acestora, ei nu au câștigat câtuși de puțin marele și adevăratul ”război nevăzut” în Duhul Sfânt și Trupul veșnic al Bisericii, care este *Trupul lui Hristos* (”trupul Lui, adică Biserica” – Col 1.24), în care au învins întotdeauna, pentru veșnicie, nenumărații martiri, *mărturisitorii lui Hristos*.

Din acest punct de vedere, astăzi, în consultările noastre asupra păcii drepte – și împotriva războiului, a terorismului, a exploatării... – este vorba despre (uciderea) trupuri(lor) sau despre (uciderea) suflete(lor), sau despre amândouă ?

Reprezentanți ai lumii a treia vorbesc adesea pragmatic despre nedreptatea economică sau rasială, despre foamete și furie... Alții, dinspre ”prima/întâia” (”first”) lume, aduc un alt fel de viziune pragmatică asupra păcii și dreptății, de data aceasta în legătură cu interese și lobby. Între cele două viziuni,

creștinismul pare uneori tot mai diluat pe partea spirituală.

Dar, în același timp, Agnes Aboum din Kenya (reprezentantă a Consiliului Mondial al Bisericii) atrăgea atenția asupra greșitei victimizări a victimelor sau despre demonizarea (tuturor) dușmanilor, ca despre erori spirituale... Astfel, dacă vom considera pe cineva drept un dușman demonic, chiar și în vremurile de relativă pace "văzută/trupească", atunci noi suntem încă în război, din punct de vedere spiritual – și chiar în pericol de moarte spirituală/sufletească, adică moartea cea veșnică... "Ați auzit că s-a zis celor de demult: "Să nu ucizi"; iar cine va ucide, vrednic va fi de osândă. Eu însă vă spun vouă: Că oricine se mânie pe fratele său vrednic va fi de osândă; și cine va zice fratelui său: netrebnice, vrednic va fi de judecata sinedriului; iar cine va zice: nebunule, vrednic va fi de gheena focului" (Mat.5,21-22). "Osândă" și/sau "sinedriu" mai poate fi (de) înțeles, dar chiar "gheena focului" ?

Dacă războaiele istorice ("văzute/trupești"), terorismul și orice fel de violență ar aduce doar moarte și suferință "trupească", atunci încă mai este nădejde de oarecare înviere. Însă toate acestea aduc în plus mult mai serioase pagube spirituale, ca ura și disperarea. Această categorie de distrugeri și răniri spirituale profunde continuă și în așa-numitele vremuri de pace – pace doar în lumea văzută, pentru că în adâncurile duhovnicești ale omenirii războiul (spiritual) continuă sau măcar mocnește cu aceeași ură și lipsă de speranță, împreună cu frica, rapacitatea, lăcomia, egoismul și altele asemenea.

Cu referire la cele de mai sus, *Invitația* Consultării de la Berlin întreba eufemistic "cum am putea să (con)viețuim împreună în bunăstare și pace, îmbrățișând (/punând de acord) diversitatea noastră și dezvoltând modalități de existență

comunitară care să reziste tentației căderii în auto-suficiență” (“how can we live together successfully and peacefully, embracing our diversity and developing modes of shared existence that resist the temptation to indulge in cultural self-sufficiency”) ? În lumina ultimilor două mii de ani de istorie a Bisericii și umanității, oare este posibilă o pace generală și ”soft” – adică civilizată-instituțională-politică-economică-socială etc. – ori mai curând în această lume este posibilă doar o pace personală și spirituală (/ în plan duhovnicesc), fie chiar și în mijlocul celor mai apocaliptice distrugerii, așa cum ne-au descoperit de-a lungul istoriei atâtea figuri luminoase de eroi și martiri ?

Și, atunci când se vorbește despre mari și generale planuri reformatoare ale societății și ale Bisericii – unele dintre acestea privind inclusiv pe tot mai numeroșii refugiați (ai anului 2016) sărăciți și aflați în dificultate, din zonele de război, de fapt nu doar refugiații de astăzi, ci și cei de mâine și dintotdeauna, împreună cu reacțiile și atitudinile celor care i-au primit nu totdeauna ”primitor” în țările bogate – trebuie să ne mai amintim și ”cât de greu este celor ce se încred în bogății să intre în împărăția lui Dumnezeu!” (Marc.10,24-25), pentru că, pe de altă parte, ”aproape este împărăția lui Dumnezeu” (Luc.21,31) și „iată, împărăția lui Dumnezeu este înăuntrul vostru” (Luc.17,21).

Astfel, și mai mult decât probabil, *Împărăția lui Dumnezeu*, ca împărăție a păcii și dreptății, nu este doar o utopie – pământească, politică, consumeristă, virtuală, transumană etc. ! – „căci împărăția lui Dumnezeu nu este mâncare și băutură, ci dreptate și pace și bucurie în Duhul Sfânt” (Rom.14,17).

De aceea, pentru a nu rătăci până în situația în care, vorbind despre lucruri lumești, am ajunge să vorbim despre nimic, dacă vrem să vorbim despre *o pace dreaptă* (a just peace) *în Biserică*, atunci trebuie să fie vorba (/cuvântul) neapărat despre **”împărăția lui Dumnezeu... în Duhul Sfânt”**.

Sibiu, noiembrie 2016

Cearța și pacea ucenicilor Domnului*

Mt.20,20-18:

20. Atunci a venit la El mama fiilor lui Zevedeu, împreună cu fiii ei, închinându-se și cerând ceva de la El.

21. Iar El a zis ei: Ce voiești ? Ea a zis Lui: Zi ca să șadă acești doi fii ai mei, unul de-a dreapta și altul de-a stânga Ta, întru împărăția Ta.

22. Dar Iisus, răspunzând, a zis: Nu știți ce cereți. Puteți, oare, să beți paharul pe care-l voi bea Eu și cu botezul cu care Eu Mă botez să vă botezați ? Ei I-au zis: Putem.

23. Și El a zis lor: Paharul Meu veți bea și cu botezul cu care Eu Mă botez vă veți boteza, dar a șede de-a dreapta și de-a stânga Mea nu este al Meu a da, ci se va da celor pentru care s-a pregătit de către Tatăl Meu.

24. Și auzind cei zece s-au mâniat pe cei doi frați.

25. Dar Iisus, chemându-i la Sine, a zis: Știți că ocârmuitorii neamurilor domnesc peste ele și cei mari le stăpânesc.

26. Nu tot așa va fi între voi, ci care între voi va vrea să fie mare să fie slujitorul vostru.

27. Și care între voi va vrea să fie întâiul să vă fie vouă slugă,

---

* Textul a fost publicat în limba germană sub titlul ***Meditation zu Matthäus 20, 20 – 28 (und Jeremia 22, 1 – 5) über „Streit“***, în "Bittgottesdienst für den Frieden 2017", Evangelischen Kirche in Deutschland (EKD), Hannover, Juli 2017, p.21-23 (www.ekd.de/ekd_de/ds_doc/EKD_Bittgottesdienst_2017.pdf).

A fost republicat în limba română sub titlul ***Cearța și pacea ucenicilor Domnului***, în "Îndrumător Bisericesc", Editura Andreiana Sibiu, Anul 166 (2018), p.268-271.

28. După cum și Fiul Omului n-a venit să I se slujească, ci ca să slujească El și să-Și dea sufletul răscumpărare pentru mulți.

Ier.22,3-5:

3. Așa zice Domnul: Faceți judecată și dreptate și scoateți pe cel asuprit din mâna asupritorului, nu asupriți și nu împilați pe străin, pe orfan și pe văduvă și sânge nevinovat să nu vărsați în locul acesta !

4. Căci, de veți împlini cuvântul acesta, vor intra pe porțile casei acesteia regii cei ce șed în locul lui David, pe scaunul lui, și umblă în care și pe cai, vor intra și ei și slugile lor și poporul lor.

5. Iar de nu veți asculta cuvintele acestea, Mă jur pe Mine Însuși, zice Domnul, că această casă va ajunge pustie.

În imediata apropiere a lui Dumnezeu, ucenicii săi se ceartă – ”în imediata apropiere” deoarece unul dintre cei Doisprezece, Simon Petru, deja mărturisise că Iisus este ”Hristosul, Fiul lui Dumnezeu Celui viu” (Mat.16,16).

O mică paranteză: dacă ucenicii Mântuitorului Iisus Hristos se ceartă, ei care sunt atât de aproape de Dumnezeu (de Cel Care ” este pacea noastră” – Ef.2,14), cum ar fi posibil pentru ceilalți oameni să nu se certe, să nu se afle în dispută sau chiar luptă – ca să nu vorbim direct chiar ”despre noi”, despre toți și fiecare în parte, cei care uneori ne aflăm atât de departe de Dumnezeu ?

Doi dintre Apostoli – doi frați împreună cu mama lor, așadar oarecum o familie/un clan(/chiar un neam ?), doresc o poziție mai ”înaltă”, mai bună în Împărăția lui Dumnezeu, cel puțin în comparație cu ceilalți ucenici. Dar, „auzind cei zece s-au mâniat pe cei doi frați” (Mat.20,24) și așa a fost gata cearta –

măcar ca să înceapă.

Am putea spune, chiar după cuvântul Scripturii, că ”nu este nimic nou sub soare” (Ecl.1,9). Pentru că de la începutul tuturor lucrurilor, în Rai, de asemenea ”în cea mai imediată apropiere” a oamenilor de Dumnezeu și atunci când încă nu existau mulți oameni și diferite familii/clanuri/neamuri între care să se stârneasă vreo ceartă, au pornit primii oameni (prima familie) – este adevărat, cu ”ajutorul” șarpelui (Fac.3,1-5) – o ceartă cu însuși Dumnezeu, tot pentru o poziție/situație mai bună (promisiunea mincinoasă că ”veți fi ca Dumnezeu” – Fac.3,1-5). Această primă ceartă, de fapt o adevărată luptă, ”mama” tuturor disputelor și luptelor de mai târziu, ne-a adus nouă, tuturor oamenilor, nefericire, suferință și moarte. Și toate disputele între oameni/familii/triburi/clanuri/neamuri/etnii/popoare/etc. care au uitat că sunt frați, sau măcar rude ale unei aceleiași familii originare, cu un unic Tată dumnezeiesc, s-au dezvoltat mai apoi în lupte, bătălii, războaie și alte măceluri reciproce, care toate au adus, la fel și mereu, doar nefericire, suferință și moarte.

Cu ocazia disputei dintre ucenici însă, Mântuitorul nostru Iisus Hristos, însuși Dumnezeu, Cel Ce a venit în chip de om între oameni, le descoperă Apostolilor, și prin aceștia tuturor oamenilor, calea de rezolvare a tuturor certurilor și luptelor dintre oameni și vindecarea tuturor urmărilor nefaste ale acestora: ”Iisus, chemându-i la Sine, a zis: știți că ocârmuitorii neamurilor domnesc peste ele și cei mari le stăpânesc. Nu tot așa va fi între voi, ci care între voi va vrea să fie mare să fie slujitorul vostru. Și care între voi va vrea să fie întâiul să vă fie vouă slugă” (Mat.20,25-27). Argumentul și chiar exemplul dumnezeiesc este Fiul omului, Mântuitorul însuși, Care ”n-a venit să I se slujească, ci ca să slujească El și să-Și dea sufletul

răscumpărare pentru mulți” (Mat.20,28).

Este oare surprinzătoare această soluție dumnezeiască pentru încetarea tuturor dușmăniilor și înlăturarea tuturor urmărilor acestora ? Posibil, deoarece astăzi uneori ne este dificil să înțelegem ce (mai) înseamnă ”care între voi va vrea să fie mare să fie slujitorul vostru. Și care între voi va vrea să fie întâiul să vă fie vouă slugă” (Mat.20,26-27). Căci ce înseamnă astăzi „a fi mare“ și „a fi întâiul“ („the First“, în idiomul Internetului) dacă nu a fi bogat și puternic, sau, în primul rând, mai bogat și mai puternic decât ceilalți ? Într-o cultură a succesului – ”cultură” și ”succes” care de regulă înseamnă dispută sau chiar luptă în atât de multe domenii, mergând până la războirea și nimicirea celorlalți – cum adică să renunți la bogăție și putere, când tocmai acestea sunt țelurile clare și totodată instrumentele pentru a atinge respectivele țeluri ale acestei lumi ? Și ce (mai) înseamnă a fi ” slujitor” și ” slugă” ? Oare trebuie să ne întoarcem la sclavie, astăzi, în secolul al XXI-lea ?! Este (mult) mai comod ca slujitorii și slugile (sărace și slabe ale vreunei Lumi a treia) să fie puțin (și desigur ”creștinește”) ajutate... nu prea mult însă, pentru ca nu cumva aceasta să pericliteze comoditatea și bunăstarea noastră...

Chiar și modelul sau exemplul dumnezeiesc, precum că ”Fiul Omului a venit... ca să slujească El și să-Și dea sufletul... pentru mulți (Mat.20,28)” este aproape de neacceptat pentru noi, în postmoderna lume a prezentului, atât de înspăimântată de perspectiva morții – fie și în ceea ce privește moartea creștină martirică, mărturisitoare. Dar aceasta ne luminează și felul în care Dumnezeu ”luptă” cu lumea: El, Cel ”mai Mare” intră în lupta cu lumea (de fapt pentru mântuirea acesteia) doar ca sărac ”slujitor” și El, Cel cu totul ”Întâiul”, vine numai ca slabă

”slugă” – în comparație, în relație și în legătură cu ceilalți. Și astfel este mai de înțeles de ce răspândirea durabilă a creștinismului din ultimii 2000 de ani în Africa, Asia și alte ținuturi este asociată îndeosebi mărturisirii curate a celor săraci și slabi și mult mai puțin (dacă nu chiar dimpotrivă) marilor, bogaților și puternicilor cruciați, conchistadori, colonizatori și altor asemenea promotori ai civilizației – creștine?

De aceea și noi, dacă nu vom fi adevărați ucenici ai Mântuitorului Iisus Hristos, în așa fel încât să ascultăm și să împlinim Cuvântul lui Dumnezeu – „Faceți judecată și dreptate și scoateți pe cel asuprit din mâna asupritorului, nu asupriți și nu împilați pe străin, pe orfan și pe văduvă și sânge nevinovat să nu vărsați în locul acesta !” (Ier.22,3) – atunci „această casă va ajunge pustie” (Ier.22,5).

Însă, ca și adevărați ucenici ai Mântuitorului Iisus Hristos, nici un fel de războire nu ne va putea amenința vreodată, acum în Harul Duhului Sfânt, iar mai apoi în veșnicia Împărăției lui Dumnezeu.

CULTURALE

Tradiție și educație*

În folosirea curentă a cuvintelor, folosirea lor cea de zi cu zi și de atâtea ori neglijentă, putem avea uneori sau adeseori impresia că ele, cuvintele, sunt mereu aceleași, că au același înțeles și/sau sunt la fel înțelese de toți oamenii – sau măcar de cei ce vorbesc aceeași limbă. Că lucrurile nu stau chiar așa se poate observa din multele explic(it)ări ale unora sau altora dintre cuvinte și/sau a ceea ce exprimă ele, prin multe alte cuvinte, în dicționare, lexicoane, tratate, poeme etc. sau uneori dincolo de cuvintele însele, prin discuții și comentarii, medieri și judecăți, diplomație și chiar războaie...

Ne mai putem gândi și la înțelesul unui aceluiași cuvânt pentru omul aflat la vârsta copilăriei, apoi a maturității sau a bătrâneții, înțeles mereu mai bogat sau mai sărac, mai adânc sau mai superficial, cu o nuanță mai optimistă sau mai descurajată, mereu cu o viață parcă proprie, cu o identitate mai stabilă sau mai schimbătoare.

Un cuvânt/termen/concept/noțiune care îndeosebi în vremurile mai din urmă și-a schimbat adesea înțelesul sau a fost mereu altfel înțeles (cel puțin în România ultimelor decenii) este *educația*.

---

* Articol publicat în în "Telegraful român", Anul 162 (2014), nr.33-36 (1-15 septembrie), p.5.

Un înțeles al “educației” care ne sare actualmente imediat în față ar fi acela că de educație se ocupă în special școala/învățământul/sistemul de învățământ/etc., așadar o instituție specializată în educație, care se află în subordinea sau sub conducerea/îndrumarea unui *minister al educației*. “Minister(ium)-ul” aduce o nuanță etimologică de “slujire”, care actualizată ne-ar trimite la (un) “serviciu”, firesc într-o civilizație (post-)modernă cu sectorul de servicii bine dezvoltat. Prin oarecare consecință, educația ar trebui să fie realizată printr-o categorie de servicii pe care o societate civilizată și le-a dezvoltat în acest scop. Care scop ? A(c)h! Educația...

Că (și) în domeniul educației lucrurile nu sunt chiar atât de simple și de clare se poate observa din (prea) numeroasele *reforme* ale învățământului (/educației), uneori de la an la an, în aceeași Românie a ultimelor decenii – dar nu numai... Când s-a încercat, mai serios sau mai demagogic, să se răspundă la întrebările nu doar retorice privind **scopul și importanța educației**, în ultimii ani s-au auzit tot felul de “formule/slogane”, precum (dintre multe): “modele” (deci nu doar unul, ceea ce creează o problemă a alegerii sau combinării lor), “reformă” (la fel, dacă sunt mai multe și evident diferite, apare problema concurenței lor și uneori a anulării reciproce – astfel *reforma reformei* poate însemna întoarcerea la punctul de plecare, după o tristă pierdere de timp, de viață), “stabilitate” (de obicei anulată de reformele repetate), “finanțare” (câți bani ar trebui alocați educației din bugetul național/european etc. ?, de obicei prea puțini, dar subfinanțarea ca și finanțarea suficientă – care/câtă ar fi aceea ? – nu rezolvă automat problemele, pentru că mai importantă este *folosirea adecvată/corectă a finanțării*, care s-a văzut adesea căpușată de corupția egoistă și mercantilă,

“acoperită” de hârtii justificative, inclusiv “diplome”, de atâtea ori fără “acoperire”)... și așa mai departe.

Ce rămâne după atâtea aventuri “educaționiste” pline de vanitate (de la “van”, adică nimic) politică și/sau “științifică”, intelectuală sau numai semidoctă (sau poate nici măcar, eventual pseudo-doctă) ?

La nivelul comun, al “publicului” general, se mai aud acuzele “împărțirii” vinei, ca la un divorț, între *școală* și *părinți/familie*. “Cine este de vină ?” în cazul eșecului educațional, atunci când o bună parte dintre tinerii ajunși la maturitate nu-și găsesc sau își găsesc cu greu locul în societate, între ceilalți oameni. Părinții, unii (încă) rămași în țară și supra-ocupați de grijile vieții – serviciu și distracții – sau plecați la lucru în “străinătate” (câte ecouri duhovnicești are acest cuvânt !) acuză școala și (implicit) profesorii de lipsa de competență în buna educare a copiilor. Din acest punct de vedere pot fi amuzante sau triste situațiile în care unii părinți îi “învață” la vreo ședință cu părinții pe învățători/profesori cum trebuie să-și facă meseria, că doar de aia sunt plătiți din taxele lor, ale părinților – asta în cazul în care aceștia (părinții respectivi) nu-i desființează direct pe educatori în fața copiilor lor, nemailăsând aproape nici o șansă vreunui viitor respect între învățător și învățacel...

De cealaltă parte, cadrele didactice vorbesc uneori despre copii veniți deja “cu probleme” din familie, care nu mai au acei pe vremuri pomeniți “șapte ani de acasă”, ca bază importantă pentru viitoarea formare de școală. Dar de unde să-i mai aibă, dacă “cei șapte ani de acasă”, din familie, sunt prea adesea înlocuiți de vreo creșă, baby-sitter/bonă sau grădiniță (cu orar cât mai prelungit)... ?

Dacă se acceptă o parte de adevăr de fiecare parte, se poate astfel constata că, în vremurile mai noi, există probleme privind educația, și de partea familiei, și de partea școlii... Sau nu, nu există nici o problemă, dacă scopul vremurilor este altul, mai lax în acest domeniu, că “ce atâta școală?”, că “uite, alții au reușit în viață și fără atâtea diplome” (care oricum sunt tot mai ieftine de când cu imprimările low-cost) și “ce să mai chinuim atâta copiii, cu așa multă învățătură?”, adică, așa cum s-ar fi zis în *alte* vremuri, o mentalitate de chiulangiu, viitor “de viitor” plagiator (up”grade”/update post-modern)... Și atunci, “la vremuri noi, pedagogii (sau ideologii ?) noi”: printre altele, să învățăm jucându-ne, de plăcere, fără efort, cu multă libertate a alegerii *individuale* (nu *personale* și chiar dacă școlarii sunt foarte minori încă și nu pot deosebi stânga de dreapta), să (re)dobândim un “rai educativ”, “roz-bonbon (fără aluzii neapărat) cu picățele” etc.

Dintr-o perspectivă *tradițională* poate fi o perspectivă îngrijorătoare, dar trebuie observat că, dacă tot am amintit de perspectiva tradițională, legată de *tradiție*, în pomenitele vremuri mai noi există și o oarecare problemă (de sens, de înțeles al cuvintelor/conceptelor/noțiunilor) privind raportarea *tradiției* la *educație*, sau, reciproc, a *educației* (mai noi) la *tradiție*.

Tradiția, într-un înțeles mai adevărat (și mai vechi, de fapt foarte vechi, dacă nu cel mai vechi cu putință) este ea însăși *educație/învățătură prin excelență* – și inevitabil, prin tradiție, *de excelență*. În creștinism și în celelalte religii ale Bibliei, educația ca Tradiție face referință și este legată de Cuvântul lui Dumnezeu, Cel prin Care, (de) la începuturile a tot ce există, toate *au învățat* să existe, iar în particular, prin Cuvântul Celui

mai mare Învățător (/Pedagog), Însuși Dumnezeu, omul a fost învățat cu ce să se hrănească (Fac.1,29), de ce să se ferească pentru a-i fi bine (Fac.2,16-17) și cum să numească celelalte ființe (Fac.2,19-20)... Această Învățătură (și Descoperire) prin Cuvântul lui Dumnezeu este de fapt singura învățătură/educație veșnică și veșnic folositoare oamenilor din toate vremurile, deci menită a fi transmisă, predată veșnic, din generație în generație, “din tată în fiu”, adică de la părinți, cei dintâi educatori, la copii, ca un apostolat veșnic...

Dar, mai nou, o dată cu schimbarea mentalităților (“vânturilor”/duhurilor – o tempora, o mores), asistăm la o separare, apoi chiar la o situație antagonică a înțelesurilor celor doi termeni, *educație și tradiție*, care cândva erau *una*, tradiție și educație. “Cuvinte magice”, precum “noul”, “reforma” etc. par a introduce o anumită incompatibilitate între educație și tradiție, celei din urmă, *tradiției* sau *Tradiției*, fiindu-i rezervat/îngăduit cel mult locul de (încă și doar) una dintre educațiile posibile – dar nu neapărat recomandată, altele fiind mai de “bon ton”, mai la modă, mai adecvate noilor vremuri... Că vremurile se (mai și) schimbă și atunci nici o educație nu prea mai este de vreun folos până la urmă, nefiind “definitivă” din start și pasibilă de curândă înlocuire de/cu alte “noutăți”/”prospături” – aceasta nu face decât să arate sau să ascundă un anumit nihilism (pernicios/bolnav) al respectivelor “mereu tot mai noi” concepții educative.

Care sunt atunci valorile sau adevărurile fundamentale pe care *Tradiția ca educație* le-a propus și le propune din totdeauna și pentru totdeauna și care ar fi critica de factură rațional(ist)ă mai veche sau mai nouă a acestora ?

Adevărul, Binele, Frumosul ca și lumini veșnice ale

Ființei și Numelui lui Dumnezeu, Cel după al Căru chip am fost creați noi oamenii (Fac.1,26-27), Poruncile Legii (Ieș.20,1-17) și Fericiirile (Mat.5,2-12), “«Să iubești pe Domnul Dumnezeu Tău din toată inima ta, din tot sufletul tău, din tot cugetul tău și din toată puterea ta». Aceasta este ce dintâi poruncă. Iar a doua e aceasta: «Să iubești pe aprapele tău ca pe tine însuși». Mai mare decât acestea nu este altă poruncă” (Marc.12,30-31) și toate celelalte învățături și descoperiri ale Însuși Cuvântului lui Dumnezeu sunt temelia veșnică (și luminătoare) a oricăror alte învățături (“Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă” – Mat.6,33), fiind menite a fi împărtășite tuturor generațiilor omenești, spre folosul cel mântuitor.

De cealaltă parte, *critica* (tot mai “criticistă”) ce se consideră pe sine *liberă* de orice constrângere poate spune că orice adevăr, bine și frumos, ca și oricare alte învățături par relative și supuse schimbării istorice și nu ar fi nevoie de vreun (dumne)zeu pentru a le formula și/sau a le propune, într-un fel/de un fel sau altul, și chiar de multe alte, noi și ciudate feluri, pentru aceasta fiindu-și sieși suficientă rațiunea omenească (sau, mă rog, ceva analog acesteia, după vreo expresie mai neologicistic posibilă). Dar, ca un șarpe care își înghite coada spre a se înghite pe sine până la anihilarea totală (tot despre “nihil” e vorba), *critica liber(al)ă* se poate aplica și criticii liber(al)e înseși, cu aceeași libertate de a declara (prin *liberă alegere* a voinței și rațiunii omenești etc.) că nici ea (și “metoda” sa) poate nu reprezintă un/singurul adevăr imuabil (adică, până la urmă, de ce atât(e)a reformă/reforme, revoluții în educație – schimbarea, de ce ?) și atunci nu mai rămâne decât/chiar numai nimic... sau numai Dumnezeu – și învățătura Tradiției, în planul educației.

Și apropo de *libertate*, și în condițiile chiar ale libertății omenești/raționale, omul rămâne mereu liber în a alege între libertatea “rațională” și ascultarea de (=credința în) Creatorul a toți și toate, inclusiv Creator al libertății omenești, reiterând *putința alegerii* strămoșului Adam, înainte de cădere... În totală libertate, pot alege credința în Cel care a creat totul, inclusiv libertatea mea și în felul acesta am o bună speranță a păstrării ei în continuare sau pot alege neascultarea și credința în orice altceva, “orice altceva” ce nu prea are “combustibil” propriu pentru a exista și care mă poate antrena într-un picaj sinucigaș (în care există tot mai puțină puțină de alegere liberă) spre nimic... Cam așa stau lucrurile în cea ce privește temelia/bazele/fundamentul oricărei educații cu viitor – “Căci nimeni nu poate pune altă temelie, decât cea pusă, care este Iisus Hristos” (1 Cor.3,11).

Pentru că orice educație sănătoasă și folositoare privește nu doar vreun viitor istoric trecător, de câțiva ani/câteva decenii de viață omenească probabilă (și idolatrizată spre “traiul în bună stare”, doar materială), ci trebuie să privească un destin al omului mult mai însemnat, acela al Mântuirii și desăvârșirii chipului și asemănării lui Dumnezeu, căruia I-a fost menit de la început, spre viața veșnică și fericită în Împărăția Sa.

Implicit, când nu explicit, orice educație este întotdeauna *religioasă* (chiar și în ironia negației anti-*religioase*, negație ce nu poate subzista prin sine-însăși și fără a nega, doar, ceva existent), pentru că pe această temelie, singura posibilă și care nu poate fi decât Hristos Dumnezeu, acceptat sau negat, în continuare fie se vor construi *idoli* – adică orice ce nu descoperă pe Dumnezeu, construcții trecătoare, materiale sau spirituale, ce rătăcesc spre moarte menirea omului – fie această temelie va

folosi pentru participarea omului la Desăvârșita Creație a lui Dumnezeu, în care, în lumina Harului, toate cele existente își descoperă Creatorul. Altfel spus “fiecare să ia seama cum zidește... de zidește cineva pe această temelie: aur, argint, sau pietre scumpe, lemne, fân, trestie” (1 Cor.3,10; 12).

Și de aceea, orice “sistem” educativ adevărat este acela care descoperă învățacelului (/școlarului/elevului/studentului) menirea sa și a întregii omeniri în cadrul Iconomiei Creației și a Mântuirii și în lumina Harului Duhului Sfânt, pentru ca astfel viitorul om/om adevărat să ajungă “la unitatea credinței și a cunoașterii Fiului lui Dumnezeu, la starea bărbatului desăvârșit, la măsura vârstei deplinătății lui Hristos” (Efes. 4,13).

Sibiu, august 2014

Despre nimic-ul cel părelnic de a fi sau ceva-ceva despre „rețele” și „socializare” *

Este greu să scrii despre nimic – sau foarte ușor... Când numărul sau cantitatea (văzută) contează – de voturi, rating, ranking etc. – cu un umăr suficient de „pro”, într-o mare mare de abțineri „turmentate”, se poate fabrica sau provoca orice, inclusiv vreo nenorocire – din fericire, doar pentru moment, sau pentru momentul istoric respectiv – chiar dacă este vorba despre vreun război mai local sau mai mondial, văzut sau nevăzut.

Pe de altă parte și „din păcate”, la momentul respectiv nu este de „bon ton” sau „politic corect” să vorbești contra acelei (mari) majorități care este atrasă în capcana respectivului moment nefericit, iar după trecerea (sau „ostenirea”) nenorocirii cu pricina, de obicei „mulți viteji se arată” și este iarăși de altfel de „bon ton” și „politic corect” să vorbești împotriva a ceea ce mai înainte era „de bine”. A se vedea, spre exemplu, începutul și sfârșitul războaielor, începutul și sfârșitul regimurilor sau mandatelor politice, începutul și sfârșitul datoriilor („pe credit”) personale sau (inter)naționale, începutul și sfârșitul păcatelor sau păcatului în general, care, după o vorbă mai veche, „intră râzând și iese plângând”.

Pentru a ne mai apropia puțin de „rețele”, și înainte de a ajunge la „socializare”, ar putea fi necesară o picătură de teologie în legătură cu tehnica/metodologia înșelăciunii (referința explicită fiind

---

* Articol publicat în "Telegraful român", Anul 162 (2014), nr.21-24 (1-15 iunie), p.4-5.

Fac.3). Dacă omul a fost făcut din țărâna văzută și prin suflarea dumnezeiască, nevăzută (conform Fac. 2,7), apoi înșelarea dintotdeauna a funcționat prin „orbirea” părții nevăzute cu ajutorul celei văzute, după principiul tuturor scamatoriilor: privește încoace, ca să poți fi păcălit acolo unde nu te uiți, sau, altfel spus și aplicat la structura antropologică (a omului), dacă omul privește (sau de fapt își îndreaptă și își concentrează atenția, nu numai psihologic vorbind, ci chiar spiritual) doar spre partea cea văzută și trecătoare, spre partea mai *slabă*, deoarece ea are ființă pentru om prin cea *tare*, cea duhovnicească, cea „nevăzută” simțual, atunci în partea spre care omul stă (duhovnicește vorbind) cu spatele se poate întâmpla orice și mai ales lucruri grave, primejdioase, până să mai prindă omul ”de veste”... Și cam așa s-au petrecut lucrurile, pare-se, mereu și mereu, de-a lungul istoriei omului după cădere, pe partea spirituală a amăgirii, pentru că în ceea ce privește „decorul” văzut, simțual, acesta a fost mereu înnoit pentru „a lua ochii” iarăși și iarăși.

Între „meșteșugurile” minciunii sau înșelătoriei se numără și acela de a *reduce* partea nevăzută la cea văzută, oarecum precum ispita Sfântului Apostol Toma de a reduce credința în Mântuire (și în Dumnezeu Mântuitor) la *vederea și pipăirea* (Ioan 20,25) Celui ce este nemăsurat dincolo de existența în clipele trecătoare ale acestei lumi, dar Care totodată S-a arătat chiar de la începuturi în însăși Creația și existența acestei lumi, atât cât aceasta poate cuprinde din necuprinsul dumnezeiesc și „la plinirea vremii” S-a arătat în istoria lumii în chip cu totul lămurit.

Dar „arta” pretenției „explicării” prin reducere și „traducere” a lumii nevăzute, spirituale, în cele ale lumii văzute s-a perfecționat uneori nesănătos de mult și totodată pervers – printre altele „creând” sau modelând un alt fel de „nevăzut”, prin ascunderea (mincinoasă desigur) în spatele unui lucru foarte văzut a unui alt lucru văzut, dar

care, fiind „secret”, este oarecum „nevăzut” (rămânând însă mai departe în domeniul „văzut”); aici este deosebirea între *Taina* dumnezeiască, nesfârșită în descoperirea sa și *secretul* omenesc/lumesc, care o dată descoperit, oricât ar fi el de ocult, nu mai este deloc „tainic”.

Pentru a ne apropia și mai mult de starea actuală a „rețelor”, inclusiv cele „de socializare”, poate fi interesantă și încercarea de prefacere (istorică și lumească) a unei Descoperiri dumnezeiești într-un lucru „de larg consum”, precum procesarea (istorică) a Bunei *Vestiri* a Mântuirii și Împărăției spre stadiul de *informație* doar informatică – ce face atingere uneori și de „rețelele” sau „serviciile” mai mult sau mai puțin publice „de *informații*”, menite să „servească”, desigur (conform numelui atribuit lor) și care utilizează și ele mijloace *informaticice*.

Astfel, paradigma evanghelică ni-L arată pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos *vorbind* oamenilor, ucenicilor Săi sau mulțimilor, la modul *oral*, prin viu grai, uneori tâlcuind cuvintele Sale mai dificile, cum sunt unele dintre pildele și parabolele Sale (a se vedea tâlcuirea pildei semănătorului la Mat.13,18-23) sau luminând unele realități mai „văzute”, istorice, precum starea cărturarilor și a fariseilor (Mat. 23), cine era Sfântul Ioan Botezătorul (Luca 7,24-35) sau viitorul cetății Ierusalimului și a templului său și chiar a lumii (Mat. 24). „Litera (care) ucide” încă nu putea să înlocuiască „Duhul (care) face viu” (2 Cor. 3,6).

Apoi însă, în următoarele secole, odată cu apariția *manuscriselor* de factură nou-testamentară, a durat ceva timp până când Biserica să hotărască, sub inspirația Duhului Sfânt și prin glasul Sfinților și Sinoadelor Sale, care dintre respectivele scrieri sunt *canonice* (sau corecte, într-un sens mai special, teologic și bisericesc) și care apocrife. Pentru că „scriitorii” și „tâlcuitorii” s-au înmulțit, iar

după modelul celui rău, „tatăl minciunii”, care încă în Rai „tâlcuise” (mincinos) primilor oameni Cuvântul dumnezeiesc („Dumnezeu a zis El, oare... ?” – Fac.3,1), ereticii au scris și ei de-a lungul celor două milenii de creștinism multe „litere”, menite însă doar să ucidă sufletele și fără a putea cuprinde, cât de cât, Cuvântul lui Dumnezeu.

Manuscrisele, ca niște „epistole” scrise unor oameni care nu mai sunt de față pentru a le putea vorbi „gură către gură” (1 Ioan 12), constituiau deja pentru această situație un fel de (re)medii, niște „mijloace” doar materiale spre oarecare comunicare. Situația a devenit și mai complicată odată cu apariția *tiparului*, ciudat de sincronă cu prăbușirea Imperiului Bizantin (creștin și ortodox) și pregătirea în Apus a Reformei. „Litera” se înmulțește de acum exponențial, mecanic, industrial și inevitabil tot mai *impersonal*, devenind un prim „mediu *de mas(s)ă*” (mass-medii). „Cititorii” se înmulțesc și ei, prin alfabetizarea tot „de masă”, „vulgarizatoare” și democratică, dar fiecare începe să „înțeleagă” litera (să și-o tâlcuiască ?) doar *individual*, după mintea proprie și tot mai închis în labirintul imaginației (rupte de Real) și în singurătatea individuală sau „de grup”. În mod corespunzător noii situații „mentale” (dar tot mai puțin spirituale) apar tot mai multe „biserici” sau simple „denominațiuni” reformat(oar)e, un fel de „rețele de socializare” avant la lettre – apropo de „lettre”, în limba franceză, poate ca o ironie profetică, „scrisoarea” este omonimă cu „litera”.

Secolul al XVIII-lea „al luminilor” duce mai departe „progresul” tehnicii mecanice, mașina cu aburi deschizând drumul aparatelor electrice în secolul al XIX-lea, pentru ca în secolul al XX-lea dispozitivele deja electronice să contribuie la structurarea unui nou „analfabetism” mediatic și informatic, dar avându-și rădăcinile în *litera* alfabetică și, mai ales, *numerică*. Aparent (doar aparent), litera face loc unei noi „realități”, în care sunetul și imaginea,

convenabil „retușate”, sunt *înregistrate* / „eternizate” în materia celuloizului cinematografic sau a benzii/discului etc. și *transmise* eteric sau cablat „urbi et orbi”, creând o „nouă lume”, o „nouă realitate”, „îmbunătățită”/ameliorată. Realitățile de factură spirituale par (tot numai *par*) să mai aibe loc doar în cărțile sau „producțiile” cinematografice de (/pentru) copii (între 8 și 80 de ani) – cu „efecte speciale” de zâne, spiriduși și tot felul de super-eroi sau monștri. De acum, orice *veste*, oricât de *bună*, pare să fie acoperită și înecată de mulțimea și vacarmul „ști-rilor” și al „in-formațiilor”.

În sfârșit, a-pare și noua „societate”, cu mereu noile și mereu altele „comunități”, „rețele”, „grupuri” etc. de „socializare”. Cele nevăzute sunt tot mai ascunse în spatele celor văzute, dar și acestea sunt pervers ascunse în spatele altora văzute, ca o cutie în altă și altă cutie, „the next level” de perversitate a ascunderii și eludării celor adevărate, esențiale, dar de nevăzut prin doar partea văzută a ființei noastre și în lipsa „simțurilor spirituale”, precum credința și iubirea. Și astfel, la fiecare colț al labirintului doar „văzut” ne așteaptă câte încă o „descoperire” a unui „secret”, care însă nu este decât încă o *decepție* (prin rămânerea în același labirint al imanenței) și o păcăleală de ocupat timpul și așa destul de scurt al vieții acesteia.

„Mediile”, oricât ar fi ele de *virtuale* (și chiar mai puțin decât cele raționale/intelectuale/abstracte, care încă sunt mai aproape de cele adevărate), *nu* sunt prea spirituale, suportul lor fiind mai ales infrastructura materială, oricât de complicată (/complexă) ar fi aceasta. Ele rămân doar instrumentul rămânerii noastre în „simțual” chiar prin *iluzia* vreunei „vederi” a celor spirituale, a celor care sunt prin ființa lor altfel și dincolo de cele văzute. O *criză de conținut* și acută și cronică este și ea firească atunci, dacă până la urmă mesajul transmis de mediu este în realitate doar mediul care *se* transmite numai pe sine însuși, pentru că „mediul este mesajul” – și pentru că

Vestea cea bună, Bunavestire, Evanghelia Mântuirii și a Împărărației este și rămâne singura noutate veșnică, *singurul conținut adevărat* cu putință.

Iar „balaurii” nevăzuți se pot strecura și ne pot devora partea sufletească în ascuns, prin distragerea atenției noastre doar către cele văzute. Până la urmă cam așa stau lucrurile și cu internetul („rețeaua”) și cu „socializarea” în/din sub-rețelele lui: acolo pare că „se întâmplă” totul, dar în spate, în partea nevăzută, neglijată, se petrece marea alunecare și prăbușire a îndepărtării *sufletești* a omului/persoanei de semenul și aproapele său. Chiar dacă promisiunile sunt uneori mari cât „un munte de zahăr” (Zuckerberg, în limbile mai saxone), ele sunt la fel ca dulciurile în exces, ce provoacă boli de dinți, carii, la copii și diabet la adulți. *Aproapele* de lângă tine ajunge mai departe decât miliardele de „depărtați” prieteni virtuali și potențiali (numai), pentru că distanțele au devenit „cosmice”, de nesfârșiți ani-lumină până la *cer* – care, de fapt și conform științei post-moderne, nici nu prea mai există în viziunea sa tradițională.

Este ceva bine/bun sau rău în toate acestea – mai ales pentru creștini, sau mai ales pentru viața noastră sufletească, sau și mai ales pentru tinerii îndeosebi atrași de scamatoriile “noutății” mereu trecătoare, dar care ce lasă în urmă... ? Dacă numai în România, țară totuși spre 90% creștină și ortodoxă, numărul de conturi pe rețelele de socializare a atins în acest an jumătatea numărului populației (cca. 10 milioane !¹), aceasta poate suscita măcar unele întrebări, precum: este o problemă de cantitate și de echilibru sau de “stăpânire de sine” și “prezență

---

¹ <http://www.dailybusiness.ro/stiri-new-media/cele-mai-populare-retele-sociale-in-romania-97606/>, 20.05.2014

de spirit” în cazul participării la “noile” ispite, adică o problemă de *discernământ spiritual* și de *deosebire a duhurilor*, precum deosebirea radicală între Aghiazmă și înneceul cu prea multă apă chioară sau între Sfânta Euharistie și prea multa doar beție ?

Sau sufletul nostru, acest micro-cosmos ce poate cuprinde chiar mai mult decât ideea nesfârșirii macro-cosmosului, fiind creat după chipul Dumnezeirii, este încă odată atras la părășia întru nimic, care este chiar mai tristă și mai tragică decât participarea la vreun “gunoi“ oarecare? În acest caz, *postirea* de ispitele lumii mai are vreo relevanță ? Sau, dacă “n-avem, oare, dreptul, să mâncăm și să bem” (1 Cor. 9,4), “Înțelepciunea a fost găsită dreaptă de către toți fiii ei” (Luca 7, 35) ?

Este adevărat că până și în străfundul iadului, apărând acesta oarecum încă o dată în amăgirea mlaștinoaselor mediilor post-moderne, lumina Cuvântului lui Dumnezeu este și va fi mereu prezentă, sădită fiind, prin Iconomia Mântuirii, în chiar inima firii omenești, fie și numai sub chipul unui *semn* “de avertizare” – “atenție, urmează o prapastie !” sau *nu numai* “cu toată viteza înainte !”

Dar, dincolo de orice retorică, pentru cei ce cred în Mântuirea desăvârșit descoperită oamenilor de Mântuitorul nostru Iisus Hristos, o întrebare și ontologică și gnoseologică, dar mai ales teologică (pastorală și soteriologică totodată) ar putea fi: de ce oare Mântuitorul, ca un Dumnezeu atotputernic și Făcător a toate, nu a venit cu internet, multi-canale de televiziune și alte neînchipuite mass-medii care să-i aducă nenumărați “prieteni”-ucenici sau măcar ceva “like”-uri, preferând “sărăcia” celor doar câțiva apostoli, și aceia atât de slabi cu duhul, încât unul L-a vândut (mat. 26,14-15), iar ceilalți

s-au risipit când Păstorul a fost bătut (Mat. 26,31) ? Iar apoi, spre capătul urcuşului duhovnicesc, esenţial pentru viaţa, pentru fiinţa noastră, pe care ni-l propune Postul Mare, oare de ce nu aflăm decât chipul vieţii unei Sfinte Marii, scăpate din robia patimilor şi idolatriei egiptene², pentru a afla desăvârşirea în pustia cea mai adâncă a lumii acesteia şi care, goală de toate “hainele” bogăţiei şi ştiinţei pământeşti, s-a putut ridica (la propriu şi în rugăciune) deasupra celor materiale şi a “valurilor” lor, până la a stinge depărtările şi răstimpurile legate de “parcurerea” acestora, neştiutoare de carte (analfabetă), dar citând “din Scriptură”, împodobită fiind cu Harul Cunoştinţei Cuvântului lui Dumnezeu ?

În copilărie, atât de matur şi profetic, *ne jucam* (doar “telefonul fără fir” – încă nu “apăruseră” telefonul mobil şi conexiunea wi-fi – şi *ne amuzam* (doar !) atunci când constatam “experienţial” cum cuvintele ajungeau cu totul modificate/”stricate” de la cel dintâi până la cel de pe urmă din şirul (sau “reţeaua” copilărească a) comunicării. Oare, uitând şi pierzând înţelepciunea copilăriei curate, să cădem în urâta orbire a infantilismului adult, ratând astfel ajungerea “la unitatea credinţei şi a cunoaşterii Fiului lui Dumnezeu, la starea bărbatului desăvârşit, la măsura vârstei deplinătăţii lui Hristos” (Efes. 4 ,13) ?

Sibiu, mai 2014

---

² A se vedea *Viaţa Sfintei Maicii noastre Maria Egipteanca*, ce se citeşte la Denia Canonului celui Mare din a cincea Săptămâna a Sfântului şi Marelui Post, în *Triod*, Editura Institutului Biblic şi de Misiune Ortodoxă, Bucureşti, 1970, p.729-740.

Bogăția*

În vremurile acestea mai noi, dar se pare că nu numai acum, atunci când vorbim sau auzim vorbindu-se despre “bogăție” poate că suntem ispitiți să ne gândim mai întâi la bani sau la vreo avere “materială” - care să fie “vizibilă” și “palpabilă” și care tocmai prin aceasta să ne dea un sentiment de siguranță, menit să ne ferească de nesiguranța zilei de mâine. Desigur, se mai vorbește uneori și despre “bogăția sufletească” a vreunui om, pentru a se arăta bunătatea sa sau binele pe care acela îl face semenilor săi – dar se întâmplă și ca să se remarce că respectiva bogăție sufletească o fi bună pentru suflet, dar “nu ține de foame (sau de frig)”, prin aceasta dorind să se atragă atenția că nu ar fi foarte folositoare pentru nevoile curente, obișnuite în viața pământească și totodată foarte “vizibile și palpabile”.

Pentru creștini cele privitoare la bogăție sunt legate în mod firesc de Persoana și învățătura Mântuitorului Iisus Hristos. Acesta - Fiul lui Dumnezeu fiind și “Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat”, Cel prin Care toate s-au făcut și deoființă cu “Vistierul bunătaților”, așadar Izvorul a toată bogăția - în vremea petrecerii sale pământești S-a arătat cu totul sărac, petrecând mai ales cu cei săraci și umili; așa încât, pentru a folosi chiar cuvintele Mântuitorului, “vulpile au vizuini și

---

* Articol publicat în “Îndrumător Bisericesc”, Editura Andreiana Sibiu, Anul 158 (2010), p.321-327.

pășările cerului cuiburi; dar Fiul Omului nu are unde să-și plece capul” (Luc.9,58)

În învățătura Sa, propovăduită tuturor oamenilor, Mântuitorul ne descoperă că sunt “fericiți cei săraci..., că a lor este împărăția cerurilor” (Mat.5,3; Luc.6,20). Iar atunci când una dintre Evangheliile, cea de la Matei, precizează că sunt “fericiți cei săraci cu *duhul*” (Mat.5,3), aceasta ne arată foarte probabil, și printre multe altele, că sărăcia trupească, “materială”, a unora în lumea aceasta, nu este, ea singură, o garanție a fericirii. Pentru că dacă sufletul “săracului trupesc” este robit de dorința pătimașă a bogăției pe care nu o are (și pe care chiar o poate dobândi uneori, în împrejurările vieții acesteia), el nu este cu nimic mai fericit decât bogatul robit și ucis sufletește de greutatea ispitei băgăției sale – ispită atrăgătoare, “ispititoare” ca orice minciună ucigătoare de suflet.

Cu alt prilej, subliniind primejdia pe care o poate reprezenta bogăția pentru mântuirea omului, Mântuitorul arată “cât de greu vor intra bogații în împărăția lui Dumnezeu !” (Marc.10, 23). Însă nu numai pentru cei bogați, dar și pentru săracii care nu sunt și “săraci *cu duhul*” explică imediat și “cât de greu este *celor ce se încred* în bogații să intre în împărăția lui Dumnezeu !” (Marc.10,24). Iar concluzia Sa, cu adevărat cutremurătoare pentru orice bogat sau doritor “cu duhul” de bogăție, este că “mai lesne este cămillei să treacă prin urechile acului, decât bogatului să intre în împărăția lui Dumnezeu” (Marc.10,25).

Pe ascultătorii îngrijorați poate de așa o mare asprime a lui Dumnezeu și care au întrebat atunci: “și cine poate să se mântuiască ?” (Luc-18,26), Mântuitorul i-a liniștit (dacă se poate spune așa) spunându-le că “cele ce nu sunt cu puțință la oameni

sunt cu putință la Dumnezeu” (Luc-18,27). „Liniștirea” celor care ar putea să creadă că pentru bogați va face Dumnezeu vreo “minune” (/scamatorie) de felul celor care “strecoară fânțarul și înghit cămila” (Mat.23,24) nu trebuie să facă uitat faptul că lui Dumnezeu Îi este la fel de ușor să nimicească bogăția trecătoare a vreunui om robit cu sufletul de ea, *dacă* aceluia sărăcirea îi va fi spre “venire în fire” și întoarcere spre calea Mântuirii, iar nu spre vreo mai mare împietrire a inimii și o mai mare dorire pătimașă de avuție.

Dar are totuși *bogăția* vreun sens creștin, în măsura în care, la fel cu toate cele create, și bogăția vine de la Dumnezeu ? În acest sens Sfântul Apostol Pavel vorbește despre *bogăția lui Dumnezeu* “întru Hristos Iisus”, după a cărei măsură să se împlinească toată lipsa: “Iar Dumnezeul meu să împlinească toată lipsa voastră după *bogăția Sa*, cu slavă, întru Hristos Iisus”(Filip.4,19). Iar care este bogăția “întru Hristos Iisus” ne-o lămurește și Însuși Mântuitorul, în mai multe rânduri, atunci când stabilește o “scară” sau o *ierarhie a valorilor* (bogăția înseamnând *valoare*) pentru orice om, inclusiv în ceea ce privește aspectele mai “pământești”. Fiind vorba despre Dumnezeu cel Întrupat, această definiție a ordinii valorilor (sau “bogățiilor”) are “valoarea” unei adevărate *creații a valorii*, a valorii “cu valoare” veșnică, ce depășește nemăsurat orice altă definiție de valoare (omenească, lumească), mereu fluctuantă după vreo oarecare “economie de piață”, fie ea “piață” culturală, istorică, politică, bursieră sau a schimbărilor de bani de la Templu, cei goniți de acolo de Mântuitorul Iisus Hristos (Mat.21.12).

Dintr-o astfel de perspectivă dumnezeiască, nu au o valoare durabilă nici un fel de “comori pe pământ, unde molia și

rugina le strică și unde furii le sapă și le fură” (Mat.6,19). Sunt cu adevărat “valori” și “bogății” doar acele “comori în cer, unde nici molia, nici rugina nu le strică, unde furii nu le sapă și nu le fură” (Mat.6,20). Și apoi “nu este sufletul mai mult decât hrana și trupul decât îmbrăcămintea ?” (Mat.6,25), după cum răspunde Mântuitorul celor care se îngrijorează de “ce vom mânca, ori ce vom bea, ori cu ce ne vom îmbrăca ?” (Mat.6,31).

Se poate desprinde din cuvintele Predicii de pe Munte o ordine nu numai a valorii celor “văzute”, “trupești” sau “materiale” – în care , spre exemplu, este mai valoros “trupul decât îmbrăcămintea” (Mat.6,25), dar și o ierarhizare a celor “văzute”, “trupești” sau “materiale”, în raport cu cele “nevăzute”, duhovnicești sau spirituale. Acestea din urmă au o valoare incomparabilă, reprezintă o bogăție nemăsurat mai mare decât cele “văzute” sau “trupești”, pentru că, așa cum am văzut mai înainte, nu au o valoare adevărată nici un fel de “comori pe pământ, unde molia și rugina le strică și unde furii le sapă și le fură” (Mat.6,19), ci sunt cu adevărat “valoroase” doar acele “comori în cer, unde nici molia, nici rugina nu le strică, unde furii nu le sapă și nu le fură” (Mat.6,20) și, într-un mod asemănător, “este sufletul mai mult decât hrana” (Mat.6,25).

De fapt, partea *spirituală* este cea care dă valoarea, care definește și creează orice valoare, fie ea spirituală sau (și) materială. Pentru că este vorba, în ultimă instanță, despre o *alegere* (/o opțiune) *liberă*, și de aceea *creatoare* (de valoare), într-o direcție sau alta a valorii și atribuirii de valoare – fie că este vorba despre libertatea din veșnicie a Duhului dumnezeiesc, în deplinătatea și desăvârșirea iubirii, înțelepciunii și puterii Sale, sau despre libertatea duhului oricărei ființe create după chipul libertății dumnezeiești. De aceea, dacă partea spirituală,

care este și “luminătorul trupului”, după chipul ochiului bine văzător, va fi “curată”, “tot trupul... va fi luminat” (Mat.6,22). Lumina adevăratei cunoștințe a duhului luminează și cele duhovnicești și cele trupești. Însă “de va fi ochiul tău rău, tot trupul tău va fi întunecat. Deci, dacă lumina care e în tine este întuneric, dar întunericul cu cât mai mult” (Mat.6,23); așadar, dacă partea spirituală, luminătoare a tuturor lucrurilor, văzute și nevăzute, trupești și netrupești, este în alegerea întunericului, cu cât mai mult nu vor fi întunecate cele care prin firea lor sunt întunecate și au nevoie de lumina duhului pentru a exista – așa cum sunt cele “văzute” (și care doar prin “vedere” există pentru duhul omului).

Într-un fel, opțiunea spirituală liberă a fiecărui om de a vedea (sau nu) și totodată de a atribui valoare unei bogății adevărate sau doar uneia iluzorii, reiterează alegerea primilor oameni în Rai, atunci când Adam și Eva, ispitiți de diavol într-un chip mincinos, au ales (în mod *spiritual*) ruperea de ascultarea dumnezeiască tocmai printr-o hrană *trupească*, “văzută”, dar văzută doar prin ochiul trupesc și din întunericul părții spirituale a acestuia, orbit de rătăcire (Fac.2-3).

Iar dacă “unde este comoara ta, acolo va fi și inima ta” (Mat.6,21), atunci problema bogăției, și de fapt problema *alegerii* adevăratei bogății devine o problemă a mântuirii noastre, a alegerii locului unde hotărâm să așezăm *sufletul* nostru, *inima* spirituală a ființei noastre. Și este de-a dreptul primejdios să alegem un loc înșelător, al unei bogății mincinoase, în care să se piardă sufletul nostru, “pentru că ce-i va folosi omului, dacă va câștiga lumea întreagă, iar sufletul său îl va pierde ? Sau ce va da omul în schimb pentru sufletul său ?” (Mat.16,26).

Că este vorba despre o *alegere* (ca atunci când există mai mult decât o opțiune și opțiunile existente se exclud întru totul), fără vreun compromis duplicitar, vedem și din faptul că, legat de bogăție, “nimeni nu poate să slujească la doi domni... nu puteți să slujiți lui Dumnezeu și lui mamona” (Mat.6,14). La modul tragic, se poate vedea imposibilitatea ascunzișurilor sufletești meschine și duplicitare în problemele esențiale, de viață și de moarte, ale mântuirii, din moartea lui Anania și Safira (istorisită în Faptele Apostolilor), care, vrând să se însoțească și să se numere cu cei ce se lepădaseră de toate pentru mântuire, s-au gândit să dosească o parte din cele de care se lepădaseră (?), o țarină și prețul ei, probabil “pentru orice eventualitate”. Cuvintele Sfântului Apostol Petru lămuresc limpede păcatul *de moarte*, împotriva Duhului Sfânt, al celor doi (sublinierile din text au menirea de a marca tocmai amestecul *diavolului* în rătăcirea *inimii* spre păcatul *de moarte* împotriva Duhului lui Dumnezeu): “Anania, de ce *a umplut satana inima ta*, ca să *minți tu Duhului Sfânt* și să dosești din prețul țarinei ? Oare, păstrând-o, nu-ți rămânea ție, și vândută nu era în stăpânirea ta ? Pentru ce *ai pus în inima ta lucrul acesta* ? *N-ai mințit oamenilor, ci lui Dumnezeu*. Iar Anania, auzind aceste cuvinte, *a căzut și a murit*... a intrat și femeia lui, neștiind ce se întâmplase... Iar Petru a zis către ea: De ce *v-ați învoit voi să ispitiți Duhul Domnului* ? ... Și ea *a căzut îndată* la picioarele lui Petru și *a murit*”(Fapt.5,3-10).

Această situație creează o adevărată problemă de mântuire pentru acei bogați care “fac bine” cu o ocazie sau alta, oarecum după pilda “iconomului cel nedrept”, care însă “a lucrat

înțelepțește” (Luc.16.1-8¹). Trebuie aici amintit cum adesea se subliniază faptul că bogăția nu este un păcat în sine și doar felul în care este folosită definește păcatul sau virtutea. Aceasta poate mângâia sufletele celor bogați (“bogați” după percepția lumească a unei epoci sau alteia), care mai păstrează în inimile lor un dor (și) după mântuire. Și tot în legătură cu “bogații buni iconomi ai bogăției primite de la Dumnezeu”, mai ales față de semenii lor mai săraci, se pomenește atitudinea Sfinților care, bogați fiind (uneori prin naștere), au împărțit averile lor, folosindu-le și în folosul semenilor mai nevoiași - exemple ilustre fiind în acest sens Sfântul Vasile cel Mare sau Sfântul Ioan Gură de Aur, alături de mulți alții. Primejdia (duhovnicească) ce pândește însă apropierea oricărui donator de exemplul Sfinților amintiți (dincolo de aspectul social și “uman” pozitiv al oricărei donații), este confuzia ce se poate naște între sfințenia mântuitoare a Sfinților, atestată de Biserică și potențiala sfințenie a oricăruia dintre creștini, de obicei încă neactualizată.

“Meritul” Sfinților – dacă se poate spune așa, sau poate mai bine spus ar fi *fericirea* lor – a fost nu atât faptul că au fost

---

¹ Luc.16, 1-8: „Și zicea și către ucenicii Săi: Era un om bogat care avea un iconom și acesta a fost părât lui că-i risipește avuțiile. Și chemându-l, i-a zis: Ce este aceasta ce aud despre tine? Dă-mi socoteala de iconomia ta, căci nu mai poți să fii iconom. Iar iconomul a zis în sine: Ce voi face că stăpânul meu ia iconomia de la mine? Să sap, nu pot; să cerșesc, mi-e rușine. Știu ce voi face, ca să mă primească în casele lor, când voi fi scos din iconomie. Și chemând la sine, unul câte unul, pe datornicii stăpânului său, a zis celui dintâi: Cât ești dator stăpânului meu ? Iar el a zis: O sută de măsuri de untdelemn. Iconomul i-a zis: Ia-ți zapisul și, șezând, scrie degrabă cincizeci. După aceea a zis altuia: Dar tu, cât ești dator? El i-a spus: O sută de măsuri de grâu. Zis-a iconomul: Ia-ți zapisul și scrie optzeci. Și a lăudat stăpânul pe iconomul cel nedrept, căci a lucrat înțelepțește. Căci fiii veacului acestuia sunt mai înțelepți în neamul lor decât fiii luminii.”

darnici cu lucruri, despre care Ei înșiși recunoșteau că nu sunt “ale lor”, fiind primite doar pentru o folosință relativă și temporară de la Dumnezeu. Buna lor iconomie a fost dezlipirea radicală a sufletului lor de amăgirea bogăției “individual proprietare”, până la a socoti orice avuție un “dar spre dar”, de la Dumnezeu pentru toți ceilalți. Și aici se întâlnește înțelepciunea Sfinților cu înțelepciunea iconomului celui nedrept (în cazul acestuia deslușim oare o înțelepciune cam vicleană ?, precum “fiii veacului acestuia sunt mai înțelepți în neamul lor decât fiii luminii”- Luc.16,8), lăudată de Mântuitorul și chiar dată de pildă (“Și Eu zic vouă: Faceți-vă prieteni cu bogăția nedreaptă...” – Luc.16,9), pentru că și într-un caz și în celălalt se folosea “averea altuia” (sau a Altuia, Dumnezeu) spre binele altora, a celorlalți... Nu-i așa că și noi cu toții putem fi darnici cu bogăția care nu ne aparține – și la care eventual nu (mai) avem acces, sau nu mai avem acces exclusiv ? Ce risipă “minunată” se făcea cu “averea tuturor” (și a nimănui) din vremea regimului numit “comunist” de către “iconomii nedrepti” (dar plini de înțelepțească hoție) și câți, mai mici sau mai mari, nu au devenit atât de darnici la “împărțirea” post-comunistă a fostei “averi a tuturor” !?

Pentru a fi sfinți precum Sfinții cei adevărați nu trebuie decât *să procedăm la fel* de darnic și cu ceea ce “credem” sau “simțim” că “ne aparține”, ca un “drept con-sfințit” (oare ce înseamnă acest “con-” ?) la “proprietatea privată”. Așa au fost Sfinții Bisericii, dar în practică se pare că aceasta este mai greu de împlinit, spre a învinge lipirea sufletului nostru de dragostea de bogăție trecătoare – și iluzorie în privința mântuirii. Din păcate, mai ușoară este amăgirea (ca orice amăgire a) nevoii noastre adânci de mântuire cu subterfugii “duhovnicești”, dar nu de la Duhul cel bun și la fel de mortale ca cele ale lui Anania și

Safira. Poate spaima în fața pierderii viitoare inevitabile a stăpânirii bogățiilor proprii (dar trecătoare) să ne facă uneori să ne schimbăm atitudinea – la fel cum spaima de “pierdere a economiei” l-a făcut pe “iconomul cel nedrept” din parabola Mântuitorului (Luc.16,1-8) să găsească o soluție înțeleaptă (care să-i implice și pe ceilalți) în folosirea bogățiilor peste care urma curând să nu mai aibă “stăpânire”, sau măcar “conomie” (temporară), pentru că de fapt ele nu-i aparținuseră niciodată cu adevărat. Este o o spaimă sănătoasă, logică și justificată, dacă problema bogăției este privită prin prisma “(pe)trecerii” entropice (spre nimicire treptată) a tuturor lucrurilor din această lume și a pragului morții peste care trebuie să treacă tot omul de pe pământ, mai devreme sau mai târziu, dar în orice caz după foarte puțin timp – în comparație cu veșnicia Mântuirii sau a pieirii...

Dar iarăși se poate pune întrebarea: *ce este adevărat în aspirația sufletului omului spre bogăție*, sau măcar spre ce fel de bogăție, mai adevărată și mai potrivită ființei omului, creat după chipul lui Dumnezeu, ar fi justificată aspirația sufletului omenesc ? Sfântul Apostol Pavel ne îndreaptă “ochiul inimii” noastre către “bogăția lui Hristos” (Efes.3,8), către “bogăția harului Lui” (Efes.1,7), “bogăția slavei Sale” (Efes.3,16), “care este bogăția slavei moștenirii Lui, în cei sfinți” (Efes.1,7), așa încât (după cum spune tot Sfântul Apostol Pavel) “Cuvântul lui Hristos să locuiască întru voi cu bogăție” (Colos.3,16), “căci întru El v-ați îmbogățit deplin întru toate, în tot cuvântul și în toată cunoștința” (I Cor.1,5). În ceea ce privește raportul cu bogăția cea trecătoare, Sfântul Apostol Pavel îl îndeamnă pe ucenicul său Timotei: “celor bogați în veacul de acum poruncește-le să nu se semețească, nici să-și pună nădejdea în

bogația cea nestatornică, ci în Dumnezeu cel viu, Care ne dă cu belșug toate” (Tim.6,17). Iar Sfântul Apostol Iacov ne arată că “Dumnezeu i-a ales pe cei ce sunt săraci în ochii lumii, dar bogați în credință și moștenitori ai împărăției pe care a făgăduit-o El celor ce Îl iubesc” (Iac.2,5).

Biserica a păstrat mai departe această Tradiție a sărăciei lumești și a bogăției în cele dumnezeiești, după cum vedem în numeroase mărturii ale vieții și slujirii creștine. Astfel, Sfântul Ioan Gură de aur este laudat în troparul său că “vistieriile neibirii de arginți lumii a câștigat”, iar în săptămână a V-a a Sîntului și Marelui Post, la Denia Canonului celui Mare se citește viața Cuvioasei Maria Egipteanca, ca o pildă de desăvârșită sărăcie lumească și deplină îmbogățire și îmbrăcare cu Harul cel Dumnezeiesc.

Toate acestea, la fel ca nenumărate alte *bogate* învățături și lumini au fost păstrate pentru ca și noi, cei care încă putem fi ispitiți de grija neînțeleaptă față de greutățile vieții acesteia și de zadarnica nădejde în bogățiile cele slabe și trecătoare, să înțelegem în această privința îndemnul Cuvântului propovăduit nouă tuturor de Însuși Cuvântul lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru Iisus Hristos: “Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă” (Mat.6,33).

Sibiu octombrie-noiembrie 2009

Credința cea dumnezeiască și superstiția cea de toate zilele *

În Paris, capitala luminilor raționalismului bătrân deja de mai bine de trei secole și atât de bine reprezentat de Descartes, Voltaire, Diderot și alții asemenea lor, urcând într-o cursă aeriană internă și numărând rândurile pentru a-mi găsi locul, am avut impresia la un moment dat că nu mai știu să număr – lucru până la urmă nu chiar atât de neobișnuit de când cu calculatoarele, care numără și socotesc pentru noi, printre altele, ajutându-ne astfel spre atrofierea celor mai elementare deprinderi, oarecând normal funcționale... Problema era că după rândul cu numărul 12 urma cel cu numărul 14. Deși rândul care lipsea era cel cu numărul 13, număr pentru care parcă îmi aminteam că există o oarecare predispoziție superstițioasă, totuși nu am îndrăznit nici măcar să îmi închipui că, într-o țară cu așa o glorioasă istorie de civilizație și cultură raționalistă etc. etc. ar putea fi vorba despre ceva atât de *i-rațional*, cum poate fi spaima de un anume/oarecare număr.

Dar, mai apoi, întrebând o cunoștință de prin partea locului, respectivul mi-a confirmat că este foarte posibil să fie vorba într-adevăr despre superstiția legată de numărul 13... Tot nu-mi venea să cred că o companie comercială de aviație, deci o instituție care trebuie să fie foarte "cu picioarele pe pământ" când este vorba despre siguranța (tehnic-științifică și

---

* Articol publicat în "Telegraful român", Anul 163 (2015), nr.45-46 (1 decembrie), p.2, 5.

managerială) a transportului aerian, ar putea să includă între preocupările sale și grija pentru cultivarea superstiției numărului 13. Doar dacă nu cumva prin aceasta se mai puteau câștiga eventual un număr suficient de mare de călători superstițioși – ceea ce s-ar reflecta în încasările/profitul companiei. Însă să fie oare chiar atât de mulți oameni superstițioși într-o țară atât de dezvoltată și campioană istorică a raționalismului european și global etc. etc. ?

Împins de duhul curiozității m-am gândit să întreb “oracolul”... cum, care oracol, în sec.XIX ? Oracolul Google, care dă răspuns la orice, și mai ales la lucrurile inutile... Prin urmare, scriu în fanta respectivă de pe ecran “number 13” (în limba engleză adică, așa, mai imperial-global) și nici nu apuc să dau cu “click”-ul pe “search” (“căutare” pe românește), că deja “serverele” respective “servesc” tot felul de propuneri de răspunsuri privind “superstiția 13”, semn că în lumea anglofonă (ceea ce înseamnă foarte mult și important în “iconomia globală” actuală) interesul/preocuparea pentru această problemă este ridicat/ă. Și ce putem afla ? Franța ca Franța, dar în cea dintâi dintre națiunile lumii actuale, “The First of all...” – din punct de vedere industrial, economic, comercial, academic (!), științific (!), militar etc. etc. – în capitala primilor “zgârie nori” moderni (*skyscraper*, adică “răzuie cer” într-o traducere mot-à-mot), respectiv în New York, mai puțin de 10% dintre clădirile înalte au inclus etajul cu numărul 13, pentru care, la modul firesc, dacă nu există în construcție din concepție, nu apare (numărul respectiv) nici pe butoanele lifturilor. Asemănător, la cursele automobilistice de Formula I, care au și ele, pentru mașinile participante, o bună componentă de cercetare și dezvoltare tehnico-științifică (ultra-) modernă, deci deloc

primitivă, nu apare numărul 13, ca fiind de rău augur etc. etc.

Așadar, în aceste cazuri de cultură și civilizație tehnico-științifică deosebit de modernă și evoluată superstiția respectivă este mai tare ca matematica, fie aceasta cât de elementară, precum aritmetica de “numărătoare”. Și, în (i)logica aceasta, dat fiind majoritatea confortabilă (90%+) a superstițioșilor cu pricina, pasul următor ar fi scoaterea numărului 13 din manualele de aritmetică a primelor clase de școală. În fond nu mulțimile majoritare (deși de obicei manipulate de către o “elită” foarte minoritară, dar șireată foc) “decid” ce icoane și ce manuale să se mai scoată din școală (eventual cele “de religie”), în ce războaie să mai meargă și/ca să moară sau pe Cine să mai răstignească (“Răstignește-L! Răstignește-L” – Mc.15,13-14; Lc.23,21; Ioan 19,6) ?

Și dacă “vârfurile” civilizației contemporane cred majoritar în superstiții infantile precum cea mai sus menționată, de ce să ne mai mirăm sau ce pretenții să avem de la “lumea a doua” sau “a treia”, unde o biată bătrânică “stinge de deochi” atunci când pruncul nu se mai oprește din plâns sau un african adult poate povesti cu desăvârșită naturalețe și seriozitate cum el în copilărie l-a văzut pe vrăjitorul satului/tribului zburând pe la apusul soarelui ? În fond, cu acest ultim exemplu nu suntem departe de cealaltă extremă actuală, dar mai post-modernistă, a “credinței” (“serios convinse”, dacă se poate spune așa) în OZN-uri.

Dintr-o perspectivă creștin-ortodoxă am putea spune că respectivii “credincioși” în superstiții nu sunt chiar adevărați creștini și ortodocși. Dar ce te faci în situația în care o majoritate inclusiv (creștin-) ortodoxă crede în tot felul de năzbâtii, doar pentru că respectivele rățaciri sunt la un moment (istoric) dat

relativ majoritar răspândite și/sau “la modă”, deci “vrednice” de a fi râvnite ? Rătăcirea însă nu se poate justifica cu adevărat prin “majoritate”, pentru că atunci am putea crede că și cei din Sodoma și Gomora aveau dreptate (?), atunci când Dumnezeu nu a mai găsit în ele nici măcar 10 drepți, ca să le cruțe de la nimicire (Fac.18,32)... Pentru că *răul* este rău chiar și atunci când o mulțime oarbă îl decretază “electoral” și majoritar “bine”, iar *Binele* rămâne cu adevărat bine și atunci când mai este mărturisit doar de către un singur Sfânt ! Iar credința în puterea majorității (cel puțin în lumea aceasta) poate ușor deveni tot un fel de superstiție golită de vreun înțeleș, atunci când lipsește discernământul minimal care să ducă la *alegerea* unor “leaderi” (/conducători) cu adevărat înțelepți – o “elită” adevărată a celor care o alege.

Altfel, și la modul spiritual mai comun, superstițiile nu sunt de fapt decât numai niște credințe rătăcite, care au nevoie de niște/oarecari ”idoli” văzuți sau închipuiți în care să (se în)creadă, așadar sunt un fel de idolatrii – de multe feluri, mai mărunte și mai penibile, ca niște “pitici” pociți și vrednici de dispreț, sau mai primejdioase, precum “balaurii” cei mari, care ne înrobesc și ne devorează sufletele și pentru care totuși uneori sunt “înainte mergătoare” idolatriile/superstițiile cele considerate “mici”, obișnuite, “la modă”, “inofensive” (?)..

Și aici suntem deja în mijlocul nenumăratelor *neo-superstiții și neo-idolatrii*, cu care ne-am obișnuit atât de mult în ultimii ani (sau ultimele decenii/secole ?) încât chiar dacă (încă) nu le recunoaștem ca atare (adică drept superstiții și idolatrii), ele chiar asta sunt, închizându-ne sufletul în labirinturi ale rătăcirii. Ce altceva reprezintă credința (oarbă) în “atot-știința” și “înțelepciunea” informației (mass-) mediatice revărsate pe

ecranele de tot felul (de la cele ale telefoanelor până la cele cât peretele) sau credința fără discernământ în “folosul” și “puterea” mașinilor, aparatelor, instalațiilor, rețelelor etc. ce ne-au înlănțuit ființa până în taina intimității personale, deși atâtea generații ale părinților noștri s-au descurcat foarte bine și fără ele ? Iar despre duhul otrăvit al credinței în “atotputernicia” banului (foarte “schimbător” în “valoare”) nici nu mai trebuie să vorbim, pentru că este o boală prea veche, adâncă și răspândită deja peste atâtea alte generații... Mai mult chiar, din mijlocul acestor orbiri “curente” oare nu avem câteodată pretenția de a propovădui Cuvântul adevărului ? Dar suntem atunci mai mult decât “mormintele cele văruite” (Mat.23,27) care cred, în orbirea lor, că pojghița subțire de var este totul, că, “de, așa merg/se fac lucrurile” în lumea aceasta... ?

Apoi credințele “crypto-superstițioase” (adică superstițiile ascunse, “mascate”) în ecologisme de tot felul (privind “hrănirea” mai ales) sau în tot felul de medicații “miraculoase” (și foarte mincinoase), care nu fac decât să mai adauge (și nici aceasta foarte sigur) niște/câțiva ani amărâți și (adesea degeaba) trecători de viață pământească, umpluți cu obsesia sănătății trupesti și mintale imanente, “de aici” – dar unde nu este vorba despre sănătatea sufletească cea adevărată, duhovnicească, în care “roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința” (2 Cor.5,22)... Oare toate rătăcirile de la credința cea adevărată mai înainte amintite, pe lângă atâtea altele, ca niște superstiții “de toate zilele” pe care nu le mai trecem prin filtrul luminii dumnezeiești din lăuntru nostru, nu cumva estompează sau chiar ajung să stingă dorul cel adevărat și curat după veșnicia Împărăției lui Dumnezeu ?

Cu totul și cu totul altfel este **crediința cea adevărată**, cea **în Dumnezeu**, ziditoare a ființei noastre și cu țintă dincolo de clipele trecătoare și numărate ale acestei vieți, spre orizontul veșnic și de necuprins al Împărăției cerurilor, cea făgăduită de Însuși Cuvântul lui Dumnezeu, de Mântuitorul nostru Iisus Hristos: “Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate acestea se vor adăuga vouă” (Mat.6,33), pentru că “asemenea este împărăția cerurilor cu o comoară ascunsă în țarină, pe care, gășind-o un om, a ascuns-o, și de bucuria ei se duce și vinde tot ce are și cumpără țarina aceea. Iarăși asemenea este împărăția cerurilor cu un neguțator care caută mărgăritare bune. Și aflând un mărgăritar de mult preț, s-a dus, a vândut toate câte avea și l-a cumpărat” (Mat.13,44-46).

De aceea trebui să lepădăm (“să vindem”) toate cele de puțin folos în care credem cu superstițioasă rătăcire, pentru a dobândi (“a cumpăra”) cele de folos veșnic și mântuitor, ale Împărăției lui Dumnezeu.

Sibiu, noiembrie 2019

Adevărul și amăgirea mașinii*

„Pe noi nu ne-au înșelat născocirile omenești ale unui meșteșug viclean... A cărui înfățișare ațâță patima celor nebuni, cu pofta chipului neînsuflețit al unei arătări fără viață. Iubitori de rele precum sunt, ei sunt vrednici să aibă asemenea nădejdi, și cei care le fac și cei care le poftesc și li se închină... Apoi cu nelegiuire trudă, din același pământ, tot el scoate un deșert chip de idol, el care, cu puțin mai înainte, din pământ a fost făcut și după puțin se va întoarce iarăși de unde a fost luat, când se va cere să dea sufletul cu care este dator. Dar el se îngrijește nu de aceea că puterile lui slăbesc, nici că viața este scurtă, ci se ia la întrecere cu meșterii aurari și argintari și face ce fac făurarii în aramă și, ca mare cinste pentru el, ține să facă chipuri amăgitoare. Inima lui este cenușă și nădejdea lui mai slabă ca pământul și viața lui mai mică în cinste decât lutul. Fiindcă el n-a cunoscut pe Făcătorul său, și pe Cel care i-a insuflat duhul faptelor și a pus în el putere de viață, ci socotește că viața noastră este jucărie și traiul nostru ca un târg de câștig, pentru că - așa zic ei - trebuie să câștigi bani în orice chip, chiar făcând rău... Ci toți aceștia sunt mai nebuni și mai de plâns decât sufletul unui copil; sunt toți dușmanii poporului tău și asupritorii lui; căci pe toți idoliile neamurilor i-au socotit drept dumnezei pe cei care nici cu ochii nu văd, nici cu nasul nu respiră, nici cu urechile nu aud, nici cu degetele mâinilor nu pipăie, nici cu picioarele nu umblă. Cel care i-a făcut a fost un om, și cel care a primit duhul în dar, tocmai

---

* Articol publicat în “Îndrumător Bisericesc”, Editura Andreiana Sibiu, Anul 160 (2012), p.231-237.

el i-a închipuit, căci nici un om nu poate să facă un dumnezeu la fel cu el. El fiind muritor, el face un lucru fără viață cu mâinile lui nelegiuite, el prețuiește mai mult decât idolii săi, fiindcă el este viu, iar aceia nicidecum.” (Cartea Înțelepciunii lui Solomon 15,4-17)

Astăzi, când privim nenumăratele automobile care ocupă până la refuz mai ales străzile orașelor din partea post-modernă a lumii actuale, ne-am putea întreba totuși care este înțelesul acestor „fiare”, care îndată ce ies pe poarta fabricii încep să-și piardă foarte repede din preț, pentru a deveni în numai câțiva ani „fiare vechi”. Și nu trebuie să uităm că automobilele sunt doar o parte, ce-i drept importantă numeric sau cantitativ, între atât de numeroasele și răspânditele mașini/unelte tehnice ale omenirii din ultimele secole.

În această privință a tehnicii mașiniste sufletul credinciosului creștin este adesea liniștit de suficiente „ideologii” cucernice sau cuvioase, care vorbesc despre „foloasele” tehnicii și, ca o culme a înțelepciunii, despre faptul că – la fel ca bogăția – tehnica nu este „rea în sine”, ci după felul în care este folosită... Ceea ce ar fi foarte adevărat, dacă nu ar trebui să ne aducem aminte că nici grădina Raiului nu era „rea în sine”, odată ce „a făcut Domnul Dumnezeu să răsară din pământ tot soiul de pomi, plăcuți la vedere și cu roade bune de mâncat” (Fac. 2,9). Problema era tot a „modului de folosire”, deoarece „a dat apoi Domnul Dumnezeu lui Adam poruncă și a zis: "Din toți pomii din rai poți să mănânci, iar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci, în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit !” (Fac.2,16-17). Oarecum paradoxal, dumnezeiescul ”manual de utilizare” indică înspre *nefolosire* – altfel spus, ajunge *să știi* ceea ce Însuși Dumnezeu a descoperit, fără a mai fi nevoie să-ți și „tragi foloasele” mortale. Sau, după înțelegerea post-modernă, trebuie *să ascuți* de regula de circulație și să mergi cu mașina pe drum, că dacă vei intra cu ea

prin copaci/șanțuri/garduri/etc. atunci „vei muri negreșit”.

Să vedem în continuare cu câtă stăpânire de sine (*stăpânire de sine* !) și înțelepciune (*înțelepciune* !) „folosim” tehnica mașinistă noi oamenii. În fața argumentării, ca la orice „fățarie”, merg „foloasele și binefacerile” folosirii tehnicii: „cât de repede vine mașina salvării și ne salvează ! ... dacă nu era mașina, nu am mai fi avut nici o nădejde de salvare” și altele asemenea. Că lumea moare până la urmă ca și mai înainte de „mașina salvării” imanente, uităm. Și uităm să ne întrebăm și cu ce nădejde se mai moare, la fel cum uităm și problema aceea a salvării transcendente, a nădejzii și mântuirii veșnice... Dar mașina cu binefacerile ei ne-a ocupat prea tare sufletul, ca să mai fie loc de veșnicie, ca să nu mai vorbim chiar de iubire... – iată o frumoasă și absurdă formulă: „mașina și iubirea”...

Oricum, atunci când s-au înmulțit peste măsură mașinile pe pământ, mai ales în ultimele secole (și îndeosebi în ultimul), au început să apară și voci mai puțin încântate de tehnică și de mașini, sau mai bine zis, de consecințele folosirii fără înfrânare (/desfrânată) a acestora. Și nu este vorba neapărat despre „marile (și neîntreruptele) războaie” care cu ajutorul tehnicii au atins performanțe de neînchipuit odinioară în nimicirea omului, începând cu banalul mini-revolver și până la maxi-bombele ceucid milioane. A mai fost vorba despre *poluare*: a apei, pământului, aerului, mai nou și a spațiului din proximitatea orbitală a Terrei, *poluare/murdărire* care a început să deranjeze și în timp de pace, pentru că întreg „cosmosul” („podoaba”) din jurul omului tehnico-mașinist putea tot mai mult a gunoi, pestilențial. Cei mai puternici (/bogați/șireți/etc.) au încercat mai întâi să-și rezolve problema ambientală împingând mizeria la vecinii mai dezarmați (sau mai slab înarmați, tehnic vorbind). Dar problema cu planeta rotundă, pe care așa a făcut-o Dumnezeu în nemărginita sa dreptate, este că în orice parte ai merge sau ai împinge gunoiul, dacă ești consecvent și dai tot înainte, ajungi până la urmă de unde ai plecat, adică tot la tine

acasă – și atunci problema a devenit globală, după chipul globului pământesc rotund, adică au descoperit și bogății/puternicii lumii că, vrând-nevrând, sunt legați și ei de prăpădiții lumii, prin care și față de care sunt și ei bogăți/puternici/etc.

Curând, cu siguranță prin mila lui Dumnezeu și lucrarea Harului Duhului Sfânt, au început și alți oameni să vadă cu ochiul minții ceea ce înțelepții lui Dumnezeu, Sfinții, au știut dintotdeauna: că dacă sufletul este tot mai (de)dat preocupării de gunoi, fie el și cu pretenția lozincardă de „știință tehnico-mașinistă”, atunci devine și el gunoi. Tragică „prefacere” ! Gunoiul/deșeurile reprezintă oarecum roada văzută a ”omului mașină” (un înțeles cu rădăcini pe la *homo faber*), rătăcit de la condiția de *homo sapiens*, cel în comuniune de iubire cu Dumnezeu, Cel Care l-a făcut pe om „după chipul și după asemănarea” Sa (Fac.1, 26-27).

Dacă partea văzută, trupească, a „gunoiului” aduce aminte de condiția de „țărână” a acestei părți (de unde pleacă și unde se întoarce – „căci pământ ești și în pământ te vei întoarce” Fac.3, 19), adevărata dramă ființială se petrece însă în partea nevăzută, cea spirituală a omului, acolo unde alipirea sufletului de „Cel ce este” (Ieș.3,14) sau de *nimic* înseamnă deosebirea radicală între viața și/sau moartea întregii ființe a omului. Astfel, lumina dumnezeiască care scaldă sufletul omenesc ce se îndreaptă către ea străluminează chiar și până la rațiunile dumnezeiești ale părții de țărână, pnevmatizând-o și pe aceasta. De partea cealaltă, sufletul alipit de întunericul amăgitor al nimicniciei, în căderea sa sinucigașă întunecă și atrage de asemenea toate cele dimprejurul său spre nimicire.

Cum se văd toate acestea în civilizația tehnicizată actuală? Omul nu mai locuiește în peștera minunată pe care pământul i-o dăruiește, ci în case/mașini de locuit, în care apa nu mai este din fântâni sau izvoare curate, ci „vine” prin conducte și „se duce” prin canalizare. Ochiul minții este în general bine

orbit, așa încât el nu mai vede decât după cum este „informat” de ecranul de televizor sau de internet, de care este rob mult mai mult decât de vreo icoană adevărată a Dumnezeirii. Iar pe ecrane el vede doar arătări, umbre a ceva ce este/nu este, pentru că și pe omul mort, și pe omul viu la fel îi arată pixelii înregistrării video. Și ceasornicul, ei da ! mașina minunată a măsurării impalpabilului timp al (pe)trecerii noastre pământești, a luat locul soarelui și lunii și împreună cu tipăritura calendaristică și cu lumina electrică ne-au făcut să uităm cerul înstelat. De câte ori mai privim cerul și de câte ori cadranul clasic sau digital al ceasului/telefonului mobil !?

La fel, nu mai pășim pe un drum sau o cale, ci ne îmbrăcăm în mașini ca niște armuri, în care picioarele ni se prefac în pedale/motoare/roți, iar capul, ochii, dar și mintea, înțepenesc înspre parbrizul-șosea și pe vitezometru. Nu doar ne robim mașinii, ci treptat ne și prefacem, ne schimbăm chiar, „după chipul și asemănarea mașinii”. Pentru că se prefac sufletul nostru, omul dinlăuntru, sufletul care nu mai are timp pentru cele înalte ale credinței și dragostei adevărate, ci toate, inclusiv ale sufletului, trebuie planificate, industrial, mecanic, electric sau electronic, pentru ca „să meargă ca mașina”. Oare la banda de montaj ce se produce mai degrabă, mașini de serie sau „oameni de serie” ? – oare ce devin aceștia, prin intimitatea prea îndelungată cu neînsuflețitul magiei tehnice, mult mai îndelungată decât intimitatea cu izvorul de viață al comuniunii, al dialogului cu semenii sau al rugăciunii și teologiei/vorbirii cu Dumnezeu ?

Iar dacă mintea noastră se „mașinizează”, atunci tot „cosmosul” nostru imediat trebuie să se (pre)schimbe la fel: în loc de iarbă și copaci în grădini în care și animalele își află un loc firesc, trebuie parcări cât mai multe și mai modern asfaltat/pietrificate, tot mai aglomerate cu mașini cât mai scumpe (luxoase adică), chiar și în jurul bisericilor și a mănăstirilor, chiar până în sânul altarului. Și dacă mașinile arată

așa de bine și de „lucioase” (nici o intenție de joc de cuvinte între „luci-fer” și „fer-lucios”), de ce nu am încerca în așa fel încât întreaga societate omenească să fie ca o mașină mare, ca o mașină-rețea („network”) în care multe-multe mașini mai mici să fie în vreun fel de legătură (tehnică desigur), sau care să semene cu o parcare plină de mașini scumpe și „feri-cite”. În acest sens *uniformizarea* militară sau după „moda” a tot felul de „uniforme” este o cale pe care mașinismul industrial ne-o deschide larg înainte.

”Însetat-a sufletul meu de Dumnezeu cel viu” (Ps.41,2) ? Sau tînjește el după vreo mașină, fie ea vilă sau limuzină sau card bancar (care o altfel de „mașină” este – nu cardul, ci spiritul bancar), care „să ne odihnească sufletul” ? Dar cu asemenea și după asemenea „doriri” oare mai rămâne ceva din sufletul omului, care să se odihnească ?

Mai există apoi și un alt înțeles rău și păcătos bine ascuns în „mașină”. El este oarecum „ascuns la vedere” chiar și în vorba pe care o aminteam mai la început, despre tehnica ce nu este „rea în sine”, ci după felul în care este folosită. Din această perspectiva, tehnica și mașinile ar fi neutre sau indiferente din punct de vedere moral – sau spiritual, la modul mai general. Iar lucrurile neutre sau indiferente nu ar fi rele și păcătoase neapărat, pentru că ele dacă nu fac bine, nu fac nici rău. Dar chiar și așa, oare preocuparea „desfrînată” cu lucrurile indiferente, așa cum se întâmplă mai nou cu tehnica și mașinile, oare nu riscă să corupă sufletul omului neapărat în sensul unui rău agresiv, ci în sensul indiferenței, al nesimțirii – al *acediei*, care este de fapt moarte spirituală, sau moartea în sensul cel mai „înalt”, desăvârșit.

Acest pericol al morții spirituale („Nu vă temeți de cei ceucid trupul, iar sufletul nu pot să-l ucidă; temeți-vă mai curând de acela care poate și sufletul și trupul să le piardă în gheena”- Mat.10,28) poate lămuri și chiar poate corecta întrucâtva și o viziune simplistă a „luptei dintre bine și rău”, în care, dintr-o

perspectivă oarecum *dualistă*, Binele este Cineva (Dumnezeu) Care se lupta cu altcineva, care este rău(1) și care va fi biruit. Simplismul teologic și alunecos al acestei viziuni constă, printre altele, în aceea că atribuie, oarecum implicit, și răului valențe personale – este și el *cineva* care se luptă cu Alt-Cineva. Dar dacă Dumnezeu este Persoană, comuniune a Persoanelor Sfintei Treimi și izvor al Ființei oricărei Persoane, în nici un caz *nu* i se poate atribui și celuilalt vreo valență personală. Pentru că, inevitabil, *persoană înseamnă comuniune*, ori el, potrivit, este negarea oricărei comuniuni, deci reprezintă o (fostă) persoană ce a renunțat la condiția de persoană și la comuniunea pe care această condiție o implică. Este vorba despre *cineva* care (de)cade spiritual veșnic înspre „ceva” – *im-personal, a-personal* sau chiar *anti-personal*.

Și dacă de la început „a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său” (Fac.1,27) și apoi Dumnezeu S-a întrupat ca om, toată această economie a Creației și Mântuirii ne descoperă totodată și vocația *personală* a omului, împreună cu capacitatea sa de a fi un chip/o icoană creată a Dumnezeirii. Nu același lucru se poate spune despre duhurile necurate, care nu numai că au fost alungate de Mântuitorul din oamenii pe care îi stăpâneau, dar nici măcar în porci nu și-au putut afla vreo „întrupare”, ci condiția lor vădită a fost aceea de prăvălire, de cădere, de înneclare, de moarte și nimicire a lor și a celor asupra cărora și-au exercitat influența (Mat.8,28 ș.u.). În ce fel de „icoană” mincinoasă s-ar mai putea „împielita” aceștia ? Idolilor străvechi li s-a vădit goliciunea odată cu venirea Mântuitorului. Dar acum, în secolele mașinismului, un nivel „superior” (*next level / „nivelul următor”*, ca la jocurile pe computer) de manifestare a amăgirii răului ar fi acela în care influența nefastă poate fi încă mai ascunsă și totodată, iarăși paradoxal, evidentă în goliciunea adevărului ei. Astfel, *mașina* nu este cineva, ea (nu) e *nimeni*. Da, chiar acesta este adevărul și totodată minciuna cea mai grozavă: mașina e *nimeni* (sau *nimic* – ca și negare a existenței

cuiva sau a ceva) și, cu toate acestea, „minune” mare (!), uite că „merge” și ce „bine” merge și merge chiar și „singură”, ca mașinile/dispozitivele/device-urile automate tot mai noi și mai sofisticate (ale IT&C), prin care și cu care „comunicăm” chiar (*comuniunea* cu ele ar fi încă penibilă, dar poate nu-i timpul trecut...).

În urmă cu mai multe secole, epoca *Renașterii* (păgânismului) ne-a adus în chip perfid și zorii mașinismului, mașinile care să fie „calea adevărată” pentru o „viață” cât mai plăcută, mai comodă, mai „fericită” – în locul Celui ce a zis: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața” (Ioan 14,6). Prin aceasta, aparent nici un demon periculos nu se mai întrezărește la orizont, doar un *luminos nimeni-nimic* „însuflețit” (în chip mincinos) de un motoraș cu aburi/benzină/electric/etc. sau de un *clock* de „cip” (tot un fel de ceas-motoraș care, deși se scrie în engleză la fel ca „chip”-ul în română, nu este *chipul* cel adevărat...), o amăgire mai goală decât orice altă amăgire, în care să credem „din toată inima, din tot sufletul, din tot cugetul și din toată puterea” noastră (parafrazând întors cuvântul de la Marc.12,33) că ne va aduce fericirea (dar mai ales nimicirea) pe acest pământ. Utopiile seculare ale ultimelor secole sunt și ele pe aici, tiraniile sau democrațiile luminate, totalitarismele de dreapta/stânga etc., toate și care mai de care promițând (și încă mai promit mediatic) „marea cu sarea”, prin știință și tehnică.

Credință și viață/moarte întru nimic, numai un alt, dar radical *chip al amăgirii*, în care și prin care *omul își uită cu totul menirea sa*, pentru a se desfăta și desfrâna cu nimicul tehnic, într-o pseudo-, non- sau anti-spiritualitate a nimicului, spre nimicire – totul poate deveni chiar mai înfricoșător decât vechile idolatrii, care acum par îndepărtate și atât de naive...

Iar în astfel de vremuri, nouă nu ne mai rămâne decât să ne umplem sufletele de amintirea și învățăturile Sfinților noștri Părinți, cei care urmând Mântuitorului nostru Iisus Hristos, au luat calea înfrânării, a pustiei și sărăciei curate a acestei lumi,

lăsând deoparte orice fel de ispite ale gustării din "pomul cunoștinței binelui și răului" (Fac.2,17), întrutotul îndestulându-se duhovnicește cu *știința cea adevărată* a Cuvântului lui Dumnezeu, Cel Care a zis că "Din toți pomii din rai poți să mănânci, iar din pomul cunoștinței binelui și răului să nu mănânci, căci, în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreșit!" (Fac.2,16-17).

Sibiu, decembrie 2011

Cărarea îngustă între „stima de sine” și „închipuirea de sine” *

„Dumnezei sunteți și toți fii ai Celui Preaînalt. Dar voi ca niște oameni muriți și ca unul din căpetenii cădeți”
(Ps.81,6-7)

Ar putea fi vorba în rândurile următoare la fel de bine despre *demnitate* sau despre demnitatea umană, opusă *mândriei* goale, vanității, îngâmfării (înfumurării/aroganței/etc.) prostești...

Se face uneori o confuzie între demnitate și mândrie, aceasta și pentru că demnitatea *justificată* a ființei umane poate fi definită și ca mândrie *îndreptățită* de faptul creării omului „după chipul și după asemănarea” lui Dumnezeu (Fac.1,26-27). Dar înțelegerea greșită a Dumnezeirii „după chipul și după asemănarea” Căreia am fost creați – fie și în limitele putințelor și neputințelor omenești de înțelegere – ne poate face să alunecăm, în planul duhovnicesc esențial, spre prăpăstiile înșelătoare și ucigătoare ale mândriei cu totul nejustificate și neîndreptățite.

Dintr-un punct de vedere teologic, teoretic și practic totodată, în acest din urmă caz este vorba despre o problemă de *iubire*, sau de fapt despre o problemă de lipsă a iubirii, a

---

* Text publicat în “Îndrumător Bisericesc”, Editura Andreiana Sibiu, Anul 164 (2016), p.349-352.

dragostei, în măsura în care „dragostea... nu se trufește” (1 Cor.13,4), o lipsă care întotdeauna cauzează și o strâmbare a minții, a înțelegerii. Este vorba despre un fel de monoteism exacerbant, orientat către un individualism de factură eretică, lipsit de iubire (dar oare vreo erezie poate să fie plină de iubire?), ca în secolele de început ale creștinismului, când *unitatea* Dumnezeirii, dincolo de Ființă, era aplicată uneori, după logica omenească, și Ipostasului sau Persoanei. Da, dacă (dacă !) Dumnezeu ar fi doar o singură Persoană, atunci poate am putea vorbi despre un Dumnezeu individual sau chiar individualist, pentru care inclusiv iubirea ar putea fi (sau nu) un „produs” nu neapărat necesar al Creației. Ar fi însă o imagine a unui Dumnezeu discreționar, nu foarte deosebit de potrivnicul Său, până la urmă doar ca un potrivnic la alt potrivnic.

Dar „Dumnezeu este iubire” (1 Ioan 4,8;16) și dacă Și-a pus El Însuși această „limită” a definiției Sale, aceasta este totodată o „poartă” a nemărginirii dumnezeiești, de necuprins cu mintea omenească. Iubirea este cea care dă unitate Ființei dumnezeiești în comuniunea intratreimică a Ipostasurilor dumnezeiești, ca un alt nume (divin) al unității dumnezeiești.

Tradusă această realitate în viața pământească a omului, demnitatea sau mândria de a fi creat „după chipul și după asemănarea” lui Dumnezeu privește părtașia noastră, ca „icoane” create, la unitatea dumnezeiască, întru împreună-participarea la iubirea dumnezeiască, ce presupune existența Celuilalt, a celorlalți, a celorlalte persoane, a semenilor noștri. Chiar și o logică elementară, asociată unei semantici la fel de elementare, ne spune că dacă am fost creați „după chipul și după asemănarea” lui Dumnezeu, atunci și „semenii” noștri, adică cei *asemenea* (sau *asemănători* nouă), sunt părtași la aceeași

demnitate, aceea de a fi fost, și ei, creați „după chipul și după asemănarea” lui Dumnezeu.

Nu am fost creați ca niște icoane singuratice ale unui Dumnezeu singur(atic), ci ca icoane vii ale comuniunii dumnezeiești celei pline de iubire a Persoanelor/Fețelor/Ipostasurilor dumnezeiești întru unimea treimică – ceea ce ne definește *vocația*, cheamarea *spre comuniunea plină de iubire* cu semenii noștri, întru lumina iubirii dumnezeiești. Și de aceea, orice mândrie și orice „stimă de sine” nu ne privește la modul individual, ci în egală măsură *doar împreună* cu toți semenii noștri, indiferent de „despărțirile” de tot felul (sociale, economice, culturale, biologice...), pe care istoria comună sau individuală a lumii acesteia le-a impus și supra-pus peste „chipul și asemănarea” lui Dumnezeu, Cel dintru comuniunea treimică.

Altfel, orice mândrie individualistă în raport cu semenii noștri este cu siguranță o ispită diavolească a vanității, a deșertăciunii și aceasta se poate întâmpla în nenumărate chipuri și nenumărate situații ale vieții. Chiar din copilărie, laudele prost cumpănite ale „reușitelor”, „realizărilor”, „meritelor” individuale ale copilului din partea părinților îl poate probabil bine „pregăti” pe acesta pentru „succese” viitoare în viața adultă, succese însă doar individuale și ego(centr)iste și doar în lumea și viața aceasta trecătoare. Dorința unor părinți de a-l vedea pe copilul lor reușind la loteria bogăției și măririi lumii acesteia, dorință exprimând o frustrare proprie rezultată din ispite și ispitiri cel mai adesea neîmplinite și neînțelese, nu face decât să rățăcească sufletul de la vederea, alături de puținii bogați și puternici „de top” („din vârful”), a celor mult mai mulți mai săraci și mai mici ai lumii acesteia, dar având aceeași demnitate a „chipului și

asemănării” lui Dumnezeu.

Iar dacă omului, de mic copil, i se împiedică deschiderea privirii, a vederii pline de iubire către oricare dintre semenii săi și chiar către oricare părticică a Creației, atunci mai greu va ajunge și la iubirea lui Dumnezeu Însuși, pentru că dacă „Dumnezeu este iubire și cel ce rămâne în iubire rămâne în Dumnezeu și Dumnezeu rămâne întru el” (1 Ioan 4,16).

Mai apoi, de-a lungul vieții pământești, indiferent de orânduirile și sistemele vieții sociale, semințele înfumurării și ale îngâmării semănate din copilărie vor rodi parșiv și ticălos în false „personalități” și la fel de false „elite”, otrăvite de adâncă răutate și bolnav egoism, cel mult „deschise” spre falsa „comuniune” de „grup” (de interese), de „partid” (foarte „părtinitor” în împărțirea avantajelor și a „binefacerilor”), de „familie” (cu eventuale pretenții „dinastice” sau de factură mafiotă) și altele asemenea. Drumul de întoarcere de la astfel de rătăcirii este adesea foarte anevoios, pentru că vederea (duhovnicească a) acestui drum de întoarcere spre iubire și adevăr este bine astupată de multe nevolnice „laude” și „măririi” ale diferitelor „culte/culturi ale personalității”, cât se poate de mincinoase în grețoasa lor „sinceritate” plină de lingușeli. Toți participanții la acest joc al măririlor mincinoase, „mari” și „mici” (dar cu dorințe ascunse/refulate de mărire), sunt deopotrivă prăbușiți în aceeași mlaștină întunecoasă a nimicirii mereu repetate istoric, a „deșertăciunii deșertăciunilor”.

Cei ce au reușit să se tragă din acest marasm ucigător de suflete, elitele adevărate, cele alese cu adevărat de Dumnezeu, Sfinții lui Dumnezeu au arătat întotdeauna către comuniunea iubitoare cu Dumnezeu și cu semenii, iar nu spre despărțiri „elitiste” (culturale, rasiale, chiar religioase, atunci când uităm

că toți suntem chemați la mântuire, în virtutea părtășiei la „chipul și asemănarea” lui Dumnezeu). Și ei au atras mereu atenția, în fiecare generație, că între „stima (adevărată și sănătoasă) de sine” și „închipuirea (întotdeauna bolnăvicioasă și pierzătoare) de sine” este o cărare foarte îngustă, pe care omul trebuie să meargă cu multă luare-aminte, niciodată uitându-i pe ceilalți, spre a nu primejdui mântuirea sa și a semenilor, spre reșezarea în starea cea dintru început a omului, făcut după „chipul și asemănarea” lui Dumnezeu, spre viața veșnică și fericită în Împărăția cea cerească.

Sibiu, noiembrie-decembrie 2015

Ecranul în era post-media *

”Cele nevăzute ale Lui se văd de la facerea lumii, înțelegându-se din fapte..., ci s-au rătăcit în gândurile lor și inima lor cea nesocotită s-a întunecat. Zicând că sunt înțelepți, au ajuns nebuni. Și au schimbat slava lui Dumnezeu Celui nestricăcios cu asemănarea chipului omului celui stricăcios și al păsărilor și al celor cu patru picioare și al târâtoarelor... Ca unii care au schimbat adevărul lui Dumnezeu în minciună și s-au închinat și au slujit făpturii, în locul Făcătorului...” (Rom. 1,20-25)

”fake”

Un termen care și-a făcut loc în ultimii câțiva ani și în limbajul public românesc este ”fake news”. Folosit ca atare, ca un neologism provenind direct din limba engleză (americană), el pare să se refere la *știrile false* care circulă – primar, dar totuși *mass-iv* – pe rețelele de socializare și doar oarecum secundar pe mass-mediile ”tradiționale” (televiziune, presă, radio...), pe acestea din urmă mai ales pentru a fi infirmate (fake news-urile) cu știri mai autentice (?), mai adevărate (?)... sau cu alte fake-uri, că doar ”cui pe cui se scoate” ?

Domeniul predilect pentru fake-uri este *politica*, dobândirea *puterii* în ”polis”, în cetatea omenească a acestei

---

* Articol publicat în "Telegraful român", Anul 168 (2020), nr.1-4 (1-15 ianuarie), p.5 și 7 – partea I, nr.21-24 (1-15 iunie), p.5 – partea II.

lumi istorice (adică trecătoare), în societate... Și am putea spune că nu-i ”nimic nou sub soare” (Eccl. 1,9), de la străvechea ”schimbare a regilor, (care era/este doar) bucuria nebunilor” până la entuziasmul alegătorilor în fața promisiunilor și victoriei electorale, urmat după patru-cinci ani de mandat de sila/greața etc. aceleorași ”alegători” pentru ”aleșii” atât de admirați mai înainte, adică mai înainte de începerea mandatului... Minciuna politică, falsul propagandistic (fake-ul ”avant la lettre”) și-a îndeplinit mereu rolul, e adevărat că progresând ”pas cu pas”, de la ”pâinea și circul” antic pentru ”clienții” unora sau altora dintre aristocrați (mai târziu baroni sau alți ”nobili” locali, respectiv geo-politici...) până la mediile ”de masă” (mass-media) – comparabile cu ”armele de distrugere în masă” prin numărul uriaș al victimelor – precum presa tipărită (cam pleonastic spus, pentru că ”presă” însemna și actul tipăririi mecanice cu ajutorul unei *prese*), cinematografia, radio-ul, televiziunea, internetul... Dintre mijloacele tehnice ale ultimului secol telefonia a jucat un rol relativ secundar, pentru că nu avea un concept de acțiune în ”masă”, ”legând” doar câte doi participanți și colportând eventual numai zvonuri ”din om în om”, (încă) relativ greu de gestionat propagandistic...

Dar *internetul*, în ultimele câteva decenii, după ce a integrat și și-a subsumat toate celelalte medii anterioare – presa, radio-ul, cinematografia/televiziunea și telefonia (cu un plus al video-foniei) – a dus la apariția, prin combinarea respectivelor medii premergătoare, a unor (*mass*)*medii* de factură nouă, *rețelele de socializare*, în care mass-media se democratizează (cel puțin aparent) prin aceea că *fiecare poate transmite tuturor* (”urbi et orbi” sau pentru o ”elită” aleasă de emițător) *un mesaj* textual/audio/video/etc. Conceptul pare revoluționar, în sensul

că ceea ce înainte era apanajul ”puterii” (eventual dictatorial-totalitare, de a putea doar unilateral comunica ”celorlați”), acum ajunge la îndemâna oricui are un terminal informatic (computer, tabletă, smartphone...).

Desigur, dincolo de grozava promisiune tehnică, foarte curând se pot observa și dezavantajele care balansează, dacă nu chiar anulează avantajele făgăduite. Pentru că, pe de o parte, în câteva puține decenii, numărul ”emițătorilor de conținut” a ajuns de ordinul miliardelor, fiind comparabil cu numărul populației mondiale și depășind clipele unei vieți omenești. Astfel încât, pe de altă parte, în virtutea aceleiași ”democrații” informatice mai înainte amintite, mesajul ”global” al oricărui emițător (un om, până la urmă) poate fi respins/ignorat de oricare dintre receptorii vizați din mediul global online (tot doar un alt om, până la urmă).

Oricum, nu avem timp fizic(al), fiecare în parte, să receptăm toate mesajele ”celorlați”, trebuind să *selecționăm* în tsunami-ul de miliarde de mesaje. Dar pentru a selecționa, tot miliarde de clipe ale vieții ar trebui să fie folosite/cheltuite/risipite/petrecute pentru a discerne – măcar câte o clipă pentru fiecare mesaj și trăim doar vreo doua-trei miliarde de secunde în lumea aceasta.

Ajunși în acest punct, tehnologia informatică ne face *o nouă* promisiune, un fel de super- sau meta-promisiune, care ne dă ”o nouă speranță” de a putea stăpâni bogăția informației, care altfel este *gunoi*, pentru că ce este gunoiul altceva decât lucruri folositoare în sine, dar amestecate haotic (să ne închipuim toate felurile de mâncare ale unui banchet amestecate în același cazan). Soluția este să putem folosi ”motoare/mașini de căutare”, care caută ”singure” (?), ”în locul nostru” (?), că doar

acesta este rostul mașinilor, să ne ușureze viața, iar noi să avem timp pentru *lucruri mai importante* (?) – oare care mai sunt acestea, să ne rugăm/să dam slavă lui Dumnezeu sau să ne ”distrăm” prin intermediul a tot felul de ”evaziuni” în ”paradisuri” artificiale, ficționale: livrești, mediatice, ludice, de fashion, gastronomice, turistice etc. etc.

Curând s-a pus și întrebarea despre cine este la ”butoanele” mașinilor de căutare, cine sunt ”zeii” care văd care sunt dorințele, poftele ”mulțimilor”/masselor de cuplați la rețea (mental, sufletește, spiritual...) și încotro merg sau pot fi conduse/manipulate acestea ? Ce noi patimi pot fi propuse/oferte consumatorului de iluzii...? Chiar și nemurirea ar putea fi propusă, desigur într-o formă mai fake sau mai virtuală. De fapt, întreaga ocupare a minții prin (aparent) nesfârșitul labirint virtual de fake-uri ne învăluie într-o ”lume” virtuală, o ”realitate” virtuală, cum se mai spune, în care petrecând timp îndelungat – timp important, esențial pentru interioritatea noastră, pentru ființa noastră – începem să ne obișnuim, să ne-o apropiem ca pe o realitate acceptabilă, comodă, ”firească” (?).

”post-media”

Neputând ”bate” realitatea *reală* (creată de Dumnezeu într-un mod ce depășește mult ”știința” omenească) în ceea ce privește *realitatea* sa, realitatea virtuală, făcătură (fake), iar nu Facere/Creație dumnezeiască, propune o altă abordare, cea a creativității pseudo-demiurgice, în care combinatorica numerică de impulsuri/biți/pixeli poate înșela până la a nu mai putea deosebi simțul fake-ul de realitatea realmente firească.

Și acum putem înțelege de ce ”*post-media*” ? Pentru că *mediile* care ne proiectează tehnologic această realitate fake asupra simțurilor noastre nu mai sunt ”medii” care *mediază*, care mijlocesc transmiterea de conținut (cu adevăr și relevanță) între emițător și receptor. Cu rol și scop cu totul schimbat. ele determină și chiar ”crează” conținut, ba chiar mai mult, mediile înseși devin și sunt un conținut, altul și altfel decât ceea ce emițătorul ar propune, cu bune/sincere (?) intenții sau nu... ”Mediul este mesajul”, formula atribuită lui Marshall McLuhan, devine întru totul ”realitate”. Realitatea de ”dincolo” de mediu nu mai contează, contează ”realitatea” de dincoace, care poate fi factice (fake), falsă, ceea nu mai contează dacă este după placul nostru... Ne ”creăm creativ” (de fapt este vorba doar despre imaginație combinatorică a unor elemente pre-Create) ”realitatea” care ne convine, oarecum înlocuind fereastra/hubloul navei cosmice sau (sub)marine (de care oricum nu putem trece fără a ne periclita existența fizică) cu *ecranul* pe care putem ”pixel-a” digital și potențial orice imagine dorită. Și precum cu văzul, la fel și pentru auz, putem sintetiza orice ”realitate” sonoră dorită, râvniată. Despre chimia gustului sau/și mirosului nici nu mai trebuie să vorbim la câte ”drog-herii” avem, la fel ca despre jucăriile cu care ne-am obișnuit să ne satisfacem pipăitul încă din copilărie.

Mai trebuie spus că (pseudo-) ”realitatea” fake își trage o sevă perversă din folosirea *cuvântului*, și doar ulterior din imagine, sunet și (fak)E-uri de gust/miros/pipăit, pentru că, nu-i așa, accesăm orice serviciu internet tastând mai întâi unul sau mai multe cuvinte, după ce și după cum am fost încă din copilărie alfabetizați ? Dar, stăpânind foarte precoce cititul-scrisul ”literii”, oare ne-a învățat cineva (suficient) și

discernământul/deosebirea duhurilor ? Nu se dă o armă puternică, cu un mare potențial de ucidere unui copil incapabil de responsabilitate matură, ci doar unui om întreg la minte, care a trecut proba majoratului. Iar "litera" nu este automat înțelepțitoare, pentru că ea "ucide" dacă lasă să pătrundă în mintea copilului/tânărului necopt și fără învățator duhuri ale răutății (de altfel foarte "imagistice") și nu Duhul care "face viu" (2Cor.3,6). Și așa copilul premiant de cât de cursiv de automat știe să citească și să memoreze litere poate rămâne complet dezarmat și vulnerabil în "răzbiul nevăzut" al mântuirii sufletului său, ființei sale. Pentru că științele doar simțuale/materiale ale literelor vin la pachet cu orbirea sufletească a duhului mândriei, a îngâmfării de prea multă deșteptăciune și progres față de părinți și învățători... Dar cât de tragică este, prin uciderea în suflet a oricărui părinte și/sau învățator, de fapt uciderea Părintelui și Învățătorului Celui veșnic !

Mai apoi, imagistica "gata mestecată" a mediilor și internetului nu mai constituie decât "încă un pas" în (pseudo-)satisfacerea tuturor nevoilor culturale și "spirituale" prin "ersatz-uri" corespunzătoare.

Relativizarea lucrurilor a pregătit și ea situația actuală, prin pervertirea unui sens mai original al *relativ*-ului – privind *relația* lucrurilor cu un punct/sistem sau altul de referință (bine determinat sau definit) – atunci când "*relativ* la acela (eventual Acela)" a devenit relativ la orice, adică inclusiv la nimic. Marele fake a înlocuit relația (relativ) la referința cea dincolo de subiectivitatea labilă cu "relativitatea" oricărei poftă/chef, fără nici o legătură, mijlocire (mediere) cu ceva/cineva/Cineva.

ecranul

Cum funcționează post-media-tica (pseudo-) ”realitate fake” ? La modul concret, material, tehnic, este vorba despre folosirea *ecran*-elor. Astfel, fiecare om ar trebui să fie ”legat” la/de un ecran, sau să aibe atașat un ecran. Totul a prins viteză odată cu *ecranul* relativ comunitar al *cinematografului* de cartier, de acum vreun secol, atunci când, tot mai proletar și mai democratic, câteva sute de oameni se închideau vreo două ore într-o ”peșteră” întunecoasă, pentru o orgie de umbre (chinezești) alb-negru, mai apoi colorate, care să provoace evaziunea imagistică – sau imaginațională, pentru că ”mare și creativ și cultural” lucru este *imaginația*, de la Renaștere încoace (inclusiv renașterea imagisticii idolatre a păgânismului, ținută în frâu secole de-a rândul de o teologie a chipului zugrăvit în icoană) !

Apoi, odată cu *transmisia la distanță*, ”eterică” (așa părea mai ”abstract-spirituală”), a imaginii prin ”tele-viziune”, *ecranul* a devenit domestic, familial, fiecare familie cu un televizor, familie care astfel nu mai are nevoie să vadă obligatoriu ce vede toată ”parohia” cinematografică. Sâmburele sectar fiind sădit deja, urmează ”încă un pas”, câte un televizor în fiecare cameră (separată), pentru fiecare membru al familiei... Dar ”educația” întru dependența de minim câteva ore/zi de captivitate babilonică (oare nu este vorba despre un ”babilon” mental ?) prin *inter-mediul* ecranului casnic de televizor a durat câteva generații, ”epoca de aur” a televiziunii (la noi sunt cuprinși cei actualmente în vârstă de peste 40-50 de ani), progresând odată cu mijloacele tehnice (sateliți de comunicații, cablul tv, fibra optică) ce au diversificat oferta de

”conținut” spre zeci-sute de canale cu patimi selecționate într-o captivare (”captivi de vreo antenă” are legătură cu ”capturați” sau ”căzuți în capcană”, cum sunt capcanele pentru animalele ajunse la mila vânătorului, sau a pescarului), respectiv iluzie de pseudo-cultivare/imbecilizare cât mai eficientă, mai garantată, ca nu cumva cineva să mai scape, să se mai ”rupă” de ecran...

”Încă un (alt) pas” l-a constituit trecerea de la sutele de canale tv la *internet*, cu ale sale miliarde – ne dăm oare seama de câte ordine de mărime (ne-) am sărit ?! – pagini și canale video/audio etc., bașca rețelele nenumărate ”de socializare” – ce tragică ironie !, de fapt este vorba despre însingurare, înstrăinare de *celălalt*, fie El chiar Dumnezeu... Chiar când stăm în stabilimente, discoteci, baruri etc. cu chip de participare comunitară, adesea stăm doar conectați fiecare în ”rețeaua” (”plasă”, într-o traducere românească) zisă de socializare, dar care ne împiedică să ”socializăm”, pentru că deformați fiind de atâta însingurare mentală indusă tehnologic (în fapt, un alt fel de ”spălare a creierului”), chiar și când ni se pare că vorbim unii cu alții, de fapt noi tot în singurătatea imaginației proprii zăcem, fără să ne mai dăm seama, de prea multă exersare și împătımire zilnică. Ecranul este astfel doar cel mult o ”oglinză”, în care ne vedem mereu numai pe noi, nemalecunoscându-ne nici pe noi și crezând că cel din imagine este altul, în timp ce atât de departe de sufletul nostru este *celălalt*, semenul nostru, aproapele nostru, cel care este mai mult decât un microcosmos de necuprins, el fiind chip al tainei de necuprins a Celuilalt, a Creatorului, a Făcătorului a toate.

Dar ”progresul” este evident și ”stâpânii” sau ”slujitorii” rețelelor (specialiștii în prelucrarea socio-psihologică de *big data*) face ca inserarea ”in-formației” să nu mai fie simplu ”de

masă”, riscantă prin efecte colaterale, uneori adverse, ci să fie personalizată chirurgical...

Și cu aceasta ajungem la ”ultimul pas” (deocamdată ?), al ”*ecranului la purtător*”, al ecranului ”lipit” de ochiul fiecărei persoane nu prin vreo măiestrie chirurgicală (deși ne-am obișnuit cu ”minunile științei moderne”), ci prin ”lipirea” *sufletului* din spatele ochiului de ecranul dispozitivului pompos numit ”smart” – ”intelligent/deștept” – care ar trebui oare să ne uimească de atâta ”spiritualizare” tehnologică a celor dinlăuntru omului !?

Dar încă nu am înțeles ce înseamnă ECRANUL !?
Aici trebuie să ne întoarcem la înțelepciunea străveche a limbii și să ne aplecăm asupra subtilii (/parșivei) lucrări de corupere a înțelesului, a duhului cuvintelor, icoane ale Cuvântului și Duhului Dumnezeuiesc.

În limba română și în actualul idiom tehnologic de uz comun ”*ecran*” înseamnă ”*ceva (de obicei o suprafață luminată) pe care vezi (alt)ceva, prin interdiul unor imagini proiectate*”... dar, mai la originile cuvântului/termenului respectiv, *ecranul* servea tocmai la **ecranarea**, *împiedicarea* trecerii unor influențe periculoase (foc, radiații etc.) spre zona protejată (de ecran)...

Oare, prin imagistica însoțitoare, acaparatoare și adesea înșelătoare, ne ”protejează” sau ne împiedică ecranul post-modern să mai recepționăm, să mai ”vedem” – ceva sau pe cineva, chiar pe Cineva atât de important pentru noi ? – atunci când, ”aparent”, el, ecranul, pare a ne arăta, ca de pe un munte înalt, ”toate împărățiile lumii” (Luc.4,5) acesteia ?

Pentru noi creștinii, în ceea ce privește *mijlocirea* (problema *media-tică*), Mântuitorul nostru Iisus Hristos este

”pacea noastră, El care a făcut din cele două - una, surpând peretele *din mijloc* (s.n.) al despărțitului” (Efes. 2,14). Și cuvintele Apostolului neamurilor rămân până astăzi la fel de actuale în privința oricărei atitudini și comportament de factură ”mediatică” – adică de mediere, de mijlocire ”gură către gură” (2 Ioan 12; 3 Ioan 14), precum o Împărtășire euharistică între oameni și (întotdeauna) Dumnezeu, nu numai ca vreo oarecare ”socializare” și/sau ”comunicare”, ci ca un îndemn spre adevărată și sfântă *comuniune*: ”Vorbiți *între voi* (s.n.) în psalmi și în laude și în cântări duhovnicești, *lăudând și cântând Domnului, în inimile voastre* (s.n.)” (Ef.5,19).

Sibiu-București, decembrie 2019 – ianuarie 2020

Duhul comuniunii, comunicarea și duhurile comunicațiilor*

”Oare de ce n-a folosit Mântuitorul Iisus Hristos – la venirea Sa în lume acum două mii de ani – internetul de mare viteză, televiziunea multi-canal, sateliții de comunicații, transporturile de tot felul, dar mai ales cele aeriene etc. etc.”, adică mijloacele tehnice de comunicații și circulație globală de care este atât de mândră epoca noastră post-modernă ?

Cam așa suna o întrebare retorică pentru studenții teologi români mai pe la începuturile introducerii pe scară largă a internetului, în pragul mileniului XXI (1999), cu ocazia unui curs de inițiere în informatică finanțat din fonduri europene.

Și chiar dacă întrebările retorice nu cer neapărat răspunsuri, uneori acestea veneau, mai mult sau mai puțin spontane, mai mult sau mai puțin ”rumegate”, adică gândite: ”păi pe vremea aceea nu existau/nu erau încă descoperite și dezvoltate aceste mijloace tehnice...” – la care se putea aduce imediat o nouă (contra-)întrebare, între altele, precum ”păi atunci de ce n-a venit la *plinirea* tehnologică a vremii... ?” sau și mai grav, pentru legătura cu Dumnezeu, Mântuitorului, întrebarea ”de ce, El, Cuvântul lui Dumnezeu, prin Care toate s-au făcut, nu a umplut lumea de computere, tablete, telefoane și avioane, ca și internet peste măsură ?”, pentru ca totul să meagă

---

* Text publicat în “Îndrumător Bisericesc”, Editura Andreiana Sibiu, Anul 169 (2021), p. 259-264.

”strună” cu Propovăduirea Împărăției lui Dumnezeu, eventual prin promovarea și publicitatea adecvată a învățaturii și minunilor respective, inclusiv prin realizarea unui ”target” mai ridicat de ”fani” sau măcar ceva mai multe ”like”-uri... 12 Apostoli, dintre care unul cam puțin ”fidelizat” pare derizoriu în comparație cu milioanele, sutele de milioane sau chiar miliardele de utilizatori ”fideli” (un sens mai post-modern pentru tradiționalul ”credincioși”) ai diverselor servicii oferite de marile corporații de comunicații, comerț și transporturi globale.

Oarecum de neînțeles, Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, la venirea Sa între oameni *a cuvântat* doar simplu și direct către aceștia, față către față și „gură către gură” (2 Ioan 12), răspunzând întrebărilor, cuvintelor și nelămuririlor omenești, precum *”cine poate să se mântuiască?”* (Mat. 19, 25), uneori adevărind Cuvântul Său cu câte o schimbare minunată a legilor firii (privind viața, boala, moartea, stihiiile neînsuflețite...) și arătând astfel cât se poate de lămurit că El, Logosul Cel dumnezeiesc este Acela Care are stăpânire asupra ”tuturor celor văzute și nevăzute”, pe care de la început le-a temeinicit prin Însuși Cuvântul Său.

Deși am avut atâta timp în ultimele mii de ani și chiar prin orizontul veșniciei, parcă nu ne-am mirat și nu ne-am cutremurat încă îndeajuns noi oamenii, și împreună cu noi îngerii și chiar firea neînsuflețită, de taina neînțeleasă a îmbrăcării Dumnezeirii Atotputernice, Atotfăcătoare și Atotțiitoare, în firea neputincioasă și atât de golașă a omului creat, fie la Nașterea Sa din Fecioară, când cântărilor îngerești și darurile de aur, smirnă și tămâie ale magilor parcă greu se potriveau cu întunericul peșterii de dobitoace și fragilitatea

trupească a Pruncului amenințat de puterea oarbă a intereselor politice pământești care-I căutau pieirea – dacă nu se putea altfel, chiar prin nimicirea tuturor pruncilor vremii respective... – dar și la ceasul batjocoririi Cuvântului Întrupat, al Patimilor și al Răstignirii, când nu doar stihiiile s-au cutremurat, ci înșiși cei mai apropiați părtași ai Cuvântului s-au risipit înspăimântați de ”urâciunea pustiirii.... stând în locul cel sfânt”, deși aceasta mai dinainte ”s-a zis prin Daniel proorocul” (Mat. 24:15), până chiar la vremea Înălțării la Cer, când ”pe Hristos, Mijlocitorul între Dumnezeu și oameni, cetele îngerilor vâzându-L cu trupul în cele de sus, se mirau și cu un glas Îi cântau cântare de biruință” (Cântarea întâi a Canonului Înălțării).

În toate acestea, atât de greu de cuprins cu mintea, mai ales când aceasta este tulburată de atâtea (efecte de) lumini mincinoase, Dumnezeu S-a apropiat de om, de noi oamenii, întorcând firea omenească la starea cea dintâi, de la început, când Dumnezeu vorbea părintește cu primii oameni, strămoșii noștri, în Rai – adică pe atât de apropiat, pe cât este un Părinte, un Tată iubitor cu copiii Săi (Fac.1-3).

Dar lucrurile par uneori a se mai fi schimbat în istoria trecătoare a acestei lumi, prin insinuarea treptată între oameni, în ultimele secole și cu deosebire în ultimele decenii, ca o ciudată ispită și printre multe alte tentații, a credinței că ”mijloacele” tehnice de *comunicații* ar putea ajuta și chiar suplini sau înlocui *comunicarea* directă ”de la om la om”, ba chiar mai mult, ar putea-o amplifica, în sensul în care un om oarecare (și oarecum singur) ar putea transmite gândul său, intenția sa de a comunica ceva nu numai unui (alt) singur om oarecare, ci mult mai multora, sau chiar tuturor, ”urbi et orbi” !

Ideea nu ar fi chiar nouă, pentru că din timpuri străvechi

sau chiar din cele mai vechi timpuri, a existat și părerea că însemnări (*în-semn-ări*) ale unui om în ambientul material, accesibile trupește prin simțuri, ar putea păstra pentru cel ce le-a *în-semn-at* (fie și doar ca *semn-ătură*) sau ar putea chiar și transmite (și) altor semeni, înțelesuri, semnificații, gânduri și cunoștințe... E adevărat că atunci când respectivele însemnuri priveau transmiterea între oameni, era necesară o stabilire, o convenire a *înțelesului/înțelesurilor* elementelor de *semn-alizare*, fără de care nu ar fi putut fi vreo *comunicare* de înțeles *comun*.

Oarecum mai teologic, Însuși Dumnezeu, încă de la începuturi, a instituit o *legătură* între un pom cu un fruct material, accesibil prin simțurile trupești ale văzului, pipăitului, gust(at)ului... și ”*cunoștința* binelui și răului”, de care erau legate deja mari pericole pentru om, chiar de moarte, în cazul în care s-ar fi trecut de la (doar) *cunoștința* împărtășită oamenilor prin Cuvânt de Însuși Dumnezeu la gustarea trupească a fructului oprit de asemenea prin Cuvânt (Fac.2,9;16-17). Și posibila schimbare a înțelesului Cuvântului, prin lucrarea necuvenită a darului libertății acordate ființelor raționale s-a și vădit curând, atunci când primii oameni au fost amăgiți de duhul cel înșelător, care a ”interpretat” mincinos pentru oameni Însuși Cuvântul lui Dumnezeu, iar oamenii au *ales* înțelesul ispititor al respectivei ”interpretări” (Fac.3,1-6).

Mai departe, jocul labil al înțelesului/înțelesurilor asociate celor materiale a continuat într-o lungă istorie a străduinței de păstrare sau de pervertire a înțelesului/înțelesurilor celor materiale, de la ”vederea” prin cele create a Creatorului a toate, până la desfrânarea și robirea sufletească (spirituală) prin idolatrizarea celor materiale, trupești, simțuale, odată cu uitarea de Dumnezeu. Și aceasta s-a petrecut în pofida a nenumărate

legi omenești, care "legau" înțelesurile de "litera" (scrisă, *însemn*-ată și *semn*-ată a) legilor mereu convenite și mereu schimbate în adunări de înțelepți mai mult în cele lumești decât în cele cerești și *parla*-mente de "vorbitori", prea adesea însă departe de Duhul Cuvântului.

"Pentru că litera ucide, iar Duhul face viu" (2 Cor.3,6)... litera poate fi *văzută* cu ochiul trupesc și chiar *pipăită* când este încrustată în relieful pietrei – dar nu ca în Tabelele Legii înscrise de Însuși Dumnezeu (Ieș.32,15-16), ci în cele re-scrise de om, precum cele pe care Moise le-a re-în-scris (Ieș.34,22), după ce le-a sfărâmat, în furia sa, pe cele dumnezeiești (Ieș.32,19). Văzută și pipăită, litera se poate rupe sau despărți în sufletul omului de înțelesul ei cel bun, de Duhul credinței în Dumnezeu ("Fericiți cei care n-au văzut și au crezut" – Ioan 20,29), pentru a fi înlocuită de duhul îndoielii ("dacă nu voi vedea... și dacă nu voi pune mâna mea..., nu voi crede" – Ioan 20,25), ce vrea să ispitească, să experimenteze cunoașterea ("știința") lui Dumnezeu, spre o credință *mijlocită* de o "știință", o "cunoaștere" robită doar evidențelor și "interpretărilor" (libere, dar cât de cu adevărat spirituale ? ale) celor materiale și simțurilor trupești ale vederii, pipăitului, gustatului ...

Dar îndoiala și *mijlocirea* (sau mijlocirile) sunt și prilej de îndepărtare de Cel dintâi, prin introducerea unui mijlocitor creat, văzut sau/și nevăzut, care nu mai este neapărat dumnezeiesc, ba poate fi și rău, spre pierzanie prin ispitire, spre cădere prin folosirea necuvenită a darului vocii libere. Iar simțurile nu mai sunt întotdeauna mijlocitoare ale Revelației, ale Descoperirii dumnezeiești, ci adesea doar aduc "materialul" (despre care se uită că este creat tot de Dumnezeu) pentru imaginația fals demiurgică a omului rătăcit în propria îngâmfare

immanentă, a re-combinării de atomi sau alte particule materiale sau mentale, virtuale mai nou, fărăme ale Creației și ”nisip de joacă” pentru omul care și-a pierdut nevinovăția copilăriei, deși s-a infantilizat.

Și astfel *litera* de tot felul, neînsoțită de Duhul Adevărului și despărțită de Acesta, se aseamănă fructului oprit, *material* în partea văzută (pipăită și gustată..., prin simțurile deschise spre cele trupești), dar având *neascultarea* cea otrăvitoare ascunsă în partea nevăzută și prin aceasta eventual neobservată și neînțeleasă, ca la o amăgire a scamatoriei cu pretenție de minune, dacă se poate și ”științifică”, adică cu pretenție de știință/cunoști(i)nță/cunoaștere, ”că dă știință” (Fac.3,6), precum (oare ?) ”pomul cunoștinței” (Fac.2,9).

Obișnuirea neînțelegătoare cu litera tot mai ruptă până și de *manu*-scris (de mâna *omului* adică) și trecută sub jugul impersonal al (tehnicii/tehnologiei) tiparului mecanic s-a înțelenit și învârtoșat apoi tot mai mult în ultimele secole tot mai seculare și mai progresist științifice, încât am ajuns să ne trezim, fără să mai simțim (adică orbi, fără gust și fără miros...), îngropați în sfărâmurile literelor, în biții și pixelii unei făcături (fake) de ”lume” numerică/digitală/virtuală, atât de neadevărată în falsa ei nouă ordine, dar de fapt atât de învechită în amăgirea de la începuturi... Și ne-am rătăcit astfel în pustiul *comunicațiilor*, în care bântuie nevăzute (că doar nu sunt trupești) și amestecate bune cu rele, și ispitele ”duhurilor răutății” (Ef.6,12) de tot felul...

De aceea, **comunicațiile** (fie și post-moderne) **nu sunt comunicare și cu atât mai puțin comuniune**. *Comunicațiile* sunt doar conexiuni mecanice, electrice, electronice etc., cu ancorare materială, oricât de ”eterice”, numerice sau digitale s-ar

avea pretenția de a fi – în care discernământul spiritual se ”declanșează” și ”funcționează” cel mult întâmplător, deoarece discernământul spiritual, ”deosebirea duhurilor” este darul exclusiv al ființelor spirituale aflate în trezvie, în Harul Duhului Sfânt.

Iar nivelul următor, dacă se poate spune așa, care se ridică peste comunicațiile haotice în fond, este cel al *comunicării*, în care discernământul se naște și există în/prin dialogul a doi sau mai mulți care comunică, spre înțelegerea cât mai curată și mai adevărată a duhului celuilalt/celorlalți, pentru a ajunge la împlinirea chemării noastre, a tuturor, a celor făcuți ”după chipul și asemănarea” lui Dumnezeu (Fac.1,26-27), adică la *Comuniunea* cea veșnică în Harul Duhului Sfânt, după chipul ”Sfintei și Celei de o ființă și de viață făcătoarei și nedespărțitei Treimi”.

Pentru că, dincolo și mai presus de toate înțelesurile duhurilor netrupești ale *comunicațiilor*, atât ale celor slujitoare, înțelegătoare, ascultătoare și cuvenite, dar mai ales ale celor atât de depărtate (mai depărtate decât cerul de pământ) și neînsuflețite de Duh ale celor răzvrătite, neascultătoare și prin aceasta cu totul neînțelegătoare... și chiar dincolo și de cuvintele *comunicării* omenești suntem chemați la Praznicul împărătesc, la Cina cea de Taină a *Comuniunii* în Împărăția lui Dumnezeu, în care Însuși Duhul cel Sfânt al Cuvântului lui Dumnezeu Se descoperă descoperind Taina Dumnezeirii în tot necuprinsul Său.

Sibiu, noiembrie – decembrie 2020

Scrieri foarte mici*

Tinerete și Speranță

(2004)

Tineretea este vârsta speranței - speranța pentru împlinirea tuturor visurilor.

Tineretea este și vârsta primelor *încercări* ale omului - după ieșirea din copilăria lipsită de griji, apărată prin grija părinților. Însă încercările înseamnă de cele mai multe ori tentații, aproape întotdeauna primejduind ființa noastră, tentații cărora trebuie să le rezistăm, pentru a ne feri de distrugere pe noi și pe cei apropiați nouă. Aceasta înseamnă de fapt și începutul asumării (responsabile a) condiției de om.

Și mai ales tineretea înseamnă *iubire*, ce va trebui cu greu apărută de întinare și moarte.

Dacă nu am aflat încă, foarte curând va trebui să descoperim că nimic din toate acestea *nu vom reuși singuri*, și mai ales fără *Dumnezeu* - pentru a rămâne oameni.

---

* Textele grupate sub acest titlu au fost concepute (tematic) pentru a prefăța *Caietul de cântece* al Forumului "Tinerete și Speranță", organizat anual în ultima săptămână a lunii iulie la Mănăstirea Brâncoveanu-Sâmbăta de Sus de către AOLN (Asociația Ortodoxă pentru o Lume Nouă - Sibiu), începând cu anul 1999.

Darul cântării

(2007)

Oare de ce cântăm ?

Sau, măcar, de ce ne place să ascultăm câteodată muzică ?

Vorbirea prozaică pare astăzi de ajuns pentru cei "deștepți", care transmit sau manipulează doar informație. E greu de imaginat vreun bancher, politician sau bussines-țar care să cânte, iar când "cântă" de nevoie vreun imn totul sună atât de *fals*, la propriu și la figurat.

Înțelepții din vechime spuneau că muzica este un dar al zeilor pentru oameni, iar Părinții Bisericii au mai făcut doar o corecție, arătând că duhurile îngerești îl descoperă în inspirația cântării pe Dumnezeu – Cel Căruia numai Lui i se cuvine, cu adevărat, cântare adevărată de laudă.

Însă Dumnezeu este bun și drept, adică este plin de iubire. Și de aceea a dat darul cântării doar celor slabi și buni: păsărelelor (păsările de pradă nu cântă !), copiilor, mamelor și bunicilor, geniilor „nebune“ pentru lumea aceasta și celor „morți pentru lume“, cum sunt monahii.

Pentru că în cântarea cea adevărată se împărtășesc într-o lumină adevărată nu numai bogățiile și bucuriile trecătoare ale lumii acesteia, ci și cu nesfârșit mai mult decât acestea... adică bogăția de necuprins cu mintea și fericirea neînserată a vieții veșnice în Împărăția lui Dumnezeu.

Așadar, *să cântăm* – cu adevărat – și *să ne bucurăm*... cu

adevărat ! Dar, suntem liberi să alegem.

Zece ani de „Tinerețe și Speranță, pentru veșnicie

(2008)

Între cei 70-80 de ani din viața unui om, 10 ani pot să pară relativ „puțini”, sau „mulți”, după bătrânețe, sau după tinerețe.

La scara istoriei 10 ani pot reprezenta uneori o cantitate neglijabilă, dar pentru veșnicie oare ce înseamnă ?

10 ani de necazuri pot părea nesfârșiți, iar 10 ani de fericire pot trece ca o clipă – dar aceasta este o clipă de veșnicie.

10 ani de tinerețe și de speranță cu siguranță sunt o comoară ce nu poate fi prețuită, decât poate numai cu prețul veșniciei – pentru că sunt o poartă către veșnicie.

Iluziile deșarte sau spaimile neputinței și chiar ale neființei nu pot învinge tinerețea veșnică a speranței. De aceea, cei trecuți – ce *trecere*, ce Paști ! – prin Botezul de foc al speranței dobândesc tinerețea veșniciei.

Să pregustăm acum prin speranță veșnicia tinereții, pentru că aceasta este un chip adevărat al Împărăției.

„despre oameni”

(2009)

Oameni.

„Oameni și oameni”. „Ne-oameni”. „Oameni ?”

Dar cei eliminați dintre „oameni” de semenii lor ?!

Vrednicia și nevrednicia de a fi om ...

Care sunt încercările care probează calitatea de om, care certifică identitatea umană ?

Apropele și dușmanul, ucigașul și eroul, bogatul și săracul, frumosul și urâtul, slabul și puternicul, „a fi și/sau a nu fi” ... cel iubit ? Adevărul și minciuna omului, despre om...

Să aprindem o făclie și să căutăm un om între mulțimi, chiar dacă e ziua în amiaza mare ? Însă fără el, celălalt, om și semen al meu, mai pot fi și eu om – sau nu ?

În cărți, ca și în morminte, găsim doar urme...

Dar dacă Însuși Dumnezeu, Fiul lui Dumnezeu S-a făcut și El Om, Fiul Omului, pentru noi,

cât de neasemănat de însemnat trebuie să fie totuși omul, pentru ca să fie icoană văzută a Dumnezeirii și sălaş al chipului și asemănării lui Dumnezeu !

Ecce homo ! Iată omul !

Credință și încredere

(2010)

Care este deosebirea și care este înrudirea termenilor de mai sus... ?!

La o prima vedere, în prezent se pare că este rezervată **Credința** “încrederii” în Dumnezeu, iar **încrederea** este utilizată mai ales pentru relațiile cu ceilalți oameni...

Este adevărat că mai există și situații de folosire reciprocă oarecum sinonimică, în care se poate “jura *credință*” unei persoane, unei instituții etc. sau se poate declara că “demn de *încredere*” mai este doar Dumnezeu, după ce atâția dintre oameni ne-“au înșelat încrederea”... În această perspectivă *credința* este rezervată situațiilor mai solemne, iar *încrederea* este de uz mai curent... Și atunci poate nu ar fi chiar o mare nenorocire dacă *încrederea* ar mai fi “înșelată” câteodată, dar în cazul credinței lucrurile par a sta mai serios... Pentru că pare foarte grav să “crezi” într-un om, într-un “guru” eventual, într-o idee, într-o instituție sau chiar într-o “credință”, în care să-ți investești întreaga ființă și să descoperi la un moment dat că este vorba doar despre (încă) o minciună și/sau o rătăcire... Așadar și totodată, *credința* ar presupune o implicare personală mult mai profundă, existențială...

După aceste deosebiri de nuanță, care ar fi și *legătura* de sens, de înțeles, între *credință* și *încredere*, sugerată în limba română de rădăcina etimologică “cred” ?

Se poate curând descoperi că *încrederea* mai comună își are obârșia și izvorul în *credința* dumnezeiască. Mai putem fi siguri de credința noastră în Dumnezeu dacă ne slăbește încrederea în semenii, după mai multe experiențe de înșelare “omenească” a încrederii ?

Dar să nu uităm că încrederea este legată și de *iubire*. Ce mamă sau părinte își va pierde vreodată încrederea în fiul iubit, ori de câte ori acesta se va fi dovedit nedemn de încredere ? De aceea, dacă ar fi să parafrazăm cuvintele Sfântului Ioan Evanghelistul: “cel ce nu iubește pe fratele său, pe care l-a văzut, pe Dumnezeu, pe Care nu L-a văzut, nu poate să-l iubească” (I Ioan, 4,20), dacă nu suntem capabili să avem încredere în fratele nostru, nu vom fi capabili nici de credință adevărată în Dumnezeu. Pentru că “înșelarea” eventuală și momentană a încrederii poate fi nemăsurat răscumpărată de întoarcerea și de efortul celui alt de restabilire a încrederii... Să-și fi pierdut Sfântul Mucenic Ștefan vreo clipă încrederea în Saul, cel care era părtaș la uciderea sa, dar care mai apoi va deveni Sfântul Pavel, “Apostolul neamurilor” și de asemenea mucenic al credinței ? Sau, mai ales, chiar Însuși Mântuitorul nostru Iisus Hristos, oare nu ne dă pildă de dumnezeiască încredere – de fapt dumnezeiască credință – atunci când le încredințează Duhul Sfânt, Sfintele Taine și propovăduirea Sfintei Evanghelii celor care, părăsindu-l în vremea Patimilor și a morții Sale, se arătaseră prea puțin demni de încredere, dacă nu-și manifestaseră chiar la modul cel mai fățiș *neîncrederea* (sau *lipsa de credință*), precum Sf. Apostol Toma (“necredinciosul”) ?

Prin încrederea și credința în celălalt, în care se străvede Celălalt, ne dovedim de fapt *umanitatea*, în sensul dumnezeiesc

al “chipului lui Dumnezeu” după care am fost făcuți și ca “prosopon”, adică ființă a cărei “față” are nevoie de “fața” celuilalt pentru a exista, numai împreună posibil, prin iubire și credință, în veșnicia Împărăției lui Dumnezeu.

Bucuria

(2011)

„Omului care este bun înaintea lui Dumnezeu, Dumnezeu îi dă înțelepciune, știință și **bucurie**” (Ecclesiastul 2,26). Darurile cele dumnezeiești sunt veșnice și, nu trebuie uitat, sunt date omului ca Daruri. Bucuria face parte dintre aceste Daruri și, ca toate darurile – și mai ales Darurile lui Dumnezeu – nu are preț, așa încât nu poate fi cumpărată (sau vândută), poate fi doar dăruită mai departe.

O problemă a noastră cu bucuria, ca și cu celelalte nenumărate Daruri ale lui Dumnezeu, poate fi aceea să vrem/dorim uneori – sau adesea – să le controlăm sau ne închipuim că putem să le tratăm după legile economiei de piață sau după vreo altă modă trecătoare a gândurilor oarbe – și triste în fond – care ne bântuie în unele momente al istoriei noastre personale sau mai generale. Dacă însă ne pierdem cumpătul și simțul adevărat/curat al bucuriei, atunci putem să ne înglodăm în tot felul de caricaturi – deosebit de efemere – ale bucuriei. „Bucurii” păcătoase, „bucurii” mincinoase, perverse, toate cele de felul acesta ne pot ucide sufletește, definitiv... sau... până atunci când Îngerul Domnului ne aduce o rază de lumină care să „întoarcă”, să prefacă chipurile cele căzute ale bucuriei, să le schimbe înțelesul sau să le descopere adevăratul înțeles, acela de a fi doar umbre ale mării și adevăratei **Bucurii**... Însă aceasta din urmă este prea puțin „agățată” de cele „văzute” și atât de

supuse schimbării și pierii, ea fiind mai ales o problemă a Duhului, a rodirii Acestuia în ființa noastră... căci „roada Duhului este dragostea, **bucuria**, pacea, îndelungă-răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința” (Epistola către Galateni a Sfântului Apostol Pavel 5,22).

Și „nu este bucurie mai mare decât **bucuria inimii** (Cartea înțelepciunii lui Isus, fiul lui Sirah - Ecclesiasticul 30,16), pentru că acolo, în inima ființei noastre se sălășluiește, din veșnicie și pentru veșnicie, pricina și Pricinuitoarea oricărei Bucurii, Cuvântul Dumnezeuului celui viu, prin care și după a Cărui chip și asemănare am fost creați dintru început.

În sfârșit, **bucuria** adevărată este semnul libertății, a libertății adevărate, care, plină de iubire, de iubire adevărată, ține seama de libertatea și bucuria celuilalt, a semenului nostru, oricare ar fi și oricât de bun sau de rău sau de altfel ar fi el. Pentru că bucuria adevărată, veșnică și dumnezeiască nu poate exista în singurătate, ci doar în împărtășire și comuniune a bucuriei. Pentru că bucuria este un alt nume al mulțumirii, dar nu al mulțumirii de sine, al mulțumirii (self) suficiente și (pseudo) „bucuroase”, ci al mulțumirii adevărate, al Mulțumirii „pentru toți și pentru toate” aduse Dăruitorului a toți și a toate. Și poate de aceea, pentru *mulțumirea* dumnezeiască pe care ne-a descoperit-o cândva Însuși Cuvântul lui Dumnezeu, am preluat în limba română un cuvânt dintre cuvintele limbii Noului Testament: *Evharistia*.

”**Să ne bucurăm, așadar - *Gaudeamus igitur !* -** cât încă suntem tineri, (**dar nu !**) fiindcă după o tinerețe agitată și o bătrânețe îngreunată, țărana ne va avea pe toți, (iar) viața ne este scurtă (și) va fi terminată prea curând, (căci) moartea vine fulgurator, atroce ne agață în ghearele ei (și) nimeni nu-i cruțat

de aceasta”, ci, într-o adevărată lectură existențială și prefacere/convertire duhovnicească, **„Bucurați-vă pururea** (dar, totodată și la fel,) Rugați-vă neîncetat. Dați mulțumire pentru toate, căci aceasta este voia lui Dumnezeu, întru Hristos Iisus, pentru voi. Duhul să nu-l stingeți. Proorociile să nu le disprețuiți. Toate să le încercați; țineți ce este bine. Feriți-vă de orice înfățișare a răului. (Și) Însuși Dumnezeuul păcii să vă sfințească pe voi desăvârșit, și întreg duhul vostru, și sufletul, și trupul să se păzească, fără de prihană, întru venirea Domnului nostru Iisus Hristos.” (Epistola întâia către Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel 5,16-22)

Inițiativa... cea bună...

(2012)

O parafrază după un cuvânt al Părintelui Galeriu despre spiritul creator ar suna cam așa: „dacă Dumnezeu a avut *inițiativa* de a crea toate cele existente, iar noi oamenii am fost făcuți după chipul și asemănarea Sa, în virtutea acestui fapt s-ar cuveni să avem și noi oamenii *inițiativă*... implicit creatoare“

Un alt silogism teologic în privința *inițiativei* ar fi acela că dacă Dumnezeu este bun și plin de iubire, în consecință toate inițiativele Sale privind creația au fost și sunt bune și pline de iubire.

În ceea ce ne privește – și în această privință – istoria căderilor noastre în ispite/tentații străine de chemarea noastră originară ne-a arătat că noi oamenii suntem capabili și de inițiative nefericite, proaste sau rele – alături de posibile, desigur, inițiative bune, laudabile.

Cam pe-aici se joacă și întreaga noastră existență (EXISTENȚĂ), în a alege între inițiative bune și rele, pentru că o aparentă a treia alegere, aceea de a nu avea nici o inițiativă este de fapt tot o inițiativă – aceea de a nu avea o inițiativă – care de asemenea poate fi bună sau rea, după caz/după situație...

La tinerețe, exuberanța firească a vârstei face ca orice inițiativă să pară bună, chiar dacă nu totdeauna este cazul, în

schimb, la bătrânețe, exercițiul trecut al proastelor inițiative proprii (și verificate prin consecințe) poate bloca aproape orice inițiativă nouă, ca o altă față a morții tot mai apropiate. Problema rămâne atunci de a putea deosebi și în cazul inițiativelor pe cele bune de cele rele – ceea ce uneori este foarte greu în momentul „de început” al inițiativei, când încă nu s-au copt „roadele”, nu s-au descoperit consecințele inițiativelor noastre.

La fel de adevărat este însă și faptul că inițiativele, mai ales cele bune și chiar dacă ele însele constituie niște „începuturi”, pot fi pregătite cu grijă, pentru o mai mare siguranță a rezultatelor bune. Astfel, o inițiativă bună la modul mai general, ca o „inițiativă-mamă a inițiativelor”, pregătitoare pentru alte inițiative – de asemenea bune, cel puțin în intenție – este aceea de a încerca, clipă de clipă, să fim mai buni, nu numai din punctul de vedere al performanțelor de vreun fel sau altul sau de orice fel, ci în înțelesul cel vechi al cuvântului „bun”, al *omului bun*, cel în care se străvede chipul cel adevărat al omului, cel dumnezeiesc, cel care mai greu ar avea inițiative nechibzuite și, implicit, rele...

De asemenea, s-a mai putut observa că inițiativele „ușoare”, ușor de luat și „fără grijă”, adesea sunt cele mai nefericite, aducătoare de probleme și de „griji” mai târziu. Celelalte, inițiativele bune, de asemenea s-a observat că, de asemenea adesea, sunt dificile și „pline de griji” de la început, dar continuarea lor este „sănătoasă” și fericită.

Așadar, să fim „plini de inițiativă/inițiative”, dar nu de inițiative luate în singurătatea aducătoare de rătăcire, ci în comuniunea sfătuirii după chipul Sfatului celui dumnezeiesc, cel după care am fost făcuți, după chipul Sfintei și celei de o

ființă și de viață făcătoare și nedespărțitei Treimi.

„Tinerete și Speranță”

(2013)

Atunci când, în urmă cu 14 ani, în anul 1999, un grup de tineri încerca să organizeze prima ediție a unui „Forum” pentru tineri la Mănăstirea „Brâncoveanu-Sâmbăta de Sus”, s-a pus și problema unui generic, a unui titlu atrăgător în special pentru tineri, capabil să exprime în puține cuvinte „ceva” important, o idee importantă pentru acel moment și, dacă se poate, chiar dincolo de acel moment.

Fiind vorba despre un „Forum” adresat tinerilor, adică despre un loc de întâlnire și de manifestare a acestora, prima parte a genericului a fost destul de ușor de descoperit: **„tineretea”** implicită a participanților.

Însă se simțea nevoia de încă ceva, ceva care să caracterizeze cât mai potrivit posibil tineretea participanților de atunci, dar și de mai târziu. În 1999 se împlinea un deceniu de la „revoluția română”, schimbarea care, prin prăbușirea oprimării sistemului comunist, adusese un suflu deosebit de puternic de libertate – libertate a exprimării, a acțiunii, a mișcării. Europa și lumea întreagă se deschideau mai ales tinerilor și chiar dacă integrarea europeană a României părea atunci încă departe, părea totodată un țel vrednic de a se dori a fi atins, deoarece aducea o mare **speranță**, o speranță de mai bine în viitor.

Astfel, a părut tinerilor organizatori de atunci potrivită

alăturarea, în titlul generic al Forumului de la Sâmbăta, a „tineretii și speranței”, ca exprimându-le suficient de bine aspirațiile. Și acest titlu generic a rezistat apoi trecerii anilor, chiar și atunci când, treptat, mizeria și derizoriul, care au ocupat centrul vieții politice și mediatice, au început să erodeze grav și așteptările de la început. Ba chiar **speranța** a început să-și vădească potențialul profund, legat de însăși ființa omului – a fiecărui om. Pentru că, mai ales în momentele grele, speranța rămâne vie, „speranța moare ultima” și „omul, cât trăiește, speră”.

De fapt, este vorba despre ceva esențial, fundamental pentru om, ceea ce a făcut ca teologii să așeze speranța (sau nădejdea) între cele trei virtuți teologice, alături de credință și iubire (sau dragoste). Desigur, nu este vorba aici despre vreo clasificare sau speculație doar teoretică, ci este vorba despre ceea ce „theo-logosul”, Însuși Cuvântul lui Dumnezeu a redescoperit omului, referitor la viața și destinul său – aceea de a fi creat după „chipul și asemănarea lui Dumnezeu” și menit vieții veșnice și fericirii în Împărăția cerurilor.

Cât de îndepărtate par acestea de „speranțele” mărunte ale vieții de zi cu zi, unde „speranța de mai bine” se definește cel mai adesea doar ca „speranța de a avea o casă sau o mașină grozavă (iphone, mercedes etc.)”, „speranța la mai mulți bani (cu distracțiile aferente...)” sau „speranța reușitei în dragoste...” ce fel de dragoste ?!

Dar „speranțele înșelate” în mod repetat și insatisfacția inevitabilă a „împlinirii speranțelor” meschine ne aduc aminte, ființial și (la fel de inevitabil) teologic, că suntem chemați la o speranță mai mare, mai adevărată, legată ca o ancoră tare de înaltul cerului, de cele dumnezeiești, oricât de

îndepărtați sau de prăbușiți în „adâncurile mării acestei vieți” am fi.

Dincolo de orizontul entropic al decrepitudinii în viața noastră „văzută”/lumească/trupească, darul sau **Harul dumnezeiesc al speranței este** așadar **tinerețea veșnică** a părții noastre „nevăzute”, dar nemăsurat mai însemnate, a sufletului nostru, cel care nădăjduiește la fericirea și nemurirea întregii noastre ființe și a tuturor, în Împărăția iubirii nemărginite a lui Dumnezeu.

Echilibru

(2014)

Sus, acolo undeva foarte sus, între cer și pământ, omul trebuie să reușească o mare ispravă (/performanță, pentru cei mai neologişti), omul trebuie de fapt să reușească *isprava vieții sale*, la modul cel mai propriu cu putință. Aflată la o înălțime foarte, foarte mare, acolo de unde căderea aduce moartea cu desăvârșită siguranță, în fața omului se arată o cale foarte îngustă, cât se poate de îngustă, cât o funie, pe care omul nu poate merge decât înainte, pentru ca să treacă, și să ajungă de partea cealaltă a hăului de dedesubt, către o țintă aflată uneori mai aproape, alteori mai departe, după lungimea, atât de diferită, a fiecărei funii.

Echilibristul se simte uneori foarte singur, pentru că, aflat atât de singur pe funia numai a sa, numai de el depinde reușita *trecerii* (/pasaj/Pasha/Pasti), cu multă grijă, sau eșecul prăbușirii mortale.

Altfel privind lucrurile, nu ar fi chiar atât de singur, pentru că jos, acolo departe, lipiți de târâțul obișnuit pe pământ, atât de sigur, este o mulțime mare care așteaptă să vadă ce se va întâmpla cu omul care încearcă marea trecere la înălțime.

Iar deasupra, și mai departe, se află cerul, uneori parcă atât de departe și atât de nesigur, mai ales atunci când îl privești de jos, de pe pământ.

Unii dintre privitori, poate din ciudă pe spaima adâncă de a nu fi ei în situația celui aflat la încercare, îl judecă pe cel de sus, spunând că ar fi putut să-și aranjeze vreo plasă de siguranță pe dedesubt, sau ceva alte funii, tot de siguranță, ca să nu mai fie așa de înspăimântător de periculoasă încercarea. Dar el știe că aceasta ar însemna să trișeze, pentru o reușită neadevărată și astfel fără valoare.

Desigur, la început, atunci când s-a pregătit sub îndrumarea altor echilibriști, supraviețuitori încercați ai trecerii pe funia îngustă, a avut și plase și funii de siguranță, ținute cu mâini sigure de cei care-l asistau. Și trecerile cumiți de exercițiu le-a făcut de multe ori, până la a căpăta siguranță suficientă în mersul pe funia îngustă. Dar de acum, asistenții îl mai pot ajuta doar la primii câțiva pași mărunți, când îl mai pot trage înapoi, și poate la ultimii câțiva pași, atunci când ceilalți îl mai pot apuca și trage înainte, la loc sigur.

Acum, în clipa mării încercări adevărate, cu el nu mai este decât amintirea mută a înaintașilor săi, cei care au reușit și cei care s-au prăbușit. Fiecare dintre aceia avusesese sau își dezvoltase un stil propriu de trecere. Unii erau foarte calculați în mișcărilor lor, dintre aceștia chiar prea calculați – dar cu toate acestea fiind și printre ei unii care se prăbușiseră – alții păreau cu totul inconștienți și cu toate acestea unii dintre ei trecuseră, probabil dintre cei care erau mai încrezători sau prea încrezători, la fel, între cei „inconștienți” aflându-se și dintre cei care trecuseră și dintre cei care căzuseră, cu toții ducând cu ei taina propriei reușite sau nereușite.

Acum trebuie să fie atent mai ales la suflarea vânturilor, printre care să se strecoare, fără ca acelea să-i strice echilibrul – vital. Deși a căutat să aleagă momentele de

acalmie sau de vânt constant, previzibil, oricând o suflare neașteptată, mai puternică sau mai slabă, neregulată și imprevizibilă, dintr-o parte sau alta, adică din stânga sau din dreapta, îl pot afecta în mersul său, pe funie. Suflările din spate sau din față sunt mai puțin periculoase, pentru că sunt pe axul funiei și, la exercițiile în vederea unor posibile accidente, acestea erau cel mai ușor de reparat, căderea fiind atunci încă pe funie.

Și cu lumina este o problemă. Lumina prea puternică din față poate să orbească sau măcar să obosească, chiar dacă la început pare să ajute. Dar și luminile din alte direcții pot fi periculoase, prin umbrele înșelătoare pe care le provoacă. Oricum, ziua este mai ușor de avansat, noaptea aproape imposibil și este și deosebit de periculos. Deci, trebuie cumva găsit acel ritm al mersului înainte, nici prea repede, încât să fie nesigur, dar nici prea încet, încât să te apuce noaptea pe funie, înainte de a ajunge.

În sfârșit, funia pe care trebuie să se meargă. Aceasta poate fi cumpărată sau căpătată de-a gata, de la cei care spun că ei au trecut peste prăpastie și deci funia lor este încercată. Dar unii mint, și unii chiar mint atât de bine, încât minciuna lor poate să pară unora mai adevărată decât adevărul și funia lor urmează să se rupă, ducând către moarte sigură... – deși ofertanții respectivi arată atâta dragoste și grijă, fățarnică... Până la urmă, alegerea rămâne a celui care urmează să meargă pe funie, între bine și rău, între adevăr și minciună, între viața și moartea pusă în față sau ascunsă în oferte... Unii au ales să-și facă singuri funia – și dintre aceștia unii au reușit, iar alții nu...

Sus, între cer și pământ, omul, cu echilibrul său fragil,

încearcă să meargă înainte, pe funia atât de subțire, a vieții...

Despre VALORI

“unde este comoara ta, acolo va fi și inima ta” (Mat.6,21)

(2015)

Într-o lume atât de mereu tot mai nouă, tot mai post-modernă, înțelesul „valorilor” pare foarte la îndemână uneori, acestea părând să aibe cel mai adesea un corespondent în „bani”, un semn al valorii la purtător – acesta din urmă, ca proprietar al banilor, atât de versatili vis-a-vis de valori, putând ușor să-i schimbe pe/cu diverse valori, necesare, sau nu.

Însă, „pentru liniștea Dumneavoastră” – și a noastră, în general, pentru că iată, și *liniștea* (cea mai generală, interioară) pare să fie câteodată o valoare de dorit, în neliniștea schimbărilor lumii contemporane („Căci chipul acestei lumi trece” – 1 Cor.7,31) – suntem nevoiți să fim mai ales neliniștiți de schimbarea și nesiguranța „zilei de mâine” deoarece și banii sunt „jucați la bursă” și-și schimbă valoarea îngrijorător de imprevizibil la „bursa valutară” – până acolo încât după vreo 10-15 ani abia dacă mai poți cumpăra vreo pâine cu banii „denominați” (= *de-valorizați* !) de vreo 10.000 de ori și cu care mai înainte cumpărai o mașină sau chiar un apartament...

Prin urmare „diversificați-vă plasamentele”, după cum spune o „vorbă de duh” financiar/economic, adică banii trebuie schimbați/investiți cu/în alte valori, mobiliare sau

imobiliare, respectiv alte valute, proprietăți, metale prețioase, eventual opere de artă (realativ) consacrate etc. Este adevărat că „liniștea“ noastră se duce „de răpă“ odată cu *grija* inevitabilă a gestionării/păzirii *averii* „cu pricina“ față de atâtea riscuri reprezentate de crize, calamități, războaie, hoți, escroci mai individuali sau mai instituționali etc.

În sfârșit, dacă totuși după vreo criză generală („crah“) sau personală suntem „dărâmați“ cu totul din punctual de vedere al “valorilor” înșelătoare în care ne-am pus nădejdea și dacă nu suntem tentați să intrăm sau să fim angrenați din nou într-un alt/nou ciclu al amăgirii *zidire-dărâmare* (adunare de/spre „praf“), putem avea șansa să *ne venim în fire*, în firea noastră adevărată și să descoperim *alte valori*, să descoperim că ne putem apropia de acestea și ni le putem apropria sau chiar că putem acorda noi înșine valoare nouă, adevărată, tuturor lucrurilor...

Astfel, și spre exemplu, aerul, respirat și uneori poluat cu atâta inconștiență, *este* cu adevărat o valoare în viața aceasta, deoarece nu ne putem lipsi mai mult de câteva minute de el, la fel apa câteva zile, mâncarea câteva săptămâni... *Viața* însăși este o valoare, chiar dacă durează cel mult câteva decenii în lumea aceasta...

Suntem nevoiți, dacă ne venim în fire (asta în cazul în care nu am avut șansa de *a asculta* de la început de alții mai înțelepți sau mai buni decât noi), să (re)descoperim și să (re)cunoaștem aspirația noastră profundă pentru *viață*, pentru viață fără sfârșit, veșnică – unii o numesc meschin doar „instinct de conservare“ – iar mai departe, nevoia nu de orice fel de viață sau de existență, ci de viață *fericită*, și iarăși, nu cu orice preț, cu prețul morții celorlalți pentru o singurărate

„fericită“ în egoismul său, ci este vorba despre viața fericită în *comuniunea plină de iubire cu ceilalți*, frații noștri... pe care moartea, absoluta non-valoare, o poate amenința, dar care, din iubire și cu iubire, prin jertfirea „cu moartea pre moarte“ poate fi biruită, spre Învierea tuturor...

Însă aceasta reprezintă deja pragul spre adevăratele, veșnicele valori pe care Însuși „Vistierul bunătăților și Dătătorul de viață“, „Făcătorul cerului și al pământului, al tuturor celor văzute și nevăzute“ ni le-a gătit și descoperit nouă, cei meniți de la început a fi „după chipul și asemănarea“ Sa, a lui Dumnezeu (Fac.1,26).

Cine suntem

(2016)

Cine sunt *eu* ? Cine ești *tu* ?

Dar *ceilalti* ?

Cine suntem *noi* ?

Suntem ”mașina (/ automobilul)”, ”casa”, banii”, ”diploma/-ele” cu (ne)știința corespunzătoare, ”*informația despre...*” pe facebook / alternative... ?

Sau suntem ”*explicația*” ”științifică” generală (psihologică / sociologică / biologică / chimică / mecanică etc. etc.), tot ”*despre*” atomi sau mereu alte sub-sub-particule tot mai ”elementare”, respectiv teorii / ipoteze / alte ”constructe” mentale schimbatoare cu trecerea fiecărui deceniu... ?

Și care (mai) e legătura identității noastre cu ”familia”, ”neamul (omenesc)”, ”limba”, ”patria” / ”teritoriul”, ”rasa” / ”culoarea”... ?

”Istoria” personală sau generală ne definește sau ne dezvăluie ceva despre noi ? Dar despre care istorie – subiectiv(ist)ă, politic(ianist)ă... – ar fi vorba ?

Ce este cu ”viața” și ”moartea” (noastră) ?! Să ne speriem de scurtimea uneia, respectiv de iminența celeilalte ?

Dar, de fapt, are vreun sens să (ne mai) punem întrebări ? Sau putem la fel de bine să ne îmbătăm și să (încercăm să) uităm... Chiar dacă uneori nu este ușor să uităm (cine suntem), avem totuși atâtea mijloace în acest sens –

alcoolice, toxic(omanic)e, etno/bio/eco-botanice sau culturale /artistice/media(tice)/virtuale etc.

A(c)h ! să nu uităm – totuși – **religia** (sau religiile ?!) cu REVELAȚIA ultimă, absolută, despre ceea **ce este** cu adevărat... sau, vai, numai încă o pretenție explicativă iluzorie (?), așa cum ne ”presează” (de la ”presă”), direct sau indirect, să credem unele ideologii, care nu pot explica *nimic* altfel decât totul după ”chipul și asemănarea lor”, adică ideologic – pentru că, în fapt, ”ideologiile” de obicei doar uzurpă **ideile**...

Dar, totuși, iar(ă) și iar(ă), ce este această neliniște și nevoie adâncă din (fiecare din) noi de a regăsi cerul blând, albastru și nesfârșit al copilăriei, unde bunicii și părinții ne spuneau și ne arătau că se află sălașul veșnic fericit și plin de lumină al ”Tatălui nostru, care este în ceruri”, împreună cu îngerii și Sfinții Săi – iar nu universul deșteptăciunii adulte și post-moderne, infinit, gol și întunecat, în care degeaba cauți cu telescopul sau cu microscopul vreo urmă de viață... ?!

Și s-ar putea oare ca **alegerea** în ce să **credem, pentru a fi**, într-un fel sau altul, să fie legată de nesfârșita **libertate** (interioară și nu numai), despre care ni se spune că am fost învredniciți cu ea noi, cei creați de Dumnezeu Însuși „după chipul și asemănarea“ Sa (Fac.1,26) ?

Spiritul civic ?

Cetățenii cetății lui Dumnezeu

(2017)

Ce mai înseamnă astăzi spiritul civic sau duhul locuitorilor cetății/polis-ului zbuciumat de politica mai mult sau mai puțin obștească ?

Ce (mai) înseamnă aceasta după atâtea feluri de cetăți nimicite de/în trecerea timpului ?

“Cetatea” și cetățile au însemnat cel mai adesea diferitele societăți trecute și prezente, sau chiar societatea omenească în ansamblul ei... Și de aceea ce s-ar mai putea spune și despre locuitorii cetăților/societăților, de atâtea limbi și seminții, toți și toate trecători și trecătoare, în scurtimea vieții lor ? Unde sunt bogații, unde sunt săracii, unde sunt proștii și înțelepții, dreptii și ticăloșii cetății sau cetăților ?

Oare mereu și/sau neapărat priceperea/competența s-a întâlnit cu hoția/mișelia/corupția, iar cinstea/corectitudinea cu nepriceperea și neputința mai marilor cetăți ?

Și oare este cu putință un duh/un spirit bun, comun tuturor, care să-i unească împreună pe toți locuitorii cetății ? Dar ai cărui fel de cetate: tiranică (eventual și oarecum luminată), sau democratică/sau mincinos-democratică, sau anarhică... ? Și ce fel de spirit civic (unitar) mai este posibil atunci când zidurile materiale ale cetății se “spiritualizează”/virtualizează și cetatea devine globală ? Este

aceasta posibil sau este doar (încă) o aspirație/utopie/iluzie...?

Zidurile, armatele, legile cetăților se sting sau se pervertesc și până la urmă se nimicesc rând pe rând, dar totuși amintirea lor, spiritul lor rămâne...; și (tot până la urmă) cele mai durabile, chiar veșnice cetăți, par a fi cele spirituale. Cetățile credinței nu au nevoie de ziduri pentru a dăinui, așa cum au dovedit Parinții ce au devenit cetățeni ai pustiului văzut, dar totodată și cetățeni ai nevăzutei Împărății cerești, a lui Dumnezeu...

Iar ultimile pagini ale ultimei Cărți din rândul *Cărților (Biblia)* păstrează revelația cetății veșnice “pogorându-se din cer, de la Dumnezeu, gătită ca o mireasă, împodobită pentru mirele ei... și în cetate nu va intra nimic pângărit și nimic care e datat cu spurcăciunea și cu minciuna, ci numai cei înscriși în Cartea vieții... (pentru că prin cetate curge) râul și apa vieții... care izvorăște din tronul lui Dumnezeu... și în mijlocul pieții din cetate, de o parte și de alta a râului, crește pomul vieții...spre tămăduirea neamurilor... Și noapte nu va mai fi; și nu au trebuință de lumina lămpii sau de lumina soarelui, pentru că Domnul Dumnezeu le va fi lor lumină și vor împărăți în vecii vecilor” (Apoc. 21,2-22,5).

Tinerete și speranță (Cuvintele și viața lor)

(2018)

Repetând prea des și neglijent cuvintele, ele par să se golească treptat de înțeles...

Este vorba despre „limba de lemn“, limbajul „corect politic“, despre scolasticismul degenerat în învățarea școlărească și superficială de “niște cuvinte” pentru notă sau diplomă, despre dogmatismul de orice fel, ce repetă prea mult cuvintele unor descoperiri nespuse de înalte, dar uscate până aproape de moarte, mai nou internetul/facebook-ul/etc., cu multe-multe cuvinte simpliste colportate/transmise și prost traduse – și mai prost (ne)înțelese... locurile comune ce ne fac să folosim cel mai adesea cuvintele fără a mai gândi înțelesurile lor vechi, adânci și adevărate... Gândite serios, cuvintele cresc în noi ca niște semințe ce devin grădini nesfârșite; ne-gândite, din lenevie și in-conștiință, ele se usucă, ajungând doar niște „zombies”, ce greu mai amintesc de ființa lor adevărată...

Tineretea și speranța pot suferi și ele o evoluție în sensul celor mai înainte amintite, în sufletele noastre... Psihologic (/motivațional, că se poartă), spiritual, duhovnicește putem spune repetat că tineretea este o stare de spirit în primul rând și doar apoi privește vârsta biologică, deci „trebuie” să ne păstrăm tineri etc. La fel, și cu speranța

(„care moare ultima”) ar trebui procedat asemănător – în principiu/„în teorie” – pentru că dacă și *speranța* chiar moare, ce altă *nădejde* (rezerva românească/plan B, de factură slavonă, „just in case”, de cârpire a *speranței* latine) mai există... ?

O fabulă/parabolă străveche, ce pare să povestească despre altceva, ne-ar putea ajuta totuși să reanimăm și unele înțelegeri ale *tineretei și speranței* – de data aceasta le luăm „la pereche”, împreună, pentru că există și o relativă sinonimie între cele două, în sensul în care când este mai mare speranța decât la tinerețe, chiar dacă bătrânețea cam acrită poate crede că speranța respectivă a tinereții este doar iluzie...? Așadar, despre *iepurele și broasca țestoasă*...

Varianta clasică a lui Esop (<https://www.copiipovesti.ro/2010/05/iepurele-si-broasca-testoasa-fabula-de.html>), preluată mult mai târziu și de La Fontaine (<http://www.poezii-literare.ro/2014/05/fabula-iepurele-si-broasca-testoasa-de.html>; <http://www.la-fontaine-ch-thierry.net/lievortort.htm>), ca o frumoasă ilustrare a continuității *Evropei* în spirit, din vremea păgânismului clasic elin, până la clasicismul francez) ne prezintă un iepure îngâmfat, mândru nevoie mare de viteza sa, care provoacă o broască țestoasă la un concurs de alergare, pe care în final el, iepurele (!) îl pierde, deoarece prea sigur fiind de viteza sa, întârzie nepermis de mult cu distracția, mâncarea și somnul, până când, pe ultimii metri ai cursei, nu mai poate recupera decalajul dintre el și perseverența/constantă în efort țestoasă, ce trece până la urmă prima linia de sosire... Morala: „Numai prin perseverență poți câștiga o cursă”... Legat de speranță, și aceasta (adică *speranța*) ar trebui să fie foarte perseverentă,

pentru că altfel nu ar putea „muri ultima”... Dar este *tinerețea* întotdeauna perseverentă, inclusiv în *speranță*, sau descurajarea și depresia este mereu aproape, la primul colț ? Pentru că, apropó de viteza iepurelui, aceasta este potrivită pentru liniile drepte sau aproape drepte, precum autostrăzile, dar ce te faci dacă acestea cam lipsesc și (în viață) predomină străduțele mai cotite, cu multe răs-cruci și inter-secții, unde este indicată viteza mai moderată, „mai ușurel-căținel” cu viteza... Desigur suntem liberi (și frumoși) pentru a alege orice super-viteză dorim, dar cursa noastră iepurească se va sfârși cam iremediabil la prima cotitură (cu vreo spectaculoasă răsturnare/tamponare), pe unde în schimb înțeleptele țestoase, mai blindate în înțelepciune, vor defila lent, dar sigur spre victorie... Și o morală de „next level” s-ar putea astfel revela și formula: „viteza” speranței tinerești (cam „iepurești”) se poate dovedi numai o simplă *iluzie* (încă una), care valorează pe piața/în competiția vieții doar cât o „ceapă degerată” (= 0 RON/€/USD/etc., ce interesant, în zero/în nulitate, toate valutele au aceeași valoare !), dacă nu este acompaniată/asezonată/condimentată/blindată de măcar puțină înțelepciune (de puțină „țeastă”, care în limba română mai extinsă înseamnă și „cap” = minte) – cea care singură dă valoare (adică adevăr) speranței; pentru că oricâte zero-uri am aglomera, ele valorează tot zero în final, dacă nu adăugăm măcar un 1 (sau chiar un *Unu, Acel Unu*), *înaintea* (!) lor.

Și să nu uităm că orice cursă/întrecere/competiție nu înseamnă doar *spațiul*/distanța parcursă (spațiul 3D plin de „comorile” pe care simțurile ne spun că le putem „stăpâni”), cât înseamnă mai ales *timpul* trecut/pe-trecut în trecerea istoriei și vieții noastre, cu început și sfârșitul atât de aproape

uneori sau de fapt întotdeauna, în care trebuie să ne găsim trecerea/pasajul/pasha/Paştile noastre, ale fiecăruia în parte, dar mai ales ale tuturor împreună, spre veşnicia mântuirii noastre şi a Împărăţiei lui Dumnezeu... – dar mai este loc de speranţă, deorace cursa istoriei lumii şi totodată a fiecăruia dintre noi nu s-a terminat încă (?) ...

O variantă africană a fabulei despre *iepurele şi boasca ţestoasă* (<https://www.delaomlaom.ro/2012/07/iepurele-si-broasca-testoasa-poveste-africana-din-camerun/>) ne oferă o perspectivă mai largă, am putea spune chiar *absolută*, despre cum viteza/agitaţia individualistă a lumii acesteia poate fi biruită de nemişcarea înţelepciunii şi a comuniunii... pentru că dacă iepurele îngâmfat aleargă mereu de unul singur, în superbia admiraţiei de sine însuşi, la capătul fiecărei curse (chiar repetate, sisifice, fără sfârşit, fără rezolvare) îl aşteaptă liniştită şi nemişcată mereu o *altă* ţestoasă din *familia* de ţestoase, concept pe care iepurele mereu singur nu şi-l poate imagina, pentru că în egocentrismul său limitat (dar îngâmfat, ca orice prost) el nu poate „vedea”/înţelege cum (celălalt) *unul* sau *una* poate însemna nesfârşit mai mult decât singurătatea „unicităţii” sale, atunci când acel unul pe care el îl vedea succesiv, în (*pe*)*trecerea* competiţiei *este* de fapt altceva decât „unul” înţelegerii sale egoiste, fiind vorba despre *unitatea* comuniunii în care mai mulţi, diferiţi dar nu despărţiţi, pot fi veşnic (sensul nemişcării) împreună Unul în Fiinţă.

În veşnicia Împărăţiei *tinereţea* şi *speranţa* sunt şi ele una, în adevărul Cuvântului.

Veșnicia satului românesc

(2019)

”Sat”... (?) ”românesc” ? Ach da, vorbim (despre) istorie... bine atunci, retro ...

Once Upon a Time – scuzați, a fost odată (ca niciodată sau, mă rog, acum vreo 100+/- ani) ”în Romania”... Într-un sat potrivit ca mărime, de vreo câteva sute de suflete (cum adică ”suflete” ? ...bine, am înțeles, bodies), dimineața ieșea la păscut și seara se întorcea acasă ciurda satului de vreo 700 de capete...

Stop, stop, stop ! Nu se poate comunica așa... după ce că folosiți un text (apreciem că măcar nu îl scrieți de mană) în loc de fie și un clip youtube (deși la cum arătați...), folosiți termeni fără sens pentru cititor (=privitor care citește, dar nu prea înțelege)... ”ciurdă”... păi astăzi poate ar merge meeting sau parking de cows, deși nu e prea cool, doar așa, prin analogie cu (old) car meeting sau asemănător...

Și e o imagine irelevantă pentru satul românesc contemporan: azi, curtea și mașina (sau mai multe, măcar second...), case de vacanță sau pensiuni turistice... acesta este modelul și restul nu dă bine... A, agricultura... E ceva de cumpărat ? Hai la supermarket/mall, că de aia avem mașină și oarecum șosele... ar trebui niște autostrăzi, că doar nu vrei să ne întoarcem la drumurile colbuite (vara, că în rest înnoroițe...)

Iar dacă aveți cumva nostalgii pastorale, aduceți dom'le niște milka vinete cu pete albe, pe jos cu fundal verde și ceva bleu cu rotocoale albe pe sus, ca să înțeleagă tot românul despre ce este vorba...

Stai puțin, nu cumva vrei să spui că era mai bine și mai frumos înainte, la sat... Vă rog, să nu idealizăm, sămănătorismul și poporanismul sunt expirate demult, acum se poartă bio și eco, așa, mai la eprubetă...

Să privim obiect-iv (!) realitatea satului vechi: nu tu curent electric, nu tu wi-fi sau măcar tv... și în primul rând starea medicală deplorabilă... Natalitatea aia care creștea în pofida mortalității infantile horror ? Acum abia s-a rezolvat cu creșterea natalității... Ce planing familial, anticoncepționale și alte droguri ? Treaba se rezolvă radical chiar "de la sursă", ca impozitul (fiscal) "sănătos"... Smartphonul sterilizează pe nesimțite de pe la 2-3 ani, totul fiind mutat în *virtual*, care n-are aproape nimic de a face cu *spiritual*, doar marea credință că ai făcut-o, dar de fapt nici nu-ți dai seama că nu s-a întâmplat nimic, deci nu e nici un pericol de vreo sarcină nedorită, avorturi și alte sălbăticiii... Da, aici seamănă moartea în duh cu cea produsă virtual... absolută, chiar înainte de a (putea) fi ceva...

Și se murea generic, "de bătrânețe" – ce e aia ? că de când cu noile medicamente... (și boli, cu nume nenumărate)... Acum, fie spitalul cât de rău (românesc) sau occidental, măcar știe omul de ce boală moare... Sau "atât i-a fost" / "l-a luat Dumnezeu"... ALO-O ! Ce-i asta, o dăm cu fundamentalisme (misticisme erau incorecte politic doar sub comunism...)? Apoi, atât de iubitele LIBERTĂȚI, precum libertatea cuvântului (sau a vorbelor ?), strâns legată de "mărima"

culturii/civilizației ... Da, înainte erau ceva (totuși nu prea multe) basme, cântece, cimilituri, doine, legende, ”istorii”... veșnice, dar acum avem multe-multe-multe știri foarte perisabile, news și/sau fake, de nenumărate ori mai multe decât clipele unei vieți... Ooo! Câtă ocazie de beție și uitare întru spălarea zilnică a creierului, ce igienă spirituală, și totală... și finală, întru eutanasierea sufletească !

Și să nu uităm crâșmele și alcoolismul la sate ! Păi da, că trebuia să-și facă drum cumva (post)modernismul și la sate...

Foarte important, libertatea de MIȘCARE... Oare cum puteau țărani ăia să nu se miște de-loc din sat... ? Oare cum puteau suporta nemișcarea cerului și înceata mișcare a astrelor (pe care le contemplau cu uimire !), pe lângă atât de plictisitoare repetare ciclică a anotimpurilor !?... Să nu folosești tu un ECRAN, multi-multi-chanel și bine pixel-at, de la spre peste 100 inci până la cel de smartphone sau măcar un parbriz fumuriu ca ochelarii de șmecher/mafiot/SS (secret service) !?

Țăranii ăia nu înțelegeau deloc, dar chiar deloc fericirea mișcării-mișcării-mișcării agitate (shake-shake...) ”în cutii” (auto-turisme cu climă), adică din cutii (apart-à-mente) în alte cutii (job-uri) și alte cutii (all-inclusive), e adevărat, cutii cu etichete diferite... e-tiket-a ! contează (de firmă/brand) și face prețul (vieții ?)...

Doamnelor și domnilor, vorbim despre turism, adică TOUR-ISM... pe românește (româna veche/old romanian) învârtirea sau învârteala (ca) pe loc (și tot pe loc) de aici până încolo și înapoi, că doar știința de carte (cu multe-multe litere și înțeles invers proporțional) ne-a arătat că pământul este ca o

celulă (de închisoare) rotundă... spre deosebire de țărani ăia incuți care credeau că pământul e vecin cu nemărginirea cerului lui Dumnezeu, acolo la orizont, pe curcubeu...

Și să nu uităm, libertatea de mișcare înseamnă și să te muți unde vrei... Până și Africa migrează (la propriu și la figurat) spre CIVILIZAȚIE... iei vesta de salvare (made in China), te urci în barca de unică folosință și gata... înneceul este un bonus tras la tombola vieții... copiii și femeile întâi, ca la Titanic... Daaa, da' care-i legătura cu satul românesc ? Păi, asta e, acolo, în Africa profundă, de pe fundul mării...

În fine, știi Dom'le ce e aia globalizare... ? De facebook (feisbuc), șaorma (șorma, sic!), kebab (chebab), iphone (aifon), # (haștag) și atâtea alte fericiri/bine-faceri (adică care ne fak bine) ai auzit ?

Mai trebuie să vorbiți despre religie și biserică... Îmi pare rău, este un subiect intratabil, sau netratabil, irecuperabil etc. etc.

* * *

Undeva, în adâncul sufletului, satul veșnic rămâne mereu neatins, ca o cetate veșnică și ca toate cele veșnice, cu văile, dealurile, munții și câmpiile, pădurile, pâraiele, cu obiceiurile și primăverile, verile, toamnele, iernile, copiii-frații și prietenii, părinții și bunicii... cu tristețile acoperite de nădejdea Învierii, întru cuvântul neamului românesc izvorând din Cuvântul veșnic împreună al tuturor neamurilor... iar clopotul bisericii sale sună (doar încă) neauzit...

CUPRINS

Cuvânt înainte.....5

Bisericești

Aproapele aproapelui 7

Familia veșnică 15

Învierea Domnului, Vitezda omenirii bolnave 20

Joia Mare în Taină și Descoperire 29

Sfântul Gheorghe alături de noi în încercări 35

Sfinții Apostoli Petru și Pavel niciodată singuri 42

Înțelepciunea iconomului.....48

Ortodoxia, tinerețea veșnică și calea cea adevărată a vieții ..56

Cântarea „tuturor celor văzute și nevăzute” 61

Ceea ce este da, da, și ceea ce este nu, nu (Mt.5,37) 72

Viața și moartea sfinților 79

Considerații despre pace și dreptate în prezent,

din perspectiva tradiției biblice și duhovnicești 87

Cearța și pacea ucenicilor Domnului 94

Culturale

Tradiție și educație 99

Despre nimic-ul cel părelnic de a fi sau ceva-ceva

despre „rețele” și „socializare” 107

Bogăția	115
Credința cea dumnezeiască și superstiția cea de toate zilele	125
Adevărul și amăgirea mașinii.....	131
Cărarea îngustă între „stima de sine” și „închipuirea de sine”	140
Ecranul în era post-media.....	145
Duhul comuniunii, comunicarea și duhurile comunicațiilor.....	155

Scrieri foarte mici

Tinerete și Speranță 2004	162
Darul cântării (2007)	163
Zece ani de „Tinerete și Speranță, pentru veșnicie (2008)	165
„despre oameni” (2009)	166
Credință și încredere (2010)	167
Bucuria (2011)	170
Inițiativa... cea bună (2012)	173
„Tinerete și Speranță” (2013)	176
Echilibru (2014)	179
Despre valori (2015)	183
Cine suntem (2016).....	187
Spiritul civic ? Cetățenii cetății lui Dumnezeu (2017)	188
Tinerete și Speranță. Cuvintele și viața lor (2018)	190
Veșnicia satului românesc (2019)	194

ALTE LUCRĂRI ALE AUTORULUI:

- Cântări bisericești* (culegere), Sibiu, 1994, 240p.; ed.II 2015.
- Cântarea ca teologie* (Studii și articole de teologie a cântării liturgice), Editura Universității “Lucian Blaga”, Sibiu, 1998, 243p. (ISBN 973-9280-84-6).
- Cântările Sfintei Liturghii* (culegere pentru cor mixt), Sibiu, 1998, 231p.
- Teologia cântării liturgice în Biserica Ortodoxă - Aspecte de identitate a cântării liturgice ortodoxe*, Editura Universității “Lucian Blaga”, Sibiu, 2000, 258p. (ISBN 973-651-058-1).
- Cântări religioase, colinde și lucrări instrumentale*, Editura Universității “Lucian Blaga”, Sibiu, 2000, 118 p. (ISBN 973-651-171-5).
- Aspects homilétiques dans les “Stichera Eothina” de Léon VI le Sage*, Editura Universității “Lucian Blaga”, Sibiu, 2001, 205p. (ISBN 973-651-283-5).
- Elemente de cântare bisericească și tipic*, Editura Universității “Lucian Blaga”, Sibiu, 2002, 275p. (ISBN 973-651-447-1).
- Lucrări corale religioase și colinde* ale Prof.Vicențiu Fântână (edit.), Sibiu, 2002, 190p. (ISBN 973-651-487-0).
- Cântăreți bisericești din Ardeal, Vol.I* (Protopopiatele Sibiu, Săliște), Editura Universității “Lucian Blaga”, Sibiu, 2003, 238p. (ISBN 973-651-618-0; ISBN 973-651-619-9) - în colaborare cu Pr.Lect.Drd.Sorin Dobre.
- Oralitatea cântării bisericești din Ardeal*, Editura Universității “Lucian Blaga”, Sibiu, 2004, 300p. (ISBN 973-651-778-0).
- Cântăreți bisericești din Ardeal, Vol.II* (Protopopiatele Sibiu, Săliște, Brașov, Râșnov), Editura Universității “Lucian Blaga”, Sibiu, 2004, 221p. (ISBN 973-651-618-0; ISBN 973-651-936-8) - în colaborare cu Pr.Lect.Drd.Sorin Dobre, Prep.Ing.Grecu Corina, Bibliotecar-Arhivist Ing.Streza Iuliana.
- Cântăreți bisericești din Ardeal, Vol.III*, Editura Universității “Lucian Blaga”, Sibiu, 2005, 264p. (ISBN 973-651-618-0; ISBN 973-739-038-5).
- Cântarea liturgică ortodoxă din sudul Transilvaniei*, Editura Universității “Lucian Blaga”, Sibiu, 2007, 464p. (ISBN 978-973-739-518-4) - în colaborare cu Pr.Lect.Drd.Sorin Dobre, Prep.Ing.Grecu Corina, Bibliotecar-Arhivist Ing.Streza Iuliana.
- Studii de teologie iconografică*, Editura Universității “Lucian Blaga”, Sibiu, 2008, 350p. (ISBN 978-973-739-618-1).
- Mici scrieri Bisericești si Culturale*, Editura Andreiana, Sibiu, 2010, 208p. (ISBN 978-606-8106-13-7).
- Oralitatea cântării bisericești din Ardeal, vol.II*, Editura “ASTRA Museum” Sibiu, 2016, 337p. (ISBN 973-651-778-0; 978-606-733-134-9).
- Cântarea ca teologie, vol.II*, Editura Andreiana Sibiu, 2017, 204 p. (ISBN 973-9280-84-6; 978-606-989-016-9).